

ΤΕΙ ΚΡΗΤΗΣ

Σ.Δ.Ο. -ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

**«ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ
ΠΑΡΑΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ»**

ΟΝΟΜΑΤΑ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

ΣΤΥΛΙΑΝΟΥ ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ

ΜΗΤΣΟΠΟΥΛΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

Α.Μ.

9449

10249

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

ΚΑΡΑΜΠΙΝΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

ΗΡΑΚΛΕΙΟ ΙΟΥΝΙΟΣ 2017

ΑΦΙΕΡΩΝΕΤΑΙ

Το έργο αυτό, αφιερώνεται στις οικογένειες μας, για την στήριξη τους καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών μας, η οποία συνέβαλε στο να φτάσουμε στο σημερινό μας στόχο, φροντίζοντας για την καλύτερη δυνατή μόρφωση μας.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Για τη διεκπεραίωση της παρούσας εργασίας, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε θερμά τον καθηγητή μας κύριο Νίκο Καραμπίνη, αρχικά γιατί χάρις την διδασκαλία του, κινήθηκε το ενδιαφέρον μας για το συγκεκριμένο θέμα, καθώς και για την εμπιστοσύνη του, την βοήθεια και πολύτιμη καθοδήγησή του για την επίλυση διαφόρων θεμάτων και τέλος την υπομονή που έκανε κατά τη διάρκεια υλοποίησης της πτυχιακής εργασίας.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η εκπόνηση της εργασίας αυτής γίνεται με σκοπό την ανάλυση ενός προβλήματος που αφορά ένα διαχρονικό φαινόμενο. Το φαινόμενο αυτό απασχόλει οικονομολόγους και κυβερνήσεις, ιδιαίτερα το τελευταίο διάστημα λόγω των οικονομικών συγκυριών της χώρας μας, και έχουν γίνει αμέτρητες προσπάθειες για την καταπολέμηση του. Παρ' όλες τις προσπάθειες που έχουν γίνει για την πάταξή της, δυστυχώς έχει επιτευχθεί να περιοριστεί μόνο έως ένα συγκεκριμένο βαθμό, ο οποίος δεν είναι ικανοποιητικός, προκαλώντας επιβλαβείς επιπτώσεις όχι μόνο στην οικονομία της χώρας μας αλλά και παγκοσμίως.

Λόγος γίνεται για το φαινόμενο της παραοικονομίας και της φοροδιαφυγής στην Ελλάδα. Έχουν γίνει μείζονα θέματα την τελευταία πενταετία, κατά την διάρκεια της οποίας, αρκετές χώρες βρίσκονται σε κρίσιμη οικονομική κατάσταση.

Στα κεφάλαια που ακολουθούν παρουσιάζονται έννοιες οι οποίες θα χρησιμεύσουν στην καλύτερη κατανόηση της φοροδιαφυγής, όπως η φορολογία, το ΑΕΠ και η φοροαποφυγή. Στη συνέχεια θα γίνει η ανάλυση του φαινομένου της φοροδιαφυγής καθώς και η σχέση της με το φαινόμενο της παραοικονομίας. Θα παρουσιαστούν επίσης οι κύριοι λόγοι για τους οποίους δημιουργείται ,γιατί είναι καταστροφική για την οικονομία καθώς και επίσης ποιος θα ωφεληθεί από τη μείωση της εφόσον η εξάλειψη του φαινομένου αυτού καθίσταται δύσκολη έως αδύνατη.

Τέλος, παρουσιάζονται οι επιβλαβείς προς την οικονομία συνέπειες της φοροδιαφυγής, καθώς και τρόποι καταπολέμησής της και ο επίλογος, όπου έχει σαν στόχο την καταπολέμηση του φαινομένου.

ABSTRACT

The development of this research is happening with the purpose of analyzing a problem associated with an intertemporal phenomenon. This phenomenon, is concerning economists and governments, especially over the last years due to the bad economic situation of our country, and countless efforts have been made to fight it. Unfortunately, despite the efforts that have been made to diminish it, it has only been accomplished to be reduced down to a certain point, which is not adequate, causing catastrophic effects not only in our country's economy but worldwide as well.

Both shadow economy phenomenon and tax evasion phenomenon in Greece have been widely known. Those two, have become very important matters over the last five years, in which, many countries have found themselves in critical economic situation as well.

In the upcoming chapters, some important terminologies are being introduced, which will be useful for the better and further understanding of tax evasion, such as taxing, gross domestic product (GDP) and tax avoidance. Continuing, the tax evasion phenomenon will be analyzed, as well as its link with shadow economy. Also, we will present the main reasons of their creation, as they are toxic for the economy and lastly will be presented those who are benefited by their reduction, as their elimination is not only difficult but also impossible.

Finally, the harmful effects of tax evasion are being presented, as well as some methods of facing this problem, and lastly there's the epilogue, which serves the purpose of "curing" this phenomenon.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το φαινόμενο της φοροδιαφυγής είναι πρόβλημα, του οποίου οι ρίζες βρίσκονται στα βάθη της αρχής δημιουργίας του ανθρώπινου πολιτισμού και έχουμε ιστορικά στοιχεία για ποινές σε φοροφυγάδες ήδη στο Αρχαίο Ισραήλ. Το φαινόμενο αυτό, ήταν επίσης γνωστό τόσο στην Αρχαία Αθήνα όσο και στην Αρχαία Σπάρτη αλλά και στην Ρωμαϊκή και στην Βυζαντινή Αυτοκρατορία.

Τη σήμερον ημέρα, το φαινόμενο αυτό έχει αποκτήσει παγκόσμιες διαστάσεις, οι οποίες με την επιρροή τους στην οικονομία δεν είναι καθόλου αμελητέες, ακόμα και για χώρες με καλά οργανωμένα φορολογικά συστήματα και κρατικές υποδομές όπως οι χώρες της Ε.Ε και οι Η.Π.Α.

Η σημαντικότητα του προβλήματος της φοροδιαφυγής στη χώρα μας φυσικά χρειάζεται και να τονιστεί. Η φοροδιαφυγή είναι ένα πολύπλοκο, πολυσύνθετο και ενδημικό φαινόμενο, οι επιρροή του οποίου ξεπερνά την αυστηρά οικονομική σφαίρα και έχει πολιτικές και κοινωνικές επιπτώσεις. Η φοροδιαφυγή είναι σήμερα στην Ελλάδα η πιο μαζική και η πιο ανεκτή εκδήλωση αντικοινωνικής συμπεριφοράς και παράβασης νόμων, καθώς και η πλέον έκδηλη απόδειξη της κρατικής λειτουργίας και ανεπάρκειας των φορολογικών αρχών και της δημόσιας διοίκησης γενικότερα

Τέλος, μιλώντας από καθαρά μακροοικονομική και δημοσιονομική σκοπιά, η φοροδιαφυγή είναι κυρίως υπεύθυνη για το ήμισυ σχεδόν του ελλείμματος του δημόσιου τομέα, καθώς και για τις επακόλουθες μακροοικονομικές ανισορροπίες. Ο σημαντικός περιορισμός της, θα ήταν αρκετός για να δημιουργηθεί πρωτογενές πλεόνασμα στο δημόσιο τομέα και να μειωθεί σταδιακά ο λόγος του δημόσιου χρέους προς το ΑΕΠ.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ΟΡΙΣΜΟΙ	9
1.1 ΟΡΙΣΜΟΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ (TAX EVASION/TAX MIDIGRATION)	9
1.1.1 ΟΡΙΣΜΟΣ ΦΟΡΟΑΠΟΦΥΓΗΣ	12
1.2 ΟΡΙΣΜΟΣ ΠΑΡΑΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ.....	13
1.3 ΣΧΕΣΗ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ - ΠΑΡΑΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	15
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2.....	18
ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ	18
ΤΟ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΣΗΜΕΡΑ.....	22
ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΣΕ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕ ΑΛΛΕΣ ΧΩΡΕΣ	23
ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΕΛΕΓΧΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΦΟΡΕΩΝ.....	25
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΤΩΝ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ.....	28
3.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	28
3.1.1 Η ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΠΑΡΑΒΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΩΣ ΜΕΙΖΟΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	30
3.1.2 ΑΙΤΙΑ-ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ	33
3.1.3 ΜΕΓΕΘΟΣ ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	36
3.2 ΛΟΓΟΙ ΥΠΑΡΞΗΣ ΠΑΡΑΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	38
3.3 ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ.....	40
3.3.1. Η ΜΕΤΡΗΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	45
ΤΟ ΜΕΓΕΘΟΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ 31 ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΗ ΧΡΟΝΙΑ ΤΟΥ 2015 .	48
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΤΟΜΕΙΣ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΙ ΤΩΝ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ	49
4.1 ΤΟΜΕΙΣ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΙ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ	49
4.2 ΤΟΜΕΙΣ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΙ ΠΑΡΑΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	54
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΩΝ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ.....	56
5.1 ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ	56
5.1.1 ΘΕΤΙΚΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ.....	56
5.1.2 ΑΡΝΗΤΙΚΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ.....	57
5.2 ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	59
5.2.1. ΘΕΤΙΚΕΣ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΠΑΡΑΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	59
5.2.2 ΑΡΝΗΤΙΚΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΠΑΡΑΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ.....	60

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΡΗΤΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΜΕΤΡΑ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΙΣΗΣ ΤΩΝ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ.....	62
6.1 ΜΕΤΡΑ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΙΣΗΣ ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ	62
6.1.1 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΙΣΗ ΤΗΣ.....	62
6.1.2 ΔΡΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ	65
6.2 ΜΕΤΡΑ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΙΣΗΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ.....	82
ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	86
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	87
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ	89

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ΟΡΙΣΜΟΙ

1.1 ΟΡΙΣΜΟΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ (TAX EVASION/TAX MIDIGRATION)

Τα δημόσια έξοδα καλύπτονται από τους φόρους, δηλαδή τις εισπράξεις του δημόσιου τομέα από το εισόδημα του ιδιωτικού τομέα της οικονομίας. Οι φόροι αυτοί, μπορούν να θεωρηθούν από οικονομικής απόψεως, ως αμοιβή του δημόσιου τομέα για τα αγαθά που προσφέρει στην οικονομία, όπως είναι η υπηρεσίες υγείας, εκπαίδευσης κ.τ.λ. Αποτελούν επίσης την αναγκαστική αποταμίευση μιας οικονομίας, η οποία χρησιμοποιείται για την κάλυψη των παραγωγικών δαπανών του δημοσίου. Η προσπάθεια των πολιτών να αποφύγουν κατά ένα μέρος τους φόρους δημιουργεί το φαινόμενο της φοροδιαφυγής.

Φοροδιαφυγή επομένως, είναι κάθε παράνομη πράξη ή παράλειψη του φορολογουμένου, με την οποία επιδιώκει τη μείωση της φορολογικής του επιβάρυνσης ή αποφυγή καταβολής του φόρου που του έχει βεβαιωθεί.

Συμπληρωματικά, ένας ορισμός, ο οποίος θεωρείται πως αποδίδει αρκετά την έννοια της φοροδιαφυγής, δόθηκε από το Department of the Treasury το 1983. Σύμφωνα μ' αυτό, φοροδιαφυγή είναι:

- Το τμήμα του φόρου εισοδήματος, το οποίο αντιστοιχεί σε εισόδημα, που θα έπρεπε με βάση την ισχύουσα νομοθεσία να δηλώνεται οικειοθελώς από τους φορολογουμένους στις αρμόδιες φορολογικές αρχές, αλλά για οποιονδήποτε λόγο δεν δηλώνεται.
- Το τμήμα των άμεσων και έμμεσων φόρων, το οποίο όπως υποστηρίζει ο Κανελλόπουλος (1985), με βάση τους ισχύοντες νόμους, θα πρέπει να εισπραχθεί και να αποδοθεί εθελοντικά στο κράτος, αλλά για κάποιο λόγο, αυτό δεν φθάνει ποτέ στο δημόσιο ταμείο.
- Σύμφωνα με τον Παυλόπουλο (1987), οι φόροι οι οποίοι δεν καταβλήθηκαν στο κράτος, λόγω φορολογικών απαλλαγών και κινήτρων, χωρίς να επιτευχθεί το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα.

- Οι τόκοι που αντιστοιχούν στο τμήμα εκείνο των φόρων, που καταβάλλονται με καθυστέρηση και μετά την λήξη του οικείου δημοσιονομικού έτους (Μανεσιώτης, 1991).
- Η μη είσπραξη των οφειλόμενων φόρων, μετά την βεβαίωσή τους.

Παραδείγματα:

- a) Όταν ένα φυσικό πρόσωπο αποκρύπτει στην ετήσια φορολογική του δήλωση το γεγονός, ότι εκμισθώνει ακίνητο ιδιοκτησίας του, με στόχο να μη συμπεριληφθεί το σχετικό εισόδημα στον υπολογισμό του οφειλόμενου φόρου από την αρμόδια φορολογική αρχή.
- b) Όταν ένα φυσικό πρόσωπο, που ασκεί οικονομική δραστηριότητα υποκείμενη σε Φ.Π.Α., δεν κάνει σχετική έναρξη επαγγέλματος, δεν υποβάλλει τη δήλωση Φ.Π.Α. που του αντιστοιχεί και δεν αποδίδει στο Δημόσιο τον εισπραττόμενο μέσω της χρήσης πλαστών τιμολογίων από τους καταναλωτές φόρο.

Όπως γίνεται εμφανές, ο φορολογούμενος χρησιμοποιεί εδώ παράνομα μέσα (αθέμιτη παρουσίαση στοιχείων κατά παράβαση αντίστοιχης υποχρέωσης ανακοίνωσης, δήλωση ψευδών ή ελλιπών στοιχείων) για να πετύχει έναν παράνομο σκοπό (αποφυγή εκπλήρωσης της φορολογικής οφειλής που του αντιστοιχεί).

Η νομική και ηθική απαξία του συγκεκριμένου τύπου συμπεριφοράς, που (από την άποψη της γενικής θεωρίας του δικαίου) μπορεί να θεωρηθεί και ως απάτη με τη γενική του όρου έννοια, δεν τίθεται σε αμφισβήτηση και αναγνωρίζεται γενικά ως επαρκής βάση για τη λήψη μέτρων αντίδρασης τόσο στο ουσιαστικό φορολογικό όσο και στο ποινικό δίκαιο. (Βελέντζας Γ. , 2004)

Η φοροδιαφυγή, που δεν θα πρέπει να συγχέεται με την φοροαποφυγή, ταυτίζεται με την καταστρατήγηση των διατάξεων των ισχυόντων φορολογικών νόμων, όπως πχ παράλειψη υποβολής φορολογικής δήλωσης ή υποβολή ανακριβών δηλώσεων ή εικονικών φορολογικών παραστατικών¹.

Η ύπαρξη της φοροδιαφυγής και της παραοικονομίας έχει τεράστιες αρνητικές κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις. Δημιουργεί άνιση κατανομή των φορολογικών βαρών και στερεί το Δημόσιο από σημαντικούς πόρους, τους οποίους, προκειμένου να τους εξασφαλίσει, επιβάλλει νέες φορολογικές επιβαρύνσεις σ' εκείνους που δεν μπορούν να αποφύγουν τη φορολόγηση.

Έτσι, επιδεινώνονται οι πληθωριστικές διαδικασίες και οι μακροοικονομικές ανισορροπίες, ιδιαίτερα, σε περιόδους ύφεσης και εφαρμογής σταθεροποιητικών προγραμμάτων (συγκράτησης αύξησης των μισθών και εισοδημάτων).

Το μεγάλο μέγεθος της φοροδιαφυγής, σε συνδυασμό με την αυξανόμενη παραοικονομία, παίζει σημαντικό αρνητικό ρόλο στην αποτελεσματικότητα οποιωνδήποτε στόχων οικονομικής πολιτικής.

Είναι κοινή διαπίστωση ότι κάθε μορφής φορολογία προκαλεί αντιδράσεις των φορολογουμένων (ατόμων και επιχειρήσεων), με σκοπό τον περιορισμό της φορολογικής τους επιβάρυνσης.

1.1.1 ΟΡΙΣΜΟΣ ΦΟΡΟΑΠΟΦΥΓΗΣ

Η Φοροαποφυγή, η οποία δεν πρέπει να συγχέεται με την φοροδιαφυγή, η εφαρμογή καλά σχεδιασμένων λογιστικών πρακτικών που αποτελούν απόρροια προσεκτικής μελέτης της εμπορικής νομοθεσίας, της φορολογικής πρακτικής, των διεθνών προτύπων χρηματοοικονομικής πληροφόρησης, δικαστικών και υπουργικών αποφάσεων με μοναδικό στόχο τη μείωση της φορολογητέας ύλης ενός φυσικού ή νομικού προσώπου. Πραγματοποιείται στα πλαίσια ενός καλά μελετημένου φορολογικού σχεδιασμού, κατά τον οποίο δημιουργούνται διάφορα σενάρια και εναλλακτικές, μέχρι να προσδιοριστεί ο ελάχιστος δυνατός φόρος, συνήθως στα πλαίσια του νόμου².

Παράδειγμα:

Στη φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων όπου ο νόμος προβλέπει την υποβολή κοινής δήλωσης των συζυγών αλλά χωριστό προσδιορισμό του φόρου κάθε συζύγου, είναι εύκολο ο σύζυγος να μεταβιβάσει στη σύζυγο εισοδήματα από ορισμένες πηγές για να φορολογηθεί ο πρώτος με χαμηλότερο οριακό φορολογικό συντελεστή.

Συμπληρωματικά, ένας ορισμός, ο οποίος εξηγεί καλύτερα τις ομοιότητες και τις διαφορές με τη φοροδιαφυγή, είναι πως η φοροαποφυγή (tax avoidance) αποτελεί πρακτική επιθετικού φορολογικού σχεδιασμού (tax planning) για την τεχνητή απομείωση των φορολογικών οφειλών. Σε αντίθεση με την φοροδιαφυγή, που συνιστά ευθεία παράβαση της φορολογικής νομοθεσίας, αποτελεί συνειδητή εκμετάλλευση των αδυναμιών του διεθνούς και εθνικού φορολογικού συστήματος για την αποφυγή και τελικώς απομείωση της φορολογικής επιβάρυνσης. Εντούτοις, η φοροαποφυγή ταυτίζεται ως προς τα αποτελέσματά της με την φοροδιαφυγή : την αποστέρηση πόρων από το Δημόσιο και την σύμμετρη οικονομική ωφέλεια του φορολογούμενου (Σακκελαρόπουλος, Τ., 2016).

Προφανώς και λόγω της νόμιμης φύσης του φαινομένου αυτού, οι επιχειρήσεις στηρίζονται πάρα πολύ σε στρατηγικό σχεδιασμό των εξόδων τους γύρω απ' τη φοροαποφυγή (π.χ. εταιρίες offshore). Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για το λόγο αυτό, έχει καταρτίσει σχέδιο δράσης κατά της Φοροαποφυγής και έχουν αναληφθεί πρωτοβουλίες για την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των χωρών της ΕΕ και για την ταχεία αντίδραση για την καταπολέμηση της απάτης στον τομέα του ΦΠΑ (Σακκελαρόπουλος, 2016).

1.2 ΟΡΙΣΜΟΣ ΠΑΡΑΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Ο καθορισμός των ορίων της παραοικονομίας και τα της επικάλυψής της με τη φοροδιαφυγή δεν είναι εύκολη υπόθεση. Η δυσκολία αυτή δημιουργεί προβλήματα στον υπολογισμό του μέγεθος της παραοικονομίας. Τόσο η παραοικονομία όσο και η φοροδιαφυγή είναι παράνομες πράξεις, μπορεί όμως να συμβούν και σε νόμιμες συναλλαγές. Οι επιπτώσεις τους είναι τεράστιες στην οικονομία γιατί εμποδίζουν την άσκηση αποτελεσματικής οικονομικής πολιτικής.

Πολλοί μιλούν για παραοικονομία αλλά ελάχιστοι μπορούν να δώσουν ένα πλήρη και γενικά αποδεκτό ορισμό της γιατί είναι ένα σύνθετο κοινωνικοοικονομικό φαινόμενο και γι' αυτό υπάρχει διαμάχη στη διεθνή βιβλιογραφία. Κατά τους F. Feige & F. Schneider & Π. Παυλόπουλο, η παραοικονομία περιλαμβάνει τις οικονομικές εκείνες δραστηριότητες, οι οποίες δημιουργούν προστιθέμενη αξία, και δεν δηλώνονται ή είναι αδύνατον να μετρηθούν με τις υπάρχουσες στατιστικές τεχνικές.

Ο ορισμός της παραοικονομίας που έχει δοθεί σε σχέση με τη φοροδιαφυγή, έχει τις εξής αδυναμίες:

- Η επιθυμία για φοροδιαφυγή αποτελεί σπουδαίο λόγο υπάρξεως και αναπτύξεως της παραοικονομίας. Ωστόσο, υπάρχουν και άλλοι λόγοι, για τους οποίους τμήμα της οικονομικής δραστηριότητας διαφεύγει από την προσοχή των μηχανών καταγραφής.
- Η δυνατότητα διαφυγής από την προσοχή των φορολογικών αρχών, δεν ταυτίζεται και με την δυνατότητα διαφυγής από την προσοχή των εθνικολογιστικών αρχών.

Η παραοικονομία εμπεριέχει : ένα μεγάλο τμήμα της φοροδιαφυγής, τη διαφθορά, τη δωροδοκία, την αυτοκατανάλωση και το εμπόριο όπλων και ναρκωτικών. Μία απλή μέθοδος για την εκτίμηση της ύπαρξης αυτών των δραστηριοτήτων είναι η διαπίστωση ότι στους εθνικούς λογαριασμούς οι καταναλωτικές δαπάνες εμφανίζονται υπερβολικά υψηλότερες σε σχέση με τα επίσημα καταγεγραμμένα συνολικά εισοδήματα.

Αυτό συμβαίνει γιατί στους εθνικούς λογαριασμούς δεν καταγράφονται πολλές νόμιμες και παράνομες συναλλαγές όπως π.χ. οι αμοιβές από: ιδιαίτερα μαθήματα, αδήλωτα εισοδήματα διαφόρων νόμιμων επιχειρηματικών-εμπορικών δραστηριοτήτων, αμοιβές σε είδος, αμοιβές από μη κύρια απασχόληση, αυτοαπασχόληση, οικιακές εργασίες, λαθρεργασία, εισοδήματα από διάφορες παράνομες δραστηριότητες και δωροδοκίες.

Ακατάλληλοι είναι οι ορισμοί της παραοικονομίας, που οριοθετούν την έννοια του Α.Ε.Π., με κριτήρια διαφορετικά απ' αυτά του ισχύοντος συστήματος των εθνικών λογαριασμών. Όπως λοιπόν όρισε ο Feige (1979), δεν θα έπρεπε πλέον να γίνεται λόγος παραοικονομίας και κρυφής οικονομίας, αλλά περί διαφορετικής εννοιολογικής προσέγγισης, στο θέμα της μέτρησης της συνολικής οικονομικής δραστηριότητας. Σύμφωνα με αυτά, η παραοικονομία έχει οριστεί να περιλαμβάνει, όλη τη μη μετρούμενη οικονομική δραστηριότητα³.

Συνεπώς, έχοντας υπόψιν μας τις παραπάνω προσεγγίσεις:

- Μόνο η προστιθέμενη αξία αποτελεί αντικείμενο ενδιαφέροντος.
- Οικονομικές δραστηριότητες, όπως οι εργασίες νοικοκυριών παραλείπονται.
- Όσο καλύτερη είναι η στατιστική οργάνωση μιας χώρας, τόσο καλύτερη θα είναι η μη καταγραφόμενη οικονομική δραστηριότητα³.

Ο όρος παραοικονομία, στη διεθνή βιβλιογραφία, μπορεί να συναντηθεί με τις ονομασίες «shadow economy-σκιάδης οικονομία», «parallel-παράλληλη», «black-μαύρη», «unrecorded-μη καταγραφόμενη» κ.α.

1.3 ΣΧΕΣΗ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ - ΠΑΡΑΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Σχετικά με τη σχέση φοροδιαφυγής-παραοικονομίας θα πρέπει να σημειωθεί ότι δεν υπάρχει ταύτιση αυτών των εννοιών γιατί η παραοικονομία συνήθως συνεπάγεται φοροδιαφυγή, ιδίως των αμέσων φόρων, αλλά η ύπαρξη φοροδιαφυγής δεν προϋποθέτει πάντοτε την ύπαρξη παραοικονομίας. Η φοροδιαφυγή, συνεπώς, είναι το σύνολο και η παραοικονομία υποσύνολο.

Η αναποτελεσματικότητα των οικονομικών μέτρων όταν υπάρχει φοροδιαφυγή-παραοικονομία οφείλεται στο γεγονός ότι η οικονομική πολιτική βασίζεται στα επίσημα στατιστικά στοιχεία κι έτσι δεν αγγίζει πολλές δραστηριότητες, οι οποίες δεν μπορούν να καταγραφούν⁴.

Επομένως τα εισπραττόμενα έσοδα του ΦΠΑ θα έπρεπε να υπερβαίνουν κατά πολύ τα προϋπολογισθέντα, στην πραγματικότητα όμως συμβαίνει το αντίθετο.

Η διάρθρωση της απασχόλησης και των αμοιβών είναι πολύ πιθανό να οδηγήσει τα άτομα σε συμπληρωματικές μορφές μερικής απασχόλησης, π.χ. ιδιωτικά φροντιστήρια, όπου “παραοικονομούν” και φοροδιαφεύγουν.

Αυτό σημαίνει ότι πολλοί άνεργοι θα εισπράττουν επιδόματα ανεργίας και ταυτόχρονα θα έχουν κάποια μερική απασχόληση. Αυτού του είδους η απασχόληση είναι επιθυμητή και από τους εργοδότες, γιατί δεν καταβάλλουν ασφαλιστικές εισφορές (εισφοροδιαφυγή).

Είναι φανερό, συνεπώς, ότι η υπάρχουσα κατάσταση προσφέρει όλες τις προϋποθέσεις για την ύπαρξη ισχυρών κινήτρων για φοροδιαφυγή, η οποία αυξάνεται διαχρονικά.

Παρακάτω, γίνεται η παρουσίαση ενός γραφήματος, για την καλύτερη κατανόηση για τη σχέση μεταξύ φοροδιαφυγής και παραοικονομίας :

Συνολικά εισοδήματα συντελεστών και παραγωγής (και ποσά των έμμεσων φόρων που πρέπει να αποδοθούν στις οικονομικές υπηρεσίες) (Δραστηριότητες φοροδιαφυγής ή μη φοροδιαφυγής)	Συνολική τρέχουσα οικονομική δραστηριότητα που πρέπει να εμφανιστεί στους εθνικούς λογαριασμούς (Κρυμμένη και παρατηρήσιμη οικονομία)		
		καταγραφούμενη	Μη καταγραφούμενη
	Δηλωμένες δραστηριότητες	Όχι φοροδιαφυγή	Όχι φοροδιαφυγή
		Όχι παραοικονομία	Παραοικονομία
Μη δηλωμένες δραστηριότητες	Φοροδιαφυγή	Όχι παραοικονομία	Φοροδιαφυγή και Παραοικονομία

Από παραπάνω πίνακα μπορούμε να διακρίνουμε τέσσερα συμπεράσματα.

➤ Στο πρώτο ότι δεν υπάρχει ούτε φοροδιαφυγή ούτε παραοικονομία, όπου καθιστάτε η ιδανική κατάσταση. Στην περίπτωση αυτή δεν υπάρχει αδήλωτο εισόδημα από κανένα φορολογούμενο, αυτό σημαίνει ότι οι φορολογικές αρχές είναι ενήμερες για ολόκληρη την οικονομία και έχουν τον απόλυτο έλεγχο για κάθε φορολογούμενο ξεχωριστά. Αυτό το φαινόμενο είναι δύσκολο ε ως αδύνατον.

➤ Στο δεύτερο διακρίνουμε ότι υπάρχει ύπαρξη παράνομης δραστηριότητας, παρόλα αυτά τα αντίστοιχα εισοδήματα που

αποκτήθηκαν από αυτή είναι δηλωμένα. Αυτό καθιστάτε ως σπάνιο φαινόμενο.

➤ Στο τρίτο συμπέρασμα που παρουσιάζεται είναι η περίπτωση της φοροδιαφυγής χωρίς την ύπαρξη της παραοικονομίας, δηλαδή σε αυτή την περίπτωση καταγράφονται κανονικά οι δραστηριότητες αλλά δεν δηλώνονται. Αυτό είναι από τα συνηθέστερα φαινόμενα.

➤ Στην τέταρτη περίπτωση παρατηρούμε και την συνύπαρξη παραοικονομίας και φοροδιαφυγής οι οποίες δεν ταυτίζονται. Αυτό είναι από τα συνηθέστερα φαινόμενα. Στον βαθμό που η φοροδιαφυγή είναι αιτία της παραοικονομίας τότε επιφέρουν σχεδόν τα ίδια οικονομικά αποτελέσματα στο οικονομικό σύστημα ο περιορισμός όμως του ενός εκ των δυο φαινομένων μπορεί να οδηγήσει στον περιορισμό του άλλου.

Θα πρέπει να τονιστεί ότι η μεταξύ τους σχέση διαφέρει από χώρα σε χώρα και είναι μικρή ή μεγάλη ανάλογα με το θεσμικό πλαίσιο, το φορολογικό σύστημα, το βαθμό και τον τρόπο παρέμβασης των αρχών στην οικονομική δραστηριότητα, την τεχνολογία, τον τρόπο οργάνωσης της παραγωγής, τον τρόπο κατάρτισης των εθνικών λογαριασμών κτλ. (Βελέντζας Γ. , 2004)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

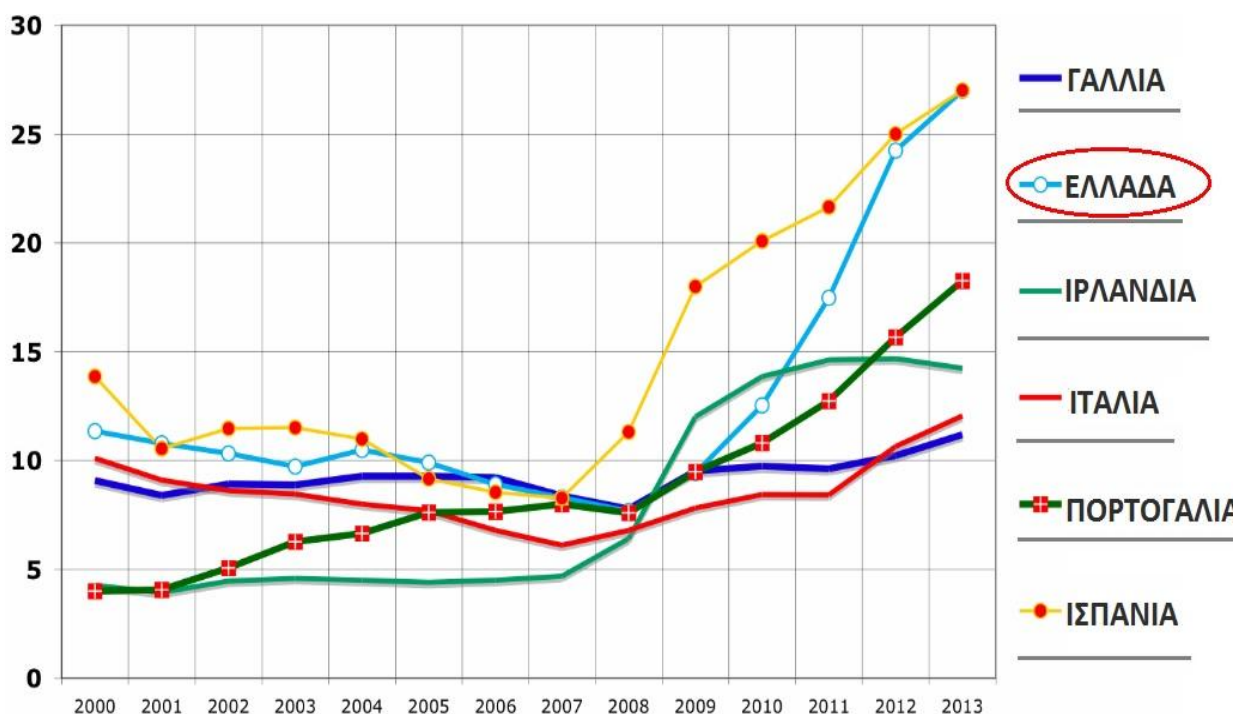
Από τα βάθη της αρχαιότητας, η φορολογία φαίνεται να ξεκίνησε ως υποχρέωση ανθρώπων να καταβάλλουν αντικείμενα ή προϊόντα αξίας σε άρχοντες ή κράτη. Συνήθως σε κάθε περιοχή υπήρχε ένας άρχοντας με στρατιωτική, πολιτική εξουσία ή ήταν απλά ένας γαιοκτήμονας στον οποίο αποδίδονταν οι εισφορές, και αυτός με τη σειρά του τις έστελνε στην ανώτατη κρατική αρχή.

Άλλο αξιοσημείωτο φαινόμενο της αρχαιότητας και του Μεσαίωνα είναι η παροχή υπηρεσιών από τους άρχοντες με αντάλλαγμα το δικαίωμα της είσπραξης των φόρων μιας επαρχίας για δικό τους όφελος. Στον ελλαδικό χώρο επί Βυζαντίου παρατηρήθηκε το φαινόμενο οι εισφορές να καταβάλλονται στην κοινότητα αντί για κάποιο άρχοντα και αυτή με τη σειρά της να αποδίδεται στο κράτος. Ιστορικά υπάρχουν περιπτώσεις όπου ο φορολογούμενος δεν είναι ένας πολίτης ή περίοικος (κάτοικος χωρίς πολιτικά δικαιώματα) μιας περιοχής, αλλά ένα ολόκληρο κράτος. Σε αυτές τις περιπτώσεις ένα αναγνωρισμένο κράτος καταβάλλει υποχρεωτική εισφορά σε ένα άλλο μετά από σχετική συνθήκη που έχει υπογραφεί. Αυτό συνέβη στο Μεσαίωνα, όπου σλαβικά κράτη πλήρωναν στο Βυζάντιο φόρο, ενώ το ίδιο σε άλλες ιστορικές περιόδους πλήρωνε φόρο στην Περσία και την Οθωμανική Αυτοκρατορία⁵.

Ταυτόχρονα όμως με τη φορολογία, αναπτύχθηκε και ένα άλλο φαινόμενο, ως επακόλουθο του πρώτου, το φαινόμενο της φοροδιαφυγής. Αυτό, είχε σαν αποτέλεσμα την δημιουργία ειδικών οργανώσεων συλλογής φόρων για την εξασφάλιση της είσπραξης των φόρων και τον ακριβή υπολογισμό του κάθε φόρου. Αυτές οι οργανώσεις ταυτόχρονα μπορούσαν να επιδικάσουν ποινές σε φοροφυγάδες. Συμπεραίνουμε λοιπόν, πως το ύψος και η είσπραξη των φόρων, απασχολεί διαχρονικά σε μεγάλο βαθμό τις κυβερνήσεις των χωρών, ειδικά όταν παρατηρείται οικονομική κρίση, όπως βιώνουμε στην χώρα μας τα τελευταία χρόνια.

Η φοροδιαφυγή ανέρχεται στην Ελλάδα σε 30 δις ευρώ ετησίως, κάνοντας την πρωταθλήτρια στην παραοικονομία, και η μείωση της κατά 20 δις ευρώ θα μπορούσε να μειώσει τους φόρους που καταβάλλουν οι φορολογούμενοι κατά ποσοστό 30%⁶.

Τα τελευταία χρόνια, η Ε.Ε. παρουσιάζει απώλεια οικονομικών πόρων λόγω της φοροδιαφυγής. Όπως υπολόγισε η ευρωπαϊκή επιτροπή, το 2011, λόγω των παραβάσεων των κανόνων της φορολογίας, της μη καταβολής του ΦΠΑ και της φορολογικής βελτιστοποίησης της Ε.Ε., το συνολικό ΑΕΠ της μειώθηκε κατά 1,5% περίπου δηλαδή 200 δις €. Οι ειδικοί διαπιστώνουν, πως αν επιστραφούν όλοι οι απολεσθέντες από την φοροδιαφυγή πόροι, είναι εφικτό να λυθούν όλα τα οικονομικά προβλήματα της Ελλάδας, της Πορτογαλίας και της Ισπανίας⁷. Συγκεκριμένα στην Ελλάδα η φοροδιαφυγή πλησιάζει τα 28 δις ετησίως όπως φαίνεται στο διάγραμμα που ακολουθεί

Σταμούλη, Ν. (2012, Νοέμβριος 9). Greece Tries Again to Cut Tax Evasion. The Wall Street Journal. Ανακτήθηκε 17/2/2016 από <https://www.wsj.com/news/articles/SB10001424052970204789304578089082754150940>

Το Ίδρυμα Μεσογειακών Μελετών (1993), θέτει πως «Η ευρηματικότητα των Ελλήνων στο θέμα της φοροδιαφυγής, έχει ξεπεράσει κάθε προηγούμενο». Το ποσοστό μάλιστα αυτής, έχει παρατηρηθεί ετησίως να αγγίζει πάνω από το 6% του ΑΕΠ (Χατζηιωάννου Ε., 2017).

ΤΟ ΕΛΛΕΙΜΜΑ ΤΟΥ ΦΠΑ ΣΤΑ ΚΡΑΤΗ ΜΕΛΗ ΤΗΣ ΕΕ, ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗΝ ΚΟΜΙΣΙΟΝ ΤΟ ΕΤΟΣ 2014

VAT gap (€million)

Key:

0 - 350

351 - 1000

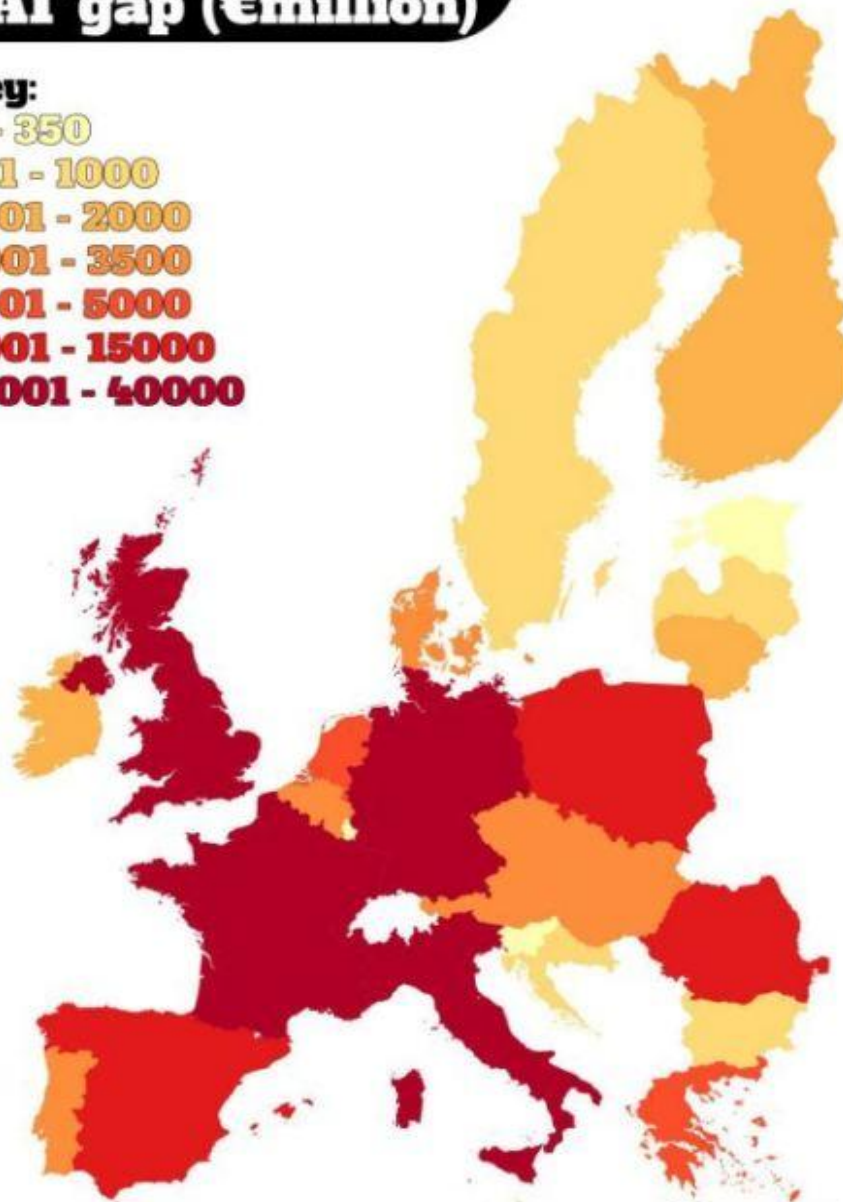
1001 - 2000

2001 - 3500

3501 - 5000

5001 - 15000

15001 - 40000

Data: European Commission

indy100

indy100.independent.co.uk/

Οι πρωταθλητές Ευρώπης στην φοροδιαφυγή (2016, Σεπτέμβριος 10) Ανακτήθηκε από <http://www.penna.gr/top-10/7687-oi-protathlites-evropis-stin-forodiafygi>

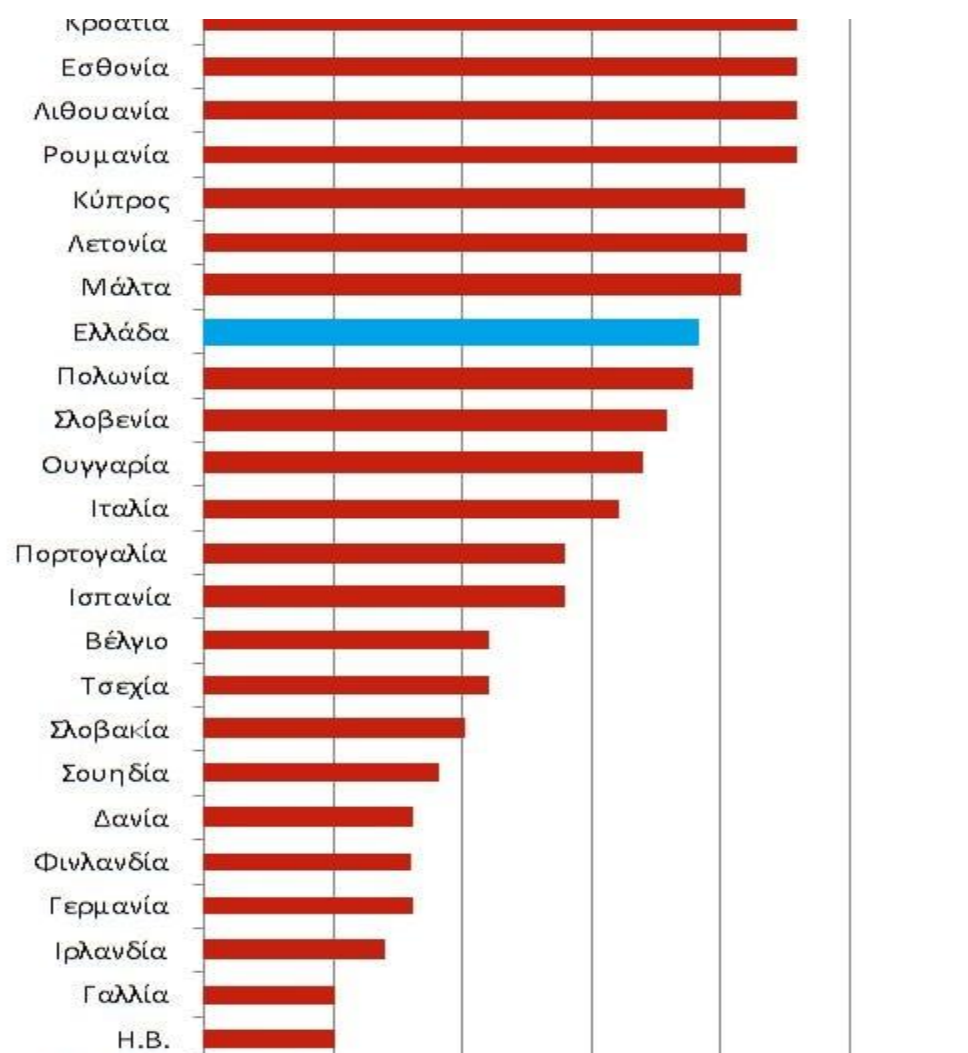
Ομοίως με την φοροδιαφυγή, έτσι και η παραοικονομία δεν αποτελεί νέο φαινόμενο. Η συνειδητή ύπαρξή της διεθνώς, παρουσιάστηκε στα τέλη της δεκαετίας του 70 από τον Peter Gutmann, όπου σε άρθρο που δημοσίευσε του υποστήριζε για πρώτη φορά ότι, στις Η.Π.Α. η μη δηλούμενη οικονομική δραστηριότητα αποτελούσε ένα σημαντικό ποσοστό του Α.Ε.Π. της χώρας, το οποίο με συντηρητικές εκτιμήσεις ανερχόταν στο 10% αυτού (Pyle D. 1989). Προφανώς και αυτό το άρθρο, προκάλεσε το ενδιαφέρον των εκάστοτε οικονομολόγων, όπου ξεκίνησαν να ασχολούνται με τη διερεύνηση της φύσεως, των αιτίων, του μεγέθους και των επιπτώσεων του φαινομένου της παραοικονομίας.

Σύμφωνα με το Γαλιώτο (2015), η παραοικονομία σήμερα, εκτιμάται μεγαλύτερη και ανέρχεται σύμφωνα με τους υπολογισμούς στο 19,8% του Α.Ε.Π. των χωρών-μελών της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας. Το γεγονός αυτό, έχει σημαντικές επιπτώσεις στη διαμόρφωση και αποτελεσματικότητα της οικονομικής πολιτικής των ευρωπαϊκών κυβερνήσεων.

Στην Ελλάδα, παρότι την δεκαετία του 80 υπήρχαν δείγματα παραοικονομίας, μόλις την δεκαετία του 90 άρχισαν οι προσπάθειες εκτίμησής της. Όπως ανέδειξε η έρευνα του Βρετανικού Ινστιτούτου Οικονομικών υποθέσεων, η χώρα μας ξεχώρισε, ως η χώρα με το μεγαλύτερο ποσοστό παραοικονομίας, ανάμεσα στις 21 χώρες-μέλη του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (Ο.Ο.Σ.Α).

Σύμφωνα με την έρευνα αυτή, η Ελλάδα εμφανίζει το μεγαλύτερο ποσοστό παραοικονομίας στην Ευρώπη, καθώς η σκιά της οικονομίας της άγγιξε το 24% του ΑΕΠ το 2012, ποσό που προσεγγίζει τα 45 δις ευρώ (δηλαδή περίπου το ¼ του ΑΕΠ της χώρας). Παρ' όλα αυτά το ποσό αυτό είναι μικρότερο απ' αυτό του 2011 που άγγιζε το 24,3 %. Παρακάτω, εμφανίζεται το σχετικό διάγραμμα:

Η ΠΑΡΑΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΣΤΗΝ Ε.Ε. ΩΣ ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΟΥ ΑΕΠ

Πετράκης, Ε. (2013). Η ΠΑΡΑΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ (<http://indeepanalysis.gr/analyseis/arthra/h-paraοικonomia-sthn-ellada>, τελευταία πρόσβαση στις 25/3/2017)

ΤΟ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΣΗΜΕΡΑ

Το παρόν φορολογικό σύστημα, χαρακτηρίζεται κυρίως από την πολυπλοκότητα και την πολυνομία του θεσμικού πλαισίου σχετικά με τον τρόπο επιβολής των φόρων σε συνδυασμό με τις οργανωτικές και διοικητικές αδυναμίες του μηχανισμού βεβαίωσης και είσπραξης τους, γεγονός το οποίο έχει οδηγήσει αφενός σε υψηλό διαχειριστικό και δημοσιονομικό κόστος και αφετέρου σε διακριτική, ίσως, μεταχείριση των φορολογουμένων (Βελέντζας Γ. , 2004).

Σημαντικό επίσης, εμφανίζεται να είναι το πρόβλημα στις υφιστάμενες διαδικασίες της φορολογίας εισοδήματος που αποτελούν ένα πραγματικό νομοθετικό μωσαϊκό. Διατάξεις βρίσκονται διάσπαρτες σε νομοθετήματα ή εγκυκλίους ή υπουργικές αποφάσεις με αποτέλεσμα να μην υπάρχει ενιαίος κώδικας και να καθίσταται δύσκολη έως αδύνατη η παρακολούθηση ακόμη και από ειδικούς. Επίσης, λόγω του δυσνόητου των διατάξεων, παρατηρούνται προβλήματα ερμηνείας με συνέπεια την λανθασμένη ερμηνεία των διατάξεων, το οποίο έχει ως αποτέλεσμα την δημιουργία κρουσμάτων διαφθοράς.

Ταυτόχρονα, η υφιστάμενη πολυδιάσπαση του φοροελεγκτικού μηχανισμού σε πολλές υπηρεσίες, η μη τυποποίηση των διαδικασιών του ελέγχου και η μη εφαρμογή υποχρεωτικού επανελέγχου ορισμένων υποθέσεων αποτελεί μια προβληματική κατάσταση που είναι δύσκολο να ελεγχθεί και να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά. Αυτό οδηγεί, στην κατά καιρούς έκδοση διαφόρων αποφάσεων για περαίωση των εκκρεμών υποθέσεων, προκειμένου να μη παραγραφούν οι ανέλεγκτες υποθέσεις, παρέχοντας φορολογική αμνηστία για φοροεισπρακτικούς λόγους.

Η έκταση της φοροδιαφυγής εξαρτάται από πολλούς παράγοντες, μεταξύ των οποίων είναι, η τάση για φοροδιαφυγή του πληθυσμού, η έλλειψη φορολογικής συνείδησης από πλευράς φορολογουμένων, το μέγεθος και η οργάνωση των επιχειρήσεων, ο τρόπος διάθεσης των εσόδων από τους δημόσιους φορείς. Η φοροδιαφυγή, όμως, οφείλεται και σε παράγοντες όπως η πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος, οι συνεχείς αλλαγές της νομοθεσίας, η οργάνωση, μηχανοργάνωση καθώς και ο βαθμός επάρκειας και ακεραιότητας των φορολογικών και ελεγκτικών οργάνων. Μεγάλο ρόλο επίσης παίζει η σχέση των φορολογουμένων πολιτών με τις φορολογικές αρχές. Οι σχέσεις αυτές, αποτελούν συνάρτηση και της ποιότητας των προσφερόμενων φορολογικών υπηρεσιών και της διάθεσης για συνεργασία στοιχείων που συμβάλλουν στην φορολογική ευσυνειδησία. (Καραντώνης Η., 2006)

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΣΕ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕ ΆΛΛΕΣ ΧΩΡΕΣ

Το πρόβλημα μη καταβολής των φόρων στην Ελλάδα, έχει πάρει μεγάλες διαστάσεις και στις τρεις μορφές που συναντάται στην παγκόσμια οικονομία, τη φοροδιαφυγή, τη φοροαποφυγή και την παραοικονομία. Σύμφωνα με Έρευνα του Ο.Ε.Ε. και του Τμήματος Στατιστικής του Οικ. Παν. Αθηνών του 2010 με θέμα «Μέτρηση της Φορολογικής Συνείδησης» :

- το 80% των ερωτηθέντων πιστεύουν πως οι φορολογούμενοι που φοροδιαφεύγουν το πραγματοποιούν επειδή «υπάρχει πολύ μικρή πιθανότητα εντοπισμού τους» από τις φοροελεγκτικές αρχές που είναι αρμόδιες για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής.
- το 20% διατίθεται να πάρει το ρίσκο της απόκρυψης των εισοδημάτων του, έστω και αν γνωρίζει ότι είναι πολύ πιθανό να εντοπισθεί από τις φορολογικές αρχές.
- Σχεδόν το 50% των ερωτηθέντων πιστεύει ότι «αν θελήσει να αποκρύψει τα εισοδήματά του από την εφορία, μπορεί να το πραγματοποιήσει».
- Το 10% παραδέχεται ότι έχει επιχειρήσει να εξαπατήσει την εφορία αναφορικά με τα πραγματικά του εισοδήματα.
- το 80% των πολιτών θεωρεί ότι είναι ηθική τους υποχρέωση να δηλώνουν τα πραγματικά τους εισοδήματα.
- το 50% των πολιτών θεωρούν ότι σε ένα διεφθαρμένο κράτος η φοροδιαφυγή αποτελεί μια λογική αντίδραση.

Συμπερασματικά λοιπόν, προκύπτει ότι η ανικανότητα σύλληψης των φοροφυγάδων και η «διάβρωση» που έχει προκαλέσει η διαφθορά, αποτελούν κρίσιμους παράγοντες για τον καθορισμό της φορολογικής συμπεριφοράς των πολιτών.

Όσο αναφορά την Ελλάδα, οι εργασίες μέτρησης της φοροδιαφυγής, καθώς και των αιτίων οι οποίες την προκαλούν, είναι είτε αποσπασματικές, είτε υιοθετούν ανάρμοστης καταλληλότητας για την ελληνική περίπτωση μεθοδολογίες και το όλο θέμα παραμένει κατά το μεγαλύτερο ποσοστό αδιερεύνητο. Το μέγεθος της φοροδιαφυγής της χώρας μας έχει καταγραφεί από διάφορους διεθνείς οργανισμούς.

Η συνοπτική αναφορά στο πρόβλημα της Φοροαποφυγής, φοροδιαφυγής και της παραοικονομίας στην Ελλάδα δείχνει ξεκάθαρα ότι η φορολογική διοίκηση ήταν ανέκαθεν ανεπαρκής όσο αναφορά την είσπραξη των φόρων. Ένας φορολογικός

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΡΗΤΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

ελεγκτικός μηχανισμός εξαρτώμενος από έναν εμπαιλομένο Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων και πιστός σε ένα αυστηρό σύστημα επιβολής προστίμων με πολύ χαμηλή εισπραξιμότητα, ο οποίος αντικειμενικά δεν μπορούσε να επιτελέσει το έργο του ενώ ταυτόχρονα το πλαίσιο αυτό ήταν ο λόγος δημιουργίας της διαφθοράς και της αδιαφάνειας.

	Γερμανία	Φινλανδία	Πορτογαλία	Ρουμανία	Πολωνία	Ελλάδα	Πηγή:
Αυτοασφαχολούμενοι (% του συνόλου)	10,3%	12,1%	16,1%	30,1%	21,2%	33,8%	2013 AMECO
Εργαζόμενοι σε μικρές επιχειρήσεις (0-9 εργαζομένων) ως % του συνόλου	19,0%	24,5%	42,3%	22,5%	36,4%	58,6%	2012 Eurostat
Υστέρηση εισπραχθείς ΦΠΑ (VAT Gap)	10,6%	2,9%	8,7%	42,9%	25,3%	33,4%	2012 Eurostat
Ανώτερος συντελεστής ΦΠΑ	19,0%	24,0%	23,0%	24,0%	23,0%	23,0%	2015 European Commission
Τελικός φορολογικός συντελεστής στην κατανάλωση	19,8%	26,4%	18,1%	20,9%	19,3%	16,2%	2012 Eurostat
Τελικός φορολογικός συντελεστής στην εργασία	37,8%	40,1%	25,4%	30,4%	33,9%	38,0%	2012 Eurostat
Συνολικά φορολογικά έσοδα (% ΑΕΠ)	39,1%	44,1%	32,4%	28,3%	32,5%	33,7%	2012 Eurostat
Ηλεκτρονικές συναλλαγές κατά κεφαλήν	242,8	450,8	176,0	19,0	86,1	18,1	2013 ECB
ΑΕΠ κατά κεφαλήν (ευρώ)	32.600	35.500	15.600	6.600	9.900	17.400	2012 Eurostat
Παραοικονομία ως ποσοστό του ΑΕΠ	12,2%	12,9%	18,7%	28,1%	23,5%	23,3%	2014 Schneider
Αδήλωτη εργασία (ως ποσοστό συνόλου του εργατικού δυναμικού)	11,9%	11,2%	22,4%	11,8%	21,6%	46,7%	2011 World Bank
Αποτελεσματικότητα Δημόσιων Υπηρεσιών - Κυβέρνησης ¹	1,52	2,17	1,23	-0,07	0,71	0,45	2013 World Bank
Δείκτης Διαφθοράς ²	1,78	2,19	0,91	-0,19	0,55	-0,11	2013 World Bank

ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΣ, Θ. Η Φοροδιαφυγή Στην Ελλάδα - Μια Έρευνα (2016) (http://www.dianeosis.org/2016/06/tax_evasion_in_greece/, τελευταία πρόσβαση στις 27/7/2017)

ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΕΛΕΓΧΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΦΟΡΕΩΝ

Παρακάτω παρουσιάζεται ένας πίνακας με αποσπάσματα των εκθέσεων από ελέγχους οικονομικών φορέων:

<p>Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ)</p>	<p>Στην τελευταία έκθεσή του για την Ελλάδα (Ιούλιος 2009) αναφέρει ότι το μέγεθος παραοικονομίας εκτιμάται μεταξύ 25% και 37% του ΑΕΠ. Οι εκτιμήσεις του βασίζονται σε δικά του στοιχεία, αλλά και σε μελέτες ξένων και Ελλήνων μελετητών (Δανόπουλος, Κάτσιος, Τάτσος, Φλεβοτόμου, Μασσαγκάνης κ.α.). Στην παραπάνω έκθεση αναφέρεται επίσης ότι, σύμφωνα με πρόσφατες εκτιμήσεις (Schneider 2009), το ποσοστό της παραοικονομίας στην Ελλάδα σήμερα είναι στο 25% του ΑΕΠ, από 29% που ήταν στις αρχές της δεκαετίας. Η έκθεση αυτή του ΟΟΣΑ κάνει αναφορά και σε εκτίμηση των Φλεβοτόμου και Μασσαγκάνη (2007), σύμφωνα με την οποία ποσοστό 10% του εισοδήματος δεν δηλώνεται με αποτέλεσμα τα φορολογικά έσοδα να είναι μειωμένα κατά 26%.</p>
<p>Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών (ΚΕΠΕ)</p>	<p>Σε μελέτη με τίτλο «Παραοικονομία και φοροδιαφυγή: Μετρήσεις και οικονομικές επιπτώσεις»(Κανελλόπουλος, Κουσουλάκος, Ράπανος, 1995), συγκρίνοντας τη φορολογική βάση (ύψος και διάρθρωση της εγχώριας ιδιωτικής κατανάλωσης, όπου προκύπτει από την Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών και τους Εθνικούς Λογαριασμούς) με τα αντίστοιχα έσοδα από ΦΠΑ, εκτίμησε τη φοροδιαφυγή στον ΦΠΑ για το 1988, για το σύνολο των κλάδων στο 38% των πραγματικών φορολογικών εσόδων του αντίστοιχου έτους, ενώ διαπιστώθηκαν και σημαντικές διαφορές ως προς τη φοροδιαφυγή μεταξύ των κλάδων.</p>
<p>Ευρωπαϊκή Ένωση</p>	<p>Σε μελέτη για την περίοδο 2000-2006 εκτιμήθηκε πως το ελληνικό κράτος δεν εισέπραξε το 30% του ποσού του Φ.Π.Α. που έπρεπε να μπει στο ταμείο του. Μόνο για το 2006 η φοροδιαφυγή από το Φ.Π.Α. εκτιμάται στα 6,5 δις €.</p>
<p>Τράπεζα της Ελλάδος</p>	<p>Στην τελευταία της Ενδιάμεση Έκθεση για τη Νομισματική Πολιτική (Οκτώβριος 2009) κάνει αναφορά στις μελέτες του IOBE (Τάτσος 2001) και του ΚΕΠΕ (Κανελλόπουλος, Κουσουλάκος, Ράπανος - 1995).</p>

	<p>Στην έκθεσή της επίσης, θέτει πως, σύμφωνα με ενδείξεις από την πορεία των εσόδων, η φοροδιαφυγή σημείωσε μεγάλη ανάπτυξη τους τελευταίους δέκα περίπου μήνες, παρά τα μέτρα που είχαν θεσπιστεί για τον περιορισμό της τον Αύγουστο του 2007 και στις αρχές του 2008.</p>
ΙΟΒΕ	<p>Σε σχετική μελέτη (Τάτσος, «Παραοικονομία και Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα», 2001) υπολογίζεται το μέγεθος της παραοικονομίας το 1997 στο 36,7% του ΑΕΠ. Σύμφωνα με τη μεθοδολογία που περιγράφεται στη συγκεκριμένη μελέτη, το ύψος των μη καταβαλλόμενων φόρων που αντιστοιχούν σε αυτό το μέγεθος της παραοικονομίας υπολογίζεται στο 14,6% του ΑΕΠ.</p>
ΔΑΝΤ	<p>Σε ειδική έκθεσή του με τίτλο Hiding in the Shadows (2002) αναφέρει ότι το ποσοστό παραοικονομίας στην Ελλάδα την περίοδο 1999 - 2001 ήταν 30% του ΑΕΠ.</p>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΤΩΝ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ

3.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ύπαρξη της φοροδιαφυγής σε κάθε χώρα εξαρτάται κυρίως από δύο παράγοντες. Πρώτον από την τάση των φορολογουμένων για φοροδιαφυγή και δεύτερον από την ικανότητα της φορολογικής αρχής να περιορίσει την τάση αυτή. Οι περισσότεροι φορολογούμενοι που καταφεύγουν στη φοροδιαφυγή το κάνουν επειδή πιστεύουν ότι ο κίνδυνος είναι ελάχιστος να αποκαλυφθούν.

Σε όλο τον κόσμο, η φοροδιαφυγή ακολουθεί χέρι-χέρι τη διαφθορά η οποία καταστρέφει την οικονομία. Η έκταση της φοροδιαφυγής και της διαφθοράς σε κάθε κράτος δεν μπορεί να προσδιορισθεί απόλυτα, συνεπώς τα όποια μεγέθη κατά καιρούς βλέπουν το φως της δημοσιότητας στηρίζονται σε εκτιμήσεις του ΟΟΣΑ ή/και λοιπών διεθνών οργανισμών. Οι συνέπειες όμως της φοροδιαφυγής είναι πραγματικά τραγικές και τις βιώνουν όλοι οι πολίτες.

Κατά καιρούς διάφοροι υποστηρίζουν τη θεωρία, ότι κυρίαρχος παράγοντας για τη γιγάντωση των φαινομένων αυτών είναι η συμμετοχή των οργάνων της πολιτείας στη διαφθορά, συνεπώς η από μέρους τους απόκτηση πλούτου ο οποίος δεν δηλώνεται. Οι υποστηρικτές αυτής της θεωρίας παραθέτουν ως παράδειγμα τη δηλωμένη αμφισβήτηση από τον Αριστοτέλη (Πολιτικά), του θεσμού των «εφόρων», θεσμού που είχε καθιερωθεί κατά την αρχαιότητα στο κράτος της Σπάρτης και σκοπό είχε τον έλεγχο των δημοσίων οικονομικών, αμφισβήτηση την οποία αιτιολογούσε λέγοντας ότι η συγκέντρωση της όποιας εξουσίας στα χέρια των ολίγων ενισχύει ακόμα περισσότερο τη διαφθορά.

Η ανωτέρω θεωρία είναι κατ' αρχήν γενικόλογη, είναι αόριστη, στηρίζεται σε ελάχιστα κρούσματα διαφθοράς, σπιλώνει το σύνολο των λειτουργιών του κρατικού μηχανισμού και όχι μόνο, περιστρεφόμενη συνήθως γύρω από το ευφάνταστο σενάριο της λειτουργίας ενός μεθοδευμένου συστήματος παραοικονομίας και φοροδιαφυγής με τη συμμετοχή και των οργάνων της πολιτείας.

Το Σύνταγμα της χώρας μας επιβάλλει, για λόγους κοινωνικής δικαιοσύνης, ένα φορολογικό σύστημα το οποίο θα κατανέμει τα φορολογικά βάρη σύμφωνα με τη φοροδοτική ικανότητα κάθε πολίτη. Στην πράξη όμως, νομοτεχνικά, το υφιστάμενο φορολογικό σύστημα μόνο κοινωνικά δίκαιο δεν μπορεί να χαρακτηριστεί, όταν αφήνει πολλά παράθυρα ανοικτά, εκμεταλλεύσιμα από αυτούς που αποκτούν πλούτο σε βάρος του κοινωνικού συνόλου, επικαλούμενοι τη φράση «ό,τι είναι νόμιμο είναι και ηθικό». Εδώ, λοιπόν, εντοπίζεται ο κυρίαρχος παράγοντας.

Η ουσιαστική απλοποίηση και σταθεροποίηση του φορολογικού συστήματος, με το κλείσιμο όλων των παραθύρων που δίνουν τη δυνατότητα της Φοροαποφυγής πρέπει να είναι άμεση προτεραιότητα (Σιωμόπουλος Ν., 2010). Η μεθοδευμένη φοροδιαφυγή, έχει δικούς της κανόνες, οι οποίοι ενώ δεν έχουν καμία σχέση με τους παραδεκτούς κανόνες πάνω στους οποίους στηρίζεται και λειτουργεί η αγορά, στηρίζονται στο υφιστάμενο πολυδαίδαλο φορολογικό σύστημα.

3.1.1 Η ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΠΑΡΑΒΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΩΣ ΜΕΙΖΟΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Ένα από τα σοβαρότερα προβλήματα που παραδοσιακά αντιμετωπίζει το ελληνικό κράτος στα πλαίσια σχεδιασμού και υλοποίησης της δημοσιονομικής πολιτικής του, είναι αυτό της ανειλικρίνειας και της ασυνέπειας των Ελλήνων πολιτών, όσο αναφορά τις σχέσεις τους με τη φορολογική Διοίκηση και την εκπλήρωση των επιμέρους φορολογικών υποχρεώσεων τους («φορολογική παραβατικότητα»).

Πιο συγκεκριμένα, αυτή και μόνο η εμφανής παραβατικότητα, όπως καταγράφεται στα επίσημα στατιστικά στοιχεία της βασικής κατά την επταετία 1998-2004 φορολογικής διωκτικής αρχής, του Υ.Π.Ε.Ε., υπερβαίνει σήμερα στους περισσότερους κλάδους της οικονομίας το ποσοστό του 30%, γεγονός που επιτρέπει τη συναγωγή του συμπεράσματος, συνυπολογιζόμενης και της αφανούς παραβατικότητας, πως το ποσοστό της πραγματικής φορολογικής παραβατικότητας στην Ελλάδα κινείται σε πολύ υψηλά επίπεδα. (Γέροντας Α. , 2005)

Μεγάλο επίσης, μπορεί να χαρακτηριστεί βέβαια και το πρόβλημα της παραβατικότητας μέσα στον κύκλο αυτής της ίδιας της φορολογικής Διοίκησης. Σ' αυτήν την περίπτωση η παράνομη αυτή συμπεριφορά εκδηλώνεται όχι από τους οφειλέτες-φορολογούμενους πολίτες, αλλά από τους αρμόδιους για τη βεβαίωση και είσπραξη των φορολογικών εσόδων κρατικούς υπαλλήλους.

Οι δύο αυτοί κύκλοι προβλημάτων, μπορούν καταρχήν να αντιμετωπίζονται ως ανεξάρτητοι μεταξύ τους, αφού ούτε η παραβατικότητα του φορολογούμενου συνοδεύεται κατ' ανάγκη από παράνομη συμπεριφορά υπαλλήλου της φορολογικής Διοίκησης, ούτε η παραβατικότητα υπαλλήλου της φορολογικής Διοίκησης προϋποθέτει την παραβατική συμπεριφορά του φορολογούμενου. Στην πράξη βέβαια, οι δύο κύκλοι προβλημάτων συχνά συσχετίζονται, οπότε η προσβολή των φορολογικών θεσμών του Δημοσίου εμφανίζεται ως προϊόν συνεργασίας μεταξύ φορολογούμενου και υπαλλήλου της φορολογικής Διοίκησης.

Στην μελέτη αυτή, ασχολούμαστε κυρίως με τον πρώτο κύκλο προβλημάτων. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τα επίσημα στατιστικά στοιχεία που δημοσιεύτηκαν από το Υ.Π.Ε.Ε. για το έτος 2003, κατά τη διενέργεια 62.100 ελέγχων με αμιγώς

φορολογικό αντικείμενο, διαπιστώθηκε η τέλεση 505.907 παραβάσεων, στις οποίες βρέθηκαν να εμπλέκονται 24.278 επιχειρήσεις, δηλαδή περίπου μία στις τρεις από τις υποβληθείσες σε έλεγχο επιχειρήσεις (μέσο ποσοστό παραβατικότητας: 39%).

Το αντίστοιχο μέσο ποσοστό διαπιστωμένης παραβατικότητας, ανερχόταν το έτος 2002 σε 34,7%, το έτος 2001 σε 29,7% και το έτος 2000 σε 23,4%. Η πιο πάνω αυξητική τάση μπορεί βέβαια να ερμηνευθεί και ως ένδειξη αύξησης των τάσεων φοροδιαφυγής εκ μέρους των φορολογούμενων. Ορθότερο είναι, όμως, να αποδοθεί στην εντατικοποίηση των ελέγχων καθώς και στη βελτίωση των μεθόδων και υλικοτεχνικών μέσων διεξαγωγής τους εκ μέρους του Υ.Π.Ε.Ε.

Ενδεικτική για το μέγεθος της απώλειας φορολογικών εσόδων, που μπορεί να προκαλείται από τις μεθοδεύσεις και ενός μόνο φορολογικού παραβάτη, είναι η περίπτωση που αναφέρεται στην έκθεση του Υ.Π.Ε.Ε. για το έτος 2000 (Βελέντζας Γ. , 2004). Πιο συγκεκριμένα, από τον έλεγχο και την επεξεργασία κατασχεμένων επισήμων και ανεπισήμων βιβλίων και στοιχείων και την αντιπαραβολή τους με τα δεδομένα των σχετικών δηλώσεων φορολογίας εισοδήματος, διαπιστώθηκε ότι σωματείο φερόμενο ως μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα με έδρα την Αθήνα, κατά τις χρήσεις 1993-1997, ενώ πραγματοποίησε ακαθάριστα έσοδα (εισπράξεις) ύψους 4.595.627.900 δρχ., εμφάνισε και δήλωσε έσοδα ύψους μόλις 125.129.720 δρχ., με αποτέλεσμα τη διαφυγή φορολογητέας ύλης ύψους τουλάχιστον 3.899.097.680 δρχ. Αληθές αντικείμενο εργασιών του σωματείου αποτελούσε η διοργάνωση και εκμετάλλευση συναυλιών και άλλων καλλιτεχνικών εκδηλώσεων, ενώ κύρια πηγή εσόδων του δεν ήταν οι «συνδρομές» και διάφορα άλλα έσοδα, που δήλωνε το ίδιο, αλλά οι αξίες των εισιτηρίων εισόδου των θεατών στους χώρους των εκδηλώσεων που διοργάνωνε το ίδιο καθώς και τα ποσά που εισέπραττε από διάφορους Δήμους της χώρας από παροχή υπηρεσιών για τη διοργάνωση απ' αυτούς συναυλιών ή άλλων καλλιτεχνικών εκδηλώσεων.

Το σωματείο ήταν έτσι στην πραγματικότητα καθαρά κερδοσκοπική επιχείρηση, ενώ ο εμφανιζόμενος στο καταστατικό του και στις ανακριβείς φορολογικές του δηλώσεις «μη κερδοσκοπικός χαρακτήρας», αποτελούσε καθαρά παραπλάνηση των φορολογικών αρχών, προκειμένου αυτές να απέχουν από κάθε έλεγχο, σκοπός που και επιτεύχθηκε μέχρι την 18.11.2000, οπότε και αποκαλύφθηκε η αληθινή δραστηριότητα του.

Επίσης, κατά τους ελέγχους που έγιναν από το Υ.Π.Ε.Ε. το έτος 2003, και οι οποίοι αφορούσαν κυρίως υποθέσεις παρελθόντων ετών, διαπιστώθηκε η έκδοση 24.170 πλαστών και εικονικών φορολογικών στοιχείων, η συνολική καθαρή αξία (χωρίς Φ.Π.Α.) των οποίων ήταν 604.290.525 ευρώ (περίπου 205 δισ. δρχ.). (Γέροντας Α., 2005)

Τα στοιχεία αυτά διακινήθηκαν στην αγορά από 608 υπαρκτές ή εικονικές επιχειρήσεις, χωρίς να υπολογίζονται οι (πολλαπλάσιες σε αριθμό) επιχειρήσεις, οι οποίες έλαβαν και καταχώρησαν τα στοιχεία στα βιβλία τους. Ομοίως, κατά τους ελέγχους που διενεργήθηκαν το έτος 2002, διαπιστώθηκε η έκδοση πλαστών ή

εικονικών φορολογικών στοιχείων σε 10.594 περιπτώσεις. Τα στοιχεία ήταν συνολικής καθαρής αξίας (χωρίς Φ.Π.Α.) 92 δισ. δρχ. και διακινήθηκαν στην αγορά από 236 υπαρκτές ή εικονικές επιχειρήσεις.

Οι υποθέσεις διακίνησης πλαστών και εικονικών στοιχείων, που όλο και πιο συχνά έρχονται στο φως της δημοσιότητας, προκαλούν πραγματικά εντύπωση σε ό,τι αφορά τον αριθμό των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων και το μέγεθος της συντελούμενης φοροδιαφυγής. Για παράδειγμα, σε ένα κύκλωμα διακίνησης πλαστών και εικονικών φορολογικών στοιχείων που αποκαλύφθηκε τον Αύγουστο του έτους 1999 από το Υ.Π.Ε.Ε., εμπλέκονταν 335 τουλάχιστον επιχειρήσεις από την Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη, ενώ το ύψος της φοροδιαφυγής εκτιμήθηκε τότε στα 13,5 δισ. δρχ. περίπου. Όμοια, το κύκλωμα που αποκαλύφθηκε από το Υ.Π.Ε.Ε. Κεντρικής Μακεδονίας το Σεπτέμβριο του έτους 2002 περιλάμβανε 47 τουλάχιστον επιχειρήσεις, κυρίως εξαγωγής ενδυμάτων, που εμφάνιζαν εικονικές εξαγωγές με τιμολόγια ύψους 110 δισ. δρχ., με αποτέλεσμα να έχουν εισπράξει παράνομα πιστωτικό Φ.Π.Α. ύψους 7,8 δισ. δρχ.. (Καραντώνης Η., 2006)

Το μέγεθος της ασυνέπειας των Ελλήνων φορολογούμενων απέναντι στη φορολογική Διοίκηση αποτυπώνεται, τέλος, με ακρίβεια και στους υπολογισμούς του Υπουργείου Οικονομικών, σύμφωνα με τους οποίους το ύψος των ληξιπρόθεσμων οφειλών προς το Δημόσιο ανερχόταν το έτος 2003, κατά προσέγγιση, στο ύψος των 5,5 δισ. ευρώ και κατά το έτος 2004 ήδη στο ύψος των 6 δισ. ευρώ.

3.1.2 ΑΙΤΙΑ-ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ

Κάποιοι παράγοντες που οδηγούν στη φοροδιαφυγή είναι οι εξής:

➤ **Η ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ**

Έχει αποδειχτεί ότι όσο μεγαλύτερο είναι το ύψος της φορολογικής επιβάρυνσης τόσο μεγαλώνει και η τάση των φορολογουμένων για φοροδιαφυγή. Τη σημερινή εποχή ο περιορισμός των ατομικών αναγκών είναι τόσο αισθητός ώστε η εξοικονόμηση από φόρους να αντισταθμίζει τον κίνδυνο για αποκάλυψη.

➤ **ΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΩΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΑΡΧΩΝ**

Όταν υπάρχει η κατάλληλη μόρφωση των στελεχών που καταρτίζουν τις φορολογικές αρχές είναι δυνατό να διαμορφώσουν ένα σύστημα φορολογικό ορθολογικά σχεδιασμένο με εξειδικευμένο εξοπλισμό και προσωπικό ώστε να συμβάλουν στην πάταξη της φοροδιαφυγής.

➤ **ΟΙ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΕΣ ΑΠΑΛΛΑΓΕΣ ΠΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥΝΤΑΙ ΝΟΜΙΜΑ**

Οι περισσότερες νόμιμες εκπτώσεις ή αλλιώς απαλλαγές από το φόρο που δικαιούνται κάποιοι φορολογούμενοι είναι μια από τις αιτίες που καταφεύγουν κάποιοι στη φοροδιαφυγή. Στην ουσία πατάνε πάνω στο νόμο με παράνομα στοιχεία τοι οποίοι δεν δικαιούνται ώστε να γλιτώσουν το φόρο εις βάρος των νόμιμων φορολογουμένων που δικαιούνται τις απαλλαγές. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να δημιουργείται το αίσθημα της αδικίας μεταξύ φορολογουμένων. Επιπλέον αυξάνεται η συνολική φορολογική επιβάρυνση καθώς τα ποσά που θα κατέβαλαν όσοι απαλλάσσονταν από τη φορολογία θα πρέπει να καταβληθούν από άλλους ιδιωτικούς φορείς.

Το φαινόμενο αυτό, συναντάται κυρίως μεταξύ επιχειρήσεων, όπου όσες δικαιούνται νόμιμες εκπτώσεις βρίσκονται σε πλεονεκτικότερη ανταγωνιστικά θέση από αυτές που δεν δικαιούνται τις ίδιες, με συνέπεια την τάση αυτών προς την φοροδιαφυγή.

➤ **ΤΟ ΥΨΟΣ ΤΩΝ ΠΟΙΝΩΝ**

Όπως είναι φανερό με την κοινή λογική όσο μεγαλύτερες οι ποινές που επιβάλλονται τόσο μεγαλύτερος και ο φόβος του φορολογουμένου για την αποκάλυψη του. Άρα συμπεραίνουμε ότι όσο μεγαλύτερες οι ποινές που επιβάλλονται τόσο μικρότερη είναι η τάση για φοροδιαφυγή.

➤ **ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΑΓΟΡΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ**

Στην Ελλάδα υπάρχουν πολλές μικρές επιχειρήσεις που δεν είναι τόσο λογιστικά οργανωμένες όσο οι μεγαλύτερες και αυτό οδηγεί στην τάση προς τη φοροδιαφυγή. Επιπλέον όταν η οικονομία είναι οργανωμένη με τέτοιο τρόπο ώστε ένα μέρος των συναλλαγών να γίνεται σε είδος η δυνατότητα φοροδιαφυγής είναι μεγαλύτερη από ότι σε μία άλλη οικονομία της οποίας οι συναλλαγές γίνονται με χρήμα.

➤ **ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΧΡΗΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ**

Ο τρόπος διαχείρισης των δημόσιων εσόδων είναι πολύ σημαντικός για μία έμμεση ενδεχόμενη μορφή φοροδιαφυγής. Η σχέση εμπιστοσύνης που αναπτύσσεται μεταξύ του κράτους και του φορολογούμενου πρέπει να είναι σταθερή. Όταν ο φορολογούμενος βλέπει ότι το ύψος των φόρων που πληρώνει δεν αντιστοιχούν στα απαραίτητα αγαθά ή υπηρεσίες που του προσφέρει το κράτος είναι λογικό να χάνει κάθε εμπιστοσύνη προς αυτό και νιώθει ότι τον εκμεταλλεύεται. Είναι λογικό να συμβαίνει κάτι τέτοιο διότι σαν αντίδραση ο φορολογούμενος εκφράζει την αγανάκτηση του και καταφεύγει σε διάφορες μεθόδους φοροδιαφυγής.

➤ **Η ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ**

Η οργάνωση του φορολογικού συστήματος έχει σημαντική σημασία στην τάση και το μέγεθος της φοροδιαφυγής. Ένα καλά οργανωμένο φορολογικό σύστημα καθιστά από μόνο του το ύψος της φοροδιαφυγής που θα εξελιχτεί με την ύπαρξή του. Όταν λοιπόν ένα φορολογικό σύστημα κυριαρχείται από άμεσους φόρους, όπως είναι ο φόρος εισοδήματος, τότε είναι φανερό ότι δίνει μεγαλύτερες ευκαιρίες προς τον φορολογούμενο να επιλέξει να αποκρύψει τα αληθινά του στοιχεία και να συμβάλει στην αύξηση της φοροδιαφυγής. Σε αντίθετη περίπτωση όταν οι φόροι του κράτους απαρτίζονται περισσότερο από έμμεσους φόρους τότε αυτόματα υπάρχει ένα μέτρο καταπολέμησης της φοροδιαφυγής διότι ο έλεγχος των φορολογικών

οργάνων είναι αποτελεσματικότερος. Αυτό οφείλετε στο ότι οι φορολογικές μονάδες (μόνο οι ιδιωτικές επιχειρήσεις) είναι λιγότερες οι οποίες είναι αναγκασμένες από το νόμο να τηρούν λογιστικά βιβλία από τα οποία προκύπτει και το συνολικό βάρος του φόρου.

➤ **ΤΑ ΚΕΝΑ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ**

Παρατηρείται ότι οι νόμοι για την μείωση της φοροδιαφυγής δεν είναι τόσο αποτελεσματικοί. Υπάρχουν κάποιες ιδιαιτερότητες οι οποίες επιτρέπουν στον φορολογούμενο να προβεί σε απόκρυψη του εισοδήματός του χωρίς να φαίνεται ότι είναι παράνομος. Στην ουσία είναι νόμιμος ο τρόπος με τον οποίο προβαίνει σε αυτές τις ενέργειες, εάν όμως δεν υπήρχαν αυτές οι ιδιαιτερότητες του νόμου που να επιτρέπει στον φορολογούμενο να προβεί σε τέτοιες διαδικασίες τότε αυτή η αποφυγή του φόρου θα μπορούσε να είχε φορολογηθεί χωρίς να του αφήνει το περιθώριο να το ξανακάνει. Αυτό θα ήταν ένα πολύ σημαντικό μέσο καταπολέμησης της φοροδιαφυγής.

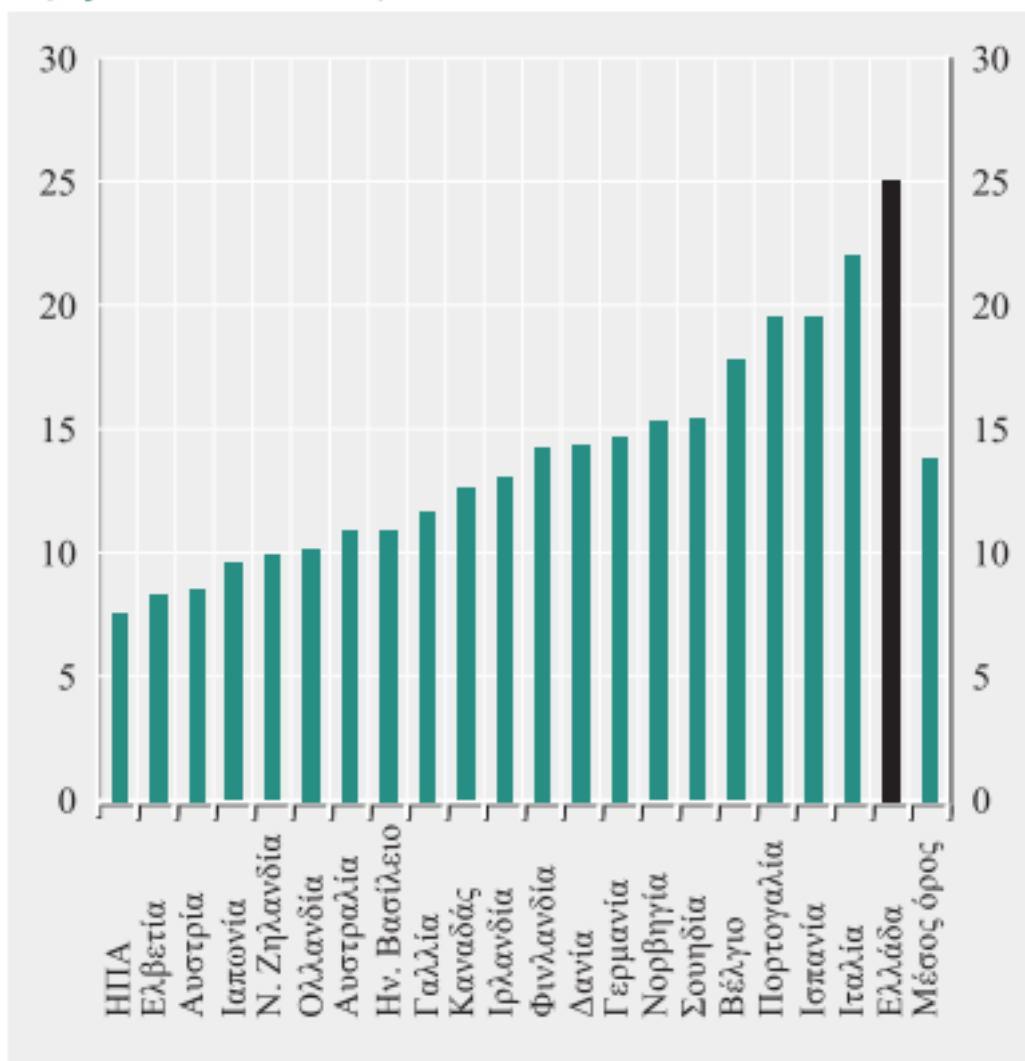
3.1.3 ΜΕΓΕΘΟΣ ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Όσο αναφορά το μέγεθος της φοροδιαφυγής στην Ελλάδα, στο παρελθόν έχει εκτιμηθεί στο 4% περίπου του ΑΕΠ. Η εκτίμηση αυτή προέκυψε από τη χρήση διαφορετικών μεθοδολογιών για την άμεση (π.χ. συνάρτηση φορολογικών εσόδων τύπου Cobb- Douglas) και την έμμεση φορολογία, λόγω μεγάλων διαφορών μεταξύ των δύο κατηγοριών φόρων (Βασαδάρνη Μελ., 2011). Επίσης, συμπεριλαμβάνεται και η φοροδιαφυγή που σχετίζεται με την παραοικονομία. Ακόμα πιο πρόσφατη μελέτη αναφορικά με τη φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων εκτιμά ότι το σύνολο των φορολογουμένων δηλώνει φορολογητέο εισόδημα μικρότερο κατά τουλάχιστον 10%, οδηγώντας σε 26% λιγότερα φορολογικά έσοδα (λόγω της προοδευτικότητας της φορολογίας). Σύμφωνα με την ίδια μελέτη, η υψηλότερη φοροδιαφυγή φαίνεται να διαπράττεται από άτομα με κύρια πηγή εισοδήματος την αυτοαπασχόληση (δηλ. ελεύθερους επαγγελματίες, αγρότες). Αυτοί, κατά μέσο όρο δηλώνουν περίπου 33% μικρότερο εισόδημα από το πραγματικό, από τους πλέον πλούσιους αλλά και τους πλέον φτωχούς και στην περιφέρεια της Ελλάδας σε σύγκριση με τα αστικά κέντρα (Βασαδάρνη Μελ., 2011).

Η μεθοδολογία που ακολουθείται συγκρίνει το δηλωθέν εισόδημα, όπως αυτό εμφανίζεται στις φορολογικές δηλώσεις, με το εισόδημα που δηλώθηκε στην έρευνα οικογενειακών προϋπολογισμών και κατόπιν υπολογίζει με τη χρήση ενός υποδείγματος φόρων-παροχών το μέγεθος και την κατανομή του εισοδήματος που δεν δηλώνεται στις φορολογικές αρχές.

Διάγραμμα 2 Εκτιμήσεις για το μέγεθος της παραοικονομίας το 2009 σε 21 χώρες-μέλη του ΟΟΣΑ

(ως ποσοστό του ΑΕΠ)

ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ 35 (2011, Ιούνιος) ανακτήθηκε από
<http://www.bankofgreece.gr/BogEkdoseis/oikodelt201106.pdf>

3.2 ΛΟΓΟΙ ΥΠΑΡΞΗΣ ΠΑΡΑΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Το μεγάλο αυτό πρόβλημα, απασχολεί τόσο τους πολίτες όσο και τις κυβερνήσεις κάθε χώρας. Οι λόγοι είναι αρκετοί ανάλογα και με τις οικονομικές δραστηριότητες κάθε κράτους, αλλά συναντούμε τρεις κύριους, οι οποίοι προβλήθηκαν από τον Tanzo το 1980 ως εξής:

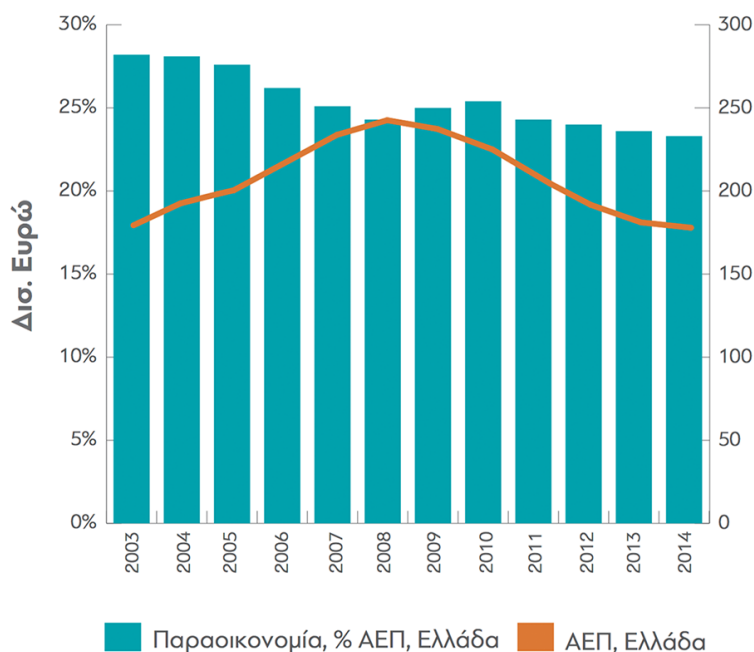
- Η ανάπτυξη της παραοικονομίας δημιουργείται εξαιτίας της αντίδρασης του κοινωνικού συνόλου από τις σημαντικές επιβαρύνσεις, τις οποίες προκαλούν στα άτομα και τις επιχειρήσεις οι κρατικές δαπάνες (όπως για παράδειγμα η υψηλή φορολογία και ο εκτεταμένος έλεγχος της φορολογίας).
- Όταν η ανάπτυξη της παροικονομίας ευνοείται από το υπέρογκο φορολογικό βάρος, μια αύξηση των φορολογικών συντελεστών, είναι δυνατόν να έχει ως συνέπεια την μείωση των φορολογικών εσόδων του κράτους. Αυτό φέρνει ως αποτέλεσμα σε μια ακόμα μεγαλύτερη διεύρυνση του ελλείματος του κρατικού προϋπολογισμού.
- Αν τα μέτρα της οικονομικής πολιτικής που υπάρχουν εξαιτίας της εκτεταμένης παροικονομίας, στηρίζονται σε ψευδείς και λανθασμένους επίσημα μετρημένους δείκτες της κατάστασης της οικονομίας (ρυθμός οικονομικής μεγέθυνσης, ποσοστά ανεργίας κλπ.), τα μέτρα αυτά είναι δυνατό όχι μόνο να είναι εσφαλμένου μεγέθους, αλλά και εσφαλμένης κατεύθυνσης, επιδεινώνοντας την κατάσταση.

Όσο αναφορά το ενδιαφέρον για την μελέτη της παροικονομίας, είναι κάτι συχνό στις μέρες μας, το οποίο οφείλεται στις σημαντικές επιπτώσεις π έχει αυτή στην οικονομία. Οι επιπτώσεις αυτές, οφείλονται κυρίως στον σχεδιασμό και στην αποτελεσματικότητα της δημοσιονομικής πολιτικής, της νομισματοπιστωτικής πολιτικής, της πολιτικής απασχόλησης, της πολιτικής διανομής του εισοδήματος και της κλαδικής πολιτικής (Ernst & Young EY, 2016).

Αυτό συμβαίνει διότι ο σχεδιασμός της οικονομικής πολιτικής στηρίζεται κατά κύριο λόγο σε λανθασμένα επίσημα στατιστικά στοιχεία και δείκτες, τα οποία παραποιούν την οικονομική πραγματικότητα. Δεν παρέχουν δηλαδή, μια σωστή απεικόνιση των κυριότερων μακροοικονομικών προβλημάτων. Οι οικονομικοί ερευνητές μάλιστα, θεωρούν ότι η παροικονομία αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα τμήματα της συνολικής οικονομικής δραστηριότητας, το οποίο αυξάνεται με υψηλότερους ρυθμούς απ' ότι η επίσημη οικονομία, πράγμα που συμβάλλει στην αύξηση της σοβαρότητας των επιπτώσεών της.

Παροικονομία ως Ποσοστό του ΑΕΠ και Οικονομική Δραστηριότητα (Ελλάδα & ΕΕ)

Γράφημα 20α: Παροικονομία, % ΑΕΠ, Ελλάδα

3.3 ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

- **ΤΟ ΜΕΓΕΘΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΗΣ ΤΩΝ ΦΟΡΩΝ**

Ισχυρό κίνητρο για την εμφάνιση και την μεγέθυνση της παραοικονομίας αποτελούν οι άμεσοι και οι έμμεσοι φόροι. Όσο μεγαλύτεροι είναι οι φορολογικοί συντελεστές τόσο μεγαλύτερη η αύξηση της παραοικονομίας.

Εφόσον και τα δύο αυτά είδη φορολογίας αυξάνουν την παραοικονομία οι έμμεσοι φόροι αποτελούν ένα πιο ισχυρό κίνητρο συγκριτικά με τους άμεσους φόρους διότι η φοροδιαφυγή που σχετίζεται άμεσα με την παραοικονομία ωφελεί τόσο τους αγοραστές όσο και τους πωλητές. Γι' αυτό το λόγο οι επιχειρήσεις και κυρίως οι μικρομεσαίες προκειμένου να αποφύγουν την βαριά φορολόγηση προτιμούν να αποκρύπτουν ένα τμήμα της οικονομικής τους δραστηριότητας.

Όσον αφορά δηλαδή το μέγεθος της φορολογικής επιβάρυνσης το επίπεδο της φοροδιαφυγής και παράλληλα της παραοικονομίας θα κυμαίνεται σύμφωνα με αυτό.

- **ΑΝΕΡΓΙΑ**

Όσο μεγαλύτερα είναι τα ποσοστά ανεργίας τόσο μεγαλύτερα τα κίνητρα για την αναζήτηση εργασίας. Ειδικά όταν ο άνεργος εντάσσεται στο ταμείο ανεργίας τα κίνητρα αυτά είναι πιο ισχυρά. Αυτό έχει σαν συνέπεια να προσφέρουν την εργασία τους στην παραοικονομία με χαμηλότερο μεν κέρδος. Πολλές μικρομεσαίες επιχειρήσεις συχνά οδηγούνται στην εύρεση ανειδίκευτης εργασίας δηλαδή στην μη επίσημη αγορά εργασίας με συνέπεια το κρούσμα της παραοικονομίας. Σε αγορές εργασίας όπως είναι στην χώρα μας όσο μεγαλύτερη είναι η ανεργία τόσο μεγαλύτερη θα είναι και η παραοικονομία.

- **Η ΕΠΙΡΡΟΗ ΤΗΣ ΚΡΑΤΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ**

Σύμφωνα με τον βαθμό ευκολίας με τον οποίο αυξάνει ένα άτομο ή μία παραγωγική μονάδα τα κέρδη του στο πλαίσιο την παραοικονομία, προσδιοριστικοί παράγοντες είναι το κράτος και οι κρατικοί φορείς. Αυτή η στάση απέναντι στο κράτος, χαρακτηρίζεται ως επίπεδο φορολογικής ηθικής ή φορολογικής συνείδησης. Όταν ένα άτομο θεωρεί ότι το κράτος έχει σκοπό την μείωση των εισοδημάτων του αντί την επινόηση της ευημερίας του, είναι επόμενο και λογικό το άτομο αυτό να στραφεί στην παραοικονομία.

- **ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ**

Εφ' όσον η παραοικονομία συνδέεται με την παραβίαση των κρατικών νόμων, το κράτος οφείλει να λάβει μέτρα για τον περιορισμό της. Παρ' όλα αυτά, παρατηρείται συχνά ότι για διάφορους λόγους οικονομικής πολιτικής όπως για την εξυπηρέτηση κάποιων συμφερόντων για άτομα η κοινωνικές ομάδες, ότι το κράτος προβαίνει σε διάφορες ενέργειες που την ενισχύουν. Αυτές οι ενέργειες, οι οποίες γίνονται είτε γιατί εξυπηρετούν τα συμφέροντα ορισμένων ατόμων που επηρεάζουν τις αποφάσεις των κρατικών φορέων, είτε συμβάλουν άμεσα στην οικονομική πολιτική του κράτους για βραχυχρόνιο χρονικό διάστημα (όπως η αύξηση της απασχόλησης και η μείωση της ανεργίας) ενισχύουν την διάθεση για παραοικονομία.

- **ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΙ ΑΠΟ ΤΟ ΝΟΜΟ**

Εξαιτίας των θεσμικών περιορισμών που επιβάλλονται στις οικονομικές δραστηριότητες είναι φανερό ότι ακόμα και αν δεν υπήρχε η φορολογία πάλι θα διέπρεπε η παραοικονομία. Οι περιορισμοί επιβάλλονται για κάποιο συγκεκριμένο σκοπό είτε για την προστασία της εργασίας και της κατανάλωσης είτε γιατί ορισμένες δραστηριότητες είναι παράνομες ή εγκληματικές. Οι θεσμικοί περιορισμοί που επιβάλλονται σε νόμιμες οικονομικές δραστηριότητες είναι η καθιέρωση αδειών εργασίας για τους αλλοδαπούς, το κατώτατο όριο ημερομισθίων και μισθών, οι συνθήκες ασφάλειας, υγιεινής κτλ.

- **ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ**

Οι εισφορές που καταβάλλονται για την κοινωνική ασφάλιση από τους εργαζόμενους αλλά και από εργοδότες είναι άλλος ένας λόγος για την εμφάνιση της παραοικονομίας. Επίσης κατά την αύξηση των κοινωνικών ασφαλίσεων που παρατηρείται ταυτόχρονα έχουμε και αύξηση αντίστοιχων κοινωνικών παροχών προς τους εργαζόμενους που σχετίζεται αρνητικά με το εισόδημά τους. Υπό τέτοιες συνθήκες οι εργαζόμενοι παρακινούνται να δηλώσουν χαμηλότερα εισοδήματα προς όφελος τους για την κατάκτηση ορισμένων κοινωνικών παροχών.

Επίσης ιδιαίτερη σημασία παίζουν τα επιδόματα ανεργίας που παρέχονται σε αυτούς που τα δικαιούνται να δηλώνουν υποτιθέμενοι άνεργοι ενώ να αναπτύσσουν παράλληλα το φαινόμενο της παραοικονομίας.

- **ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ**

Προσδιοριστικός παράγοντας της παραοικονομίας θεωρείται το επίπεδο της οικονομικής ανάπτυξης. Όταν το πραγματικό κατά κεφαλήν εισόδημα είναι χαμηλό οι εργαζόμενοι έχουν περισσότερα κίνητρα ώστε να επωφεληθούν από την αναζήτηση επιπρόσθετου εισοδήματος (Frey Hanneman και Weck Hanneman, 1984). Είναι περισσότερο διατεθειμένοι να εργαστούν παράνομα για να αποφύγουν τις κοινωνικές ασφαλίσεις και να έχουν και το προνόμιο των παροχών για ανέργους.

Η χρησιμοποίηση ανασφάλιστης εργασίας δεν επιδιώκεται μόνο από τους εργαζόμενους αλλά και από τις επιχειρήσεις κυρίως τις μικρομεσαίες διότι με αυτόν τον τρόπο επιδιώκουν την μείωση του κόστους που τους επιφέρει η ασφάλιση των εργαζομένων όσο και την αύξηση της ανταγωνιστικότητας λόγω της χαμηλότερης τιμής των προϊόντων που θα προσφέρουν στην αγορά.

Τέλος άλλοι λόγοι οι οποίοι συντελούν στην διεύρυνση της παραοικονομίας είναι οι συναλλαγές υψηλού κόστους η ύπαρξη υψηλής αβεβαιότητας και οι υψηλοί φορολογικοί συντελεστές, οι εργοδοτικές εισφορές οι οποίες με τον καιρός γίνονται αναπόφευκτα υψηλότερες καθώς η φοροδιαφυγή και η παραοικονομία μεγεθύνονται ανεξέλεγκτα.

3.3.1. Η ΜΕΤΡΗΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Η παραοικονομία δεν μπορεί να μετρηθεί με ακρίβεια, λόγω της πολύπλοκης φύσης του φαινομένου. Οι οικονομολόγοι που ασχολούνται με την καταμέτρησή της, προσπαθούν «να ορίσουν το μη ορατό τμήμα της οικονομικής δραστηριότητας». Για το λόγο αυτό, χρησιμοποιούνται τρόποι και μέθοδοι που έμμεσα, και συχνά με τη βοήθεια υποθέσεων, πείθουν ότι είναι σε θέση να εκτιμήσουν μικρότερο ή μεγαλύτερο ποσοστό της παραοικονομικής δραστηριότητας. Γενικά γίνεται δεκτό πως οι πολυάριθμες μέθοδο-εκτίμησης της παραοικονομίας υποεκτιμούν (Βαβούρας και Κούτρης, 1991).

Η βασική διαφορά μεταξύ της “άμεσης” μεθόδου και της “έμμεσης” μεθόδου στηρίζεται στην προσπάθεια της κάθε μεθόδου να προσεγγίσει το μέγεθος της παραοικονομίας άμεσα ή έμμεσα, μέσα από τα ίχνη που αφήνει το φαινόμενο σε διάφορα πλαίσια της μετρούμενης οικονομικής πραγματικότητας. Κοινό στοιχείο που χαρακτηρίζει τις άμεσες μεθόδους, είναι ότι στηρίζονται στη δειγματοληπτική έρευνα (συνεντεύξεις, ερωτηματολόγια). Η εκτίμηση του μεγέθους της παραοικονομίας προσδιορίζεται από απαντήσεις που δίνουν τα άτομα που επιλέγονται από το δείγμα (είτε εθελοντικά είτε εξαναγκαζόμενα υπό την απειλή ποινών και φορολογικών ελέγχων), σε σχέση με το κατά πόσο ανέπτυξαν μακροοικονομική δραστηριότητα σε μία δεδομένη περίοδο.

Αντίθετα, κοινό χαρακτηριστικό των έμμεσων μεθόδων είναι ότι η εκτίμηση της παραοικονομίας στηρίζεται στα ίχνη που αφήνει το φαινόμενο σε διάφορες σφαίρες της μετρούμενης οικονομικής πραγματικότητας και λειτουργούν με τη χρήση οικονομικών δεικτών (για παράδειγμα η μέθοδος των αποκλίσεων μεταξύ εισοδήματος και δαπάνης, η μέθοδος των αποκλίσεων μεταξύ επίσημου και πραγματικού εργατικού προσωπικού και η συναλλακτική μέθοδος), καθώς και με τη χρησιμοποίηση οικονομικών αιτιωδών υποδειγμάτων (η μέθοδος ζήτησης χρήματος, η μέθοδος της κατανάλωσης ηλεκτρικού ρεύματος και η μέθοδος των υποδειγμάτων με πολυμετάβλητα συστήματα) (Βαβούρας και Κούτρης, 1991).

Αναλυτικότερα, η μέθοδος των αποκλίσεων μεταξύ εισοδήματος και δαπάνης στηρίζεται στο γεγονός ότι, με βάση το σύστημα των εθνικών λογαριασμών, το ΑΕΠ που υπολογίζεται από την πλευρά της δαπάνης ισούται με το ΑΕΠ που υπολογίζεται από την πλευρά των εισοδημάτων. Η απόκλιση μεταξύ των δυο αυτών προσεγγίσεων εκτίμησης του ΑΕΠ, αποτελεί μια ένδειξη μη δηλούμενων εισοδημάτων των συντελεστών παραγωγής. Η μέθοδος αυτή στηρίζεται σε δύο βασικές υποθέσεις. Πρώτον, ότι τα μεγέθη του ΑΕΠ από την πλευρά της δαπάνης και από την πλευρά των εισοδημάτων έχουν εκτιμηθεί αξιόπιστα με ανεξάρτητους τρόπους μεταξύ τους, και δεύτερον, ότι, ακόμη και όταν η εκτίμηση του συνολικού εισοδήματος επηρεάζεται από την παραοικονομία, ο υπολογισμός της συνολικής δαπάνης είναι σχετικά ακριβής.

Όσο αναφορά τη μέθοδο των αποκλίσεων μεταξύ επίσημου και θεωρούμενου ως πραγματικού ποσοστού συμμετοχής του εργατικού δυναμικού, στηρίζεται στην παραδοχή ότι η παραοικονομία μπορεί να εκτιμηθεί με βάση τα ίχνη που αφήνει στην αγορά εργασίας, τα οποία παρουσιάζονται με τη μορφή χαμηλών επίσημων ποσοστών συμμετοχής του εργατικού δυναμικού στο συνολικό πληθυσμό. Υποθέτοντας πως το συνολικό ποσοστό συμμετοχής του εργατικού δυναμικού στην οικονομία παραμένει διαχρονικά σταθερό, η μέθοδος των αποκλίσεων μεταξύ επίσημου και πραγματικού στην οικονομία παραμένει διαχρονικά σταθερό, η μέθοδος των αποκλίσεων μεταξύ επίσημου και πραγματικού εργατικού δυναμικού στηρίζεται στην υπόθεση ότι μια μείωση του ποσοστού συμμετοχής του εργατικού δυναμικού στην επίσημη οικονομία είναι μια ένδειξη της αύξησης του ποσοστού συμμετοχής του εργατικού δυναμικού στην παραοικονομία (Βαβούρας και Κούτρης, 1991).

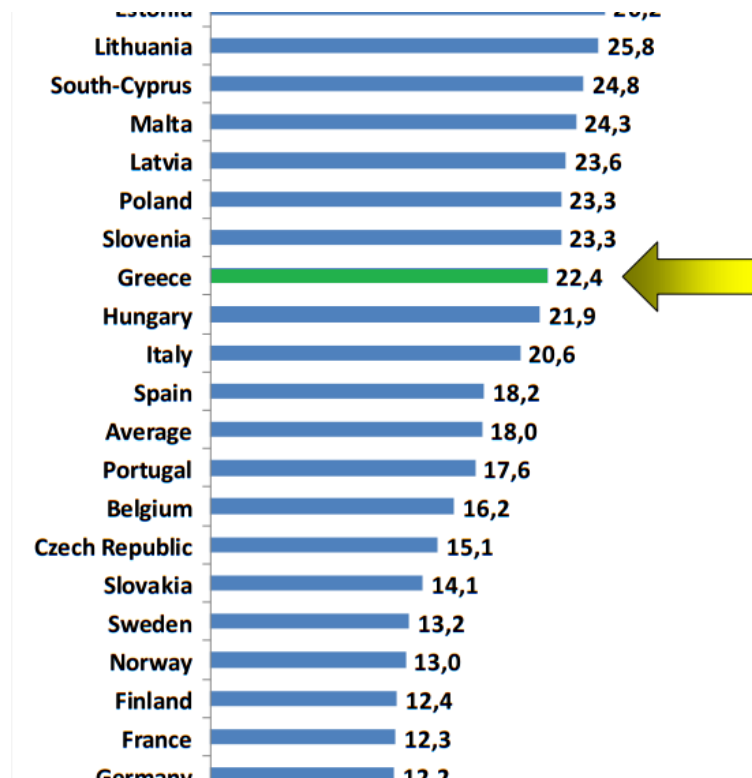
Η συναλλακτική μέθοδος υποθέτει ότι, αν δεν υπήρχε παραοικονομία, ο λόγος μεταξύ της συνολικής αξίας των συναλλαγών και του επίσημου ΑΕΠ, θα παρέμενε διαχρονικά σταθερός. Έτσι εκτιμάται το συνολικό εισόδημα (επίσημο και παραοικονομίας) με βάση το μέγεθος των συναλλαγών του από το ΑΕΠ που εκτιμούν οι εθνικοί λογαριασμοί αποτελεί το μέγεθος της παραοικονομίας. Τα οικονομετρικά υποδείγματα που στηρίζονται στη μέθοδο της αναζήτησης χρήματος εμφανίζουν μεγάλη ποικιλία. Η βασική ιδέα όλων αυτών των υποδειγμάτων είναι ότι οι συναλλαγές που σχετίζονται με την παραοικονομία διενεργούνται εξολοκλήρου σε μετρητά.

Έτσι, κάθε αύξηση του λόγου μέτρησης προς καταθέσεις αύξησης που δεν εξηγείται από παράγοντες όπως η μεταβολή των επιτοκίων, η αύξηση του εισοδήματος, οι αλλαγές στις συνήθειες πληρωμών κ.τ.λ., οφείλεται στην αύξηση της παραοικονομίας. Καθώς τα υποδείγματα αυτά μετρούν τη "μεταβολή" της παραοικονομίας και όχι το απόλυτο μέγεθος της, κάνουν υποθέσεις για το ύψος της σε κάποιο έτος εντός της περιόδου εκτίμησης. Η συνήθης υπόθεση που γίνεται είναι ότι η παραοικονομία είναι μηδενική στο έτος βάσης.

Ακόμη ένα συχνά χρησιμοποιούμενο υπόδειγμα είναι αυτό της κατανάλωσης ηλεκτρικού ρέματος, που υποθέτει ότι το πραγματικό ΑΕΠ (καταγραμμένο και παραοικονομίας) αυξάνεται παράλληλα με την κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας. Και αυτά τα υποδείγματα απαιτούν κάποια υπόθεση για το ύψος της παραοικονομίας σε κάποιο έτος βάσης (Βαβούρας και Κούτρης, 1991).

Τα υποδείγματα των πολυμεταβλητών συστημάτων εξισώσεων συσχετίζουν ορισμένους από τους προσδιοριστικούς παράγοντες της παραοικονομίας (πχ. Υψηλή φορολογία, υπερβολικό κανονιστικό πλαίσιο κ.τ.λ.) με μεταβλητές στις οποίες η παραοικονομία έχει σημαντικές επιδράσεις (παραγωγή, αγορές εργασίας και χρήματος). Η εμπειρική εκτίμηση του υποδείγματος στηρίζεται στη θεωρία της μη παρατηρήσιμης μεταβλητής και χρησιμοποιείται η παραγοντική αναλυτική μέθοδος.

ΤΟ ΜΕΓΕΘΟΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ 31 ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΗ ΧΡΟΝΙΑ ΤΟΥ 2015

Sneider, F. Size and Development of the Shadow Economy of 31 European and 5 other OECD Countries from 2003 to 2015: Different Developments (2015, Ιανουάριος 20). Από <http://www.econ.jku.at/members/Schneider/files/publications/2015/ShadEcEurope31.pdf>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΤΟΜΕΙΣ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΙ ΤΩΝ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ

4.1 ΤΟΜΕΙΣ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΙ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ

Το μέγεθος και η έκταση της φοροδιαφυγής ποικίλει από χώρα σε χώρα, καθώς εξαρτάται απ' τη δομή της, το μέγεθος των επιχειρήσεών της, την λογιστική της οργάνωση, από την διάρθρωση και λειτουργία του φορολογικού συστήματός της και την δομή των φοροτεχνικών υπηρεσιών της. Το μέγεθος της φοροδιαφυγής στην χώρα μας εμφανίζεται ιδιαίτερα υψηλό, και ποικίλει είτε μέσα από σύνθετες και ευρηματικές τακτικές, είτε με συνηθισμένες και απλές μεθόδους. Πιο συγκεκριμένα, εντοπίζεται κυρίως στις:

- **ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩ**

Κατά κύριο λόγο αφορά μισθούς και συντάξεις, όπως και στο συχνό στις μέρες μας φαινόμενο της αδήλωτης εργασίας και είσπραξης παράλληλου επιδόματος ανεργίας. Ένας τρόπος φοροδιαφυγής ιδιαίτερα εκτεταμένος, όπου οφείλεται κυρίως στην πολυπλοκότητα των σχετικών διατάξεων για τον προσδιορισμό του φορολογητέου εισοδήματος. Αν και παρατηρείται σε όλες τις κατηγορίες εισοδημάτων, η έκτασή της ποικίλλει ανάλογα με την προέλευσή της. Για παράδειγμα, η φοροδιαφυγή των εισοδημάτων που προέρχεται από μισθωτές υπηρεσίες δεν φαίνεται να είναι τόσο μεγάλη όσο αυτή των εμπορικο-βιοτεχνικών και βιομηχανικών επιχειρήσεων, και απ' αυτή των ελεύθερων επαγγελματιών.

- **ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ**

Η μορφή αυτή είναι τελείως διαφορετική από την προ αναφέρουσα. Αφορά κυρίως τις ΑΕ, οι οποίες λόγω μεγέθους και καλύτερης οργάνωσης απ' τις μικρές επιχειρήσεις, καταφεύγουν σε μεθόδους όπως οι υπερτιμολογήσεις- υποτιμολογήσεις, υπερτιμήσεις εισροών, υποτιμήσεις απογραφής κ.α. Μια άλλη μορφή φοροδιαφυγής που παρουσιάζεται σε πολλές επιχειρήσεις είναι η λεγόμενη ανάθεση παραγωγής με «φασόν». Σύμφωνα με την μέθοδο αυτή, αποφεύγονται οι ασφαλιστικές εισφορές και

η φοροδιαφυγή γίνεται πιο εύκολη, αφού ο όγκος παραγωγής και το ύψος των πωλήσεων μετριέται δυσκολότερα.

- **ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΕΝΟΙΚΙΩΝ**

Ιδιαίτερα συχνό φαινόμενο, γίνεται με απόκρυψη ενοικίασης κάποιου ακινήτου ή με τη δήλωση χαμηλότερου ενοικίου στο συμβόλαιο από το αληθές.

- **ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ**

Επιτυγχάνεται με δήλωση μικρότερης ποσότητας πώλησης προϊόντων απ' την πραγματική ή και πώληση χωρίς έκδοση παραστατικού.

- **ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΑΠΟ ΑΣΚΗΣΗ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ**

Επιτυγχάνεται μέσω μη έκδοσης δελτίου παροχής υπηρεσιών, συνήθως κατόπιν συμφωνίας για μια καλύτερη τιμή, όπως για παράδειγμα μια συναλλαγή ανάμεσα σε γιατρό και ασθενή όπου είναι δύσκολο να διαπιστωθεί παρανομία λόγω του ιατρικού απορρήτου.

- **ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ**

Ένας κλάδος ανάμεσα στις επιχειρήσεις με πολύ μεγάλη ευελιξία και δυνατότητα φοροδιαφυγής, όπου εμφανίζει συνήθως εικονικά αποδεικτικά για την επίτευξη της, όπως πχ εικονικά τιμολόγια για την διόγκωση των δαπανών, εικονικές ώρες εργασίας και εικονικές συνεργασίες. Έχουμε επίσης μετακίνηση τιμολογίων υλικών και εργασίας από τη μια οικοδομή στην άλλη, προκειμένου να μην πληρωθεί ο ΦΠΑ και οι μηχανικοί δηλώνουν κόστος εργασίας αυτό που προβλέπεται από το ελάχιστο κόστος οικοδομής, ενώ η αμοιβή τους είναι πολλαπλάσια.

- **ΕΙΔΙΚΟΙ ΦΟΡΟΙ ΥΓΡΩΝ ΚΑΥΣΙΜΩΝ, ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΟΣ, ΚΑΠΝΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ, ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ**

Σε αυτή την κατηγορία οι κυριότεροι τρόποι είναι η νόθευση και η λαθρεμπορία. Στα καύσιμα συναντούμε την φοροδιαφυγή στο πετρέλαιο. Στο

αλκοόλ επιτυγχάνεται με την παράνομη εισαγωγή και διάθεση αλκοολούχων ποτών, όπου εκτός από ειδικό φόρο, δεν καταβάλλεται και ο φόρος πολυτελείας. Στα καπνικά προϊόντα συντελείται μέσω της λαθραίας εισαγωγής και διάθεσης καπνικών προϊόντων.

- **ΦΠΑ**

Θεωρητικά ο ΦΠΑ είναι ένας φόρος ο οποίος καλύπτει το κενό που δημιουργεί η φοροδιαφυγή. Αυτό συμβαίνει, καθώς με την σταδιακή χρεοπίστωση του στα διάφορα συναλλακτικά στάδια, δημιουργεί κατά μια έννοια, αντίθετα συμφέροντα μεταξύ πωλητή και αγοραστή και επομένως η φοροδιαφυγή μειώνεται. Η συνηθέστερη μορφή φοροδιαφυγής στον τομέα αυτό είναι οι αγοραπωλησίες χωρίς ή με ανακριβή έκδοση παραστατικών.

- **ΑΣΚΗΣΗ ΠΑΡΕΜΠΟΡΙΟΥ**

Το παραεμπόριο εκδηλώνεται, είτε με την διάθεση παρανόμων ειδών συνήθως από τρίτες χώρες (Κίνα, Ταιβάν, Ταϊλάνδη, Κορέα κτλ.) και εισάγονται ή διακινούνται εντός των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είτε προέρχονται από επιχειρήσεις που δεν έχουν εκδώσει τα προβλεπόμενα νόμιμα παραστατικά. Το παρεμπόριο, ασκείται κυρίως σε μη στεγασίμους χώρους, όπως σε λαϊκές αγορές, σε παζάρια, σε εμπορικούς δρόμους ή σε πεζόδρομους κ.α.

- **ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ**

Εδώ η φοροδιαφυγή επιτυγχάνεται με πολλαπλές μεθόδους, όπως τα διπλά συμβόλαια, τα συμβόλαια μεταξύ των τουριστικών επιχειρήσεων εσωτερικού και εξωτερικού, με σκοπό την εμφάνιση μικρότερων εσόδων από τις παρεχόμενες υπηρεσίες και ένα μέρος των εσόδων να παραμείνει σε λογαριασμούς στο εξωτερικό. Επίσης έχουμε την μη ή ανακριβή έκδοση φορολογικών στοιχείων, από την παροχή υπηρεσιών και τις παρεπόμενες ξενοδοχειακές υπηρεσίες, (όπως η χρήση θαλάσσιων μέσων ψυχαγωγίας, ομπρελών, υπηρεσιών καθαριστηρίων, σάουνας, κομμωτηρίων κτλ.) Πολλές από αυτές τις υπηρεσίες, εμφανίζονται σαν υπηρεσίες πακέτου, ενώ στην πραγματικότητα εισπράττεται χρηματικό ποσό το οποίο δεν εμφανίζεται πουθενά.

- **ΠΟΛΥΕΘΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ**

Εδώ παρατηρούμε την μέθοδο πρακτικής των υπερτιμολογήσεων, υποτιμολογήσεων. Πιο συγκεκριμένα, το transfer pricing (μεταφορά τιμολόγησης) όπου αυτό αποσκοπεί στη συρρίκνωση της φορολογικής επιβάρυνσης ενός πολυεθνικού ομίλου μέσω του καθορισμού μη πραγματικών τιμών των μεταξύ τους ομίλους. Ακόμα, φοροδιαφυγή εντοπίζουμε και μέσω διογκούμενων δαπανών (management fees) και των αυξημένων ποσοστών δικαιωμάτων (royalties), που τιμολογούνται μεταξύ των εταιριών του ομίλου.

- **ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΣ ΕΤΑΙΡΙΕΣ (OFFSHORE)**

Η φοροδιαφυγή εδώ επιτυγχάνεται με στρατηγικό σχεδιασμό μεταφοράς εσόδων ανάμεσα σε «αδερφές» εταιρίες σε χώρες με μικρότερους φορολογικούς συντελεστές με σκοπό την απαλλαγή βαρύτερης φορολογίας και από ίδρυση εταιριών με κύριο σκοπό την απόκρυψη εσόδων και κερδών από παράνομες δραστηριότητες (ξέπλυμα μαύρου χρήματος, λαθρεμπόριο ναρκωτικών κα).

4.2 ΤΟΜΕΙΣ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΙ ΠΑΡΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Ανάμεσα στα μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η παραοικονομική δραστηριότητα, αποτελεί πιθανότατα το βασικότερο χαρακτηριστικό της ελληνικής οικονομίας, σε σχέση με τα υπόλοιπα, λόγω της μεγάλης έκτασης που έχει πάρει. Μαζί με την φοροδιαφυγή, η ελληνική παραοικονομική δραστηριότητα, έχουν συμβάλει αρκετά στο αχανές δημόσιο έλλειμα. Η παραοικονομία στην Ελλάδα εντοπίζεται στους εξής τομείς:

▪ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ ΠΑΡΑΝΟΜΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

Παράνομες δραστηριότητες εμφανίζονται πολλές, όπως για παράδειγμα το προαναφερόμενο λαθρεμπόριο (καυσίμων, ποτών, τσιγάρων, ναρκωτικών κ.α.), τοκογλυφία, παρεμπόριο (συνήθως στη μορφή πλανόδιων μεταναστών, είτε σε στεγάσιμους χώρους, χωρίς την έκδοση των αντιστοίχων παραστατικών πώλησης), μαύρο χρήμα (χρηματισμοί, διαφθορά) κ.α. Μόνο δύο χώρες του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (Ο.Ο.Σ.Α.) περιλαμβάνουν κάποιο οικονομικό ποσοστό στους εθνικούς λογαριασμούς τους. Αυτές είναι οι ΗΠΑ και η Ιταλία, όπου τα υποτιθέμενα ποσοστά παρανόμων δραστηριοτήτων τους, είναι αρκετά χαμηλά από αυτά που υποστηρίζουν οι ειδικοί.

▪ ΑΤΟΜΙΚΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ-ΔΑΠΑΝΕΣ

Η ύπαρξη της στον τομέα αυτόν αφορά το ατομικό εισόδημα που εμφανίζει διογκωμένες δαπάνες, όπου στην πραγματικότητα είναι δαπάνες της επιχείρησης, στην οποία εργάζεται ο «δράστης» της παραοικονομίας.

▪ ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ ΕΚΤΟΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΥ ΑΓΟΡΑΣ

Εδώ συναντούμε το εμπόριο προϊόντων από «μη επίσημες επιχειρήσεις» (για παράδειγμα νοικοκυριά) όπου περιλαμβάνει χειροποίητα προϊόντα, πώληση αυτοπαραγόμενων προϊόντων κτλ.

▪ **ΑΔΗΛΩΤΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ**

Αυτό αποτελεί εισοδήματα που αποκτώνται παράνομα είτε χωρίς να δηλωθεί, και με ταυτόχρονη είσπραξη επιδόματος ανεργίας, είτε αυτά που αποκτούνται από δεύτερες εκτός της κύριας εργασίες.

▪ **ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΑΠΟ ΠΑΡΑΝΟΜΟ ΤΖΟΓΟ ΚΑΙ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ**

Ακόμη ένας σύγχρονος τρόπος άσκησης παραεμπορίου. Υποστατικά παρέχουν υπηρεσίες στοιχήματος χωρίς άδεια και παροχής υπηρεσιών για διεξαγωγή στοιχήματος μέσω ανταλλακτηρίου. Το είδος αυτό στοιχήματος διεξάγεται μέσω ηλεκτρονικών υπολογιστών, όπου γίνεται διαχείριση συγκεκριμένων ξένων ιστοσελίδων, μέσω των οποίων παρέχεται η δυνατότητα σε αντιπροσώπους να δέχονται στοίχημα από διάφορους παίκτες, στους οποίους οι αντιπρόσωποι παραχωρούσαν κωδικούς πρόσβασης. Τα παράνομα στοιχήματα που παίζονται, αφορούν τυχερά παιχνίδια καζίνο μέσω διαδικτύου (φρουτάκια κ.λπ.), καθώς και στοιχήματα αγώνων (κυνοδρομίες, ιπποδρομίες, ποδόσφαιρο κ.α.) τα οποία παρέχονται σε μεμονωμένα υποστατικά που λειτουργούν περιστασιακά, προς αποφυγή των αστυνομικών επιδρομών.

▪ **ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΑΠΟ ΑΓΟΡΑ ΧΡΥΣΟΥ**

Ένα είδος εμπορίου το οποίο άνθισε με τον ερχομό του μνημονίου στην Ελλάδα, στο οποίο ευνοείται αρκετά η δημιουργία της παροικονομίας (λόγω της υποσχόμενης εχεμύθειας και ευελιξίας του νόμου για τις συγκεκριμένες επιχειρήσεις). Εκτός από την άγρια κερδοσκοπία των επιχειρήσεων αυτών εντοπίστηκαν και λαθραίες εξαγωγές ελληνικού χρυσού στο εξωτερικό, μετά την τήξη των κοσμημάτων σε εργαστήρια, κατά την οποία ο καθαρός χρυσός διαχωρίζεται από τις προσμείξεις και μετατρέπεται σε ράβδους (πάντα είτε με έλλειψη είτε με χρησιμοποίηση παλαιότερων παραστατικών αγοράς χρυσού).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΩΝ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

5.1 ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ

5.1.1 ΘΕΤΙΚΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ

Όσο και να φαίνεται παράδοξο πως η φοροδιαφυγή έχει θετικά, παρουσιάζει αρκετές θετικές επιπτώσεις, τόσο για τα οικονομικά συμφέροντα των ατόμων όσο και για την οικονομία. Αυτές είναι:

- Πρώτον, η δυνατότητα αποταμίευσης που δημιουργείται για τον φορολογούμενο και τις επιχειρήσεις, εφ' όσον η φοροδιαφυγή είναι το μόνο μέσο στη διάθεση τους που τους δίνει τη δυνατότητα αυτή. Μ' αυτόν τον τρόπο επιταχύνονται οι ρυθμοί της οικονομικής ανάπτυξης.
- Δεύτερον, δημιουργείται η δυνατότητα πραγματοποίησης οικονομικών δραστηριοτήτων που θα ήταν αδύνατες εξαιτίας της φορολογίας.
- Τέλος οι δημόσιες δαπάνες, οι οποίες είναι ανάλογες με τα φορολογικά έξοδα, έχουν λιγότερο όφελος απ' τις ιδιωτικές, άρα εξασφαλίζεται το κοινωνικό όφελος και δεν υφίσταται μεταφορά φορολογικού βάρους σε άλλους φορολογούμενους.

5.1.2 ΑΡΝΗΤΙΚΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ

- Πρώτον, η φοροδιαφυγή αποτελεί την κύρια αιτία ύπαρξης του δημόσιου ελλείματος και προκαλεί έλλειψη οικονομικών πηγών για το κράτος, με αποτέλεσμα να του στερεί την δυνατότητα ικανοποίησης των εξόδων και υποχρεώσεών του. Αυτό φέρνει ως αποτέλεσμα τον εξαναγκασμό των κυβερνήσεων να οδηγούνται σε αυξημένο εσωτερικό δανεισμό, πράγμα που σημαίνει αύξηση των επιτοκίων, προκειμένου να προσελκυσθούν ιδιωτικά κεφάλαια προς κάλυψη του ελλείματος. Επίσης, οδηγεί και σε εξωτερικό δανεισμό, όπου έχουμε λιγότερη ανεξαρτησία και ελευθερία οικονομικών και άλλων πηγών για την χώρα, αλλά και αύξηση του δημόσιου χρέους, λόγω των υψηλών επιτοκίων του εξωτερικού δανεισμού.
- Δεύτερον, δημιουργείται χάσμα μεταξύ των κοινωνικών στρωμάτων των πολιτών, εφ' όσων κάποια επαγγέλματα μπορούν να φοροδιαφεύγουν ενώ άλλα όχι, όπου αυτό όχι μόνο δημιουργεί ανισότητα ως προς την επιβάρυνση των φορολογουμένων, αλλά και οι φόροι αυξάνονται διαρκώς λόγω της έλλειψης δημοσίων εσόδων. Με αυτόν τον τρόπο μπορεί να επηρεαστεί η φορολογική συνείδηση των φορολογουμένων που είναι συνεπείς με τις υποχρεώσεις τους, το οποίο έχει σαν αποτέλεσμα την διεύρυνση του φαινομένου της φοροδιαφυγής.
- Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, την προσφυγή των πολιτών σε οικονομικές δραστηριότητες με κριτήριο το επίπεδο ευκολίας φοροδιαφυγής, και όχι αυτό της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας. Έχουμε δηλαδή κακό καταμερισμό των πηγών πλούτου της χώρας.
- Το φαινόμενο αυτό, φέρνει ως αποτέλεσμα την νόθευση στον τομέα του ανταγωνισμού, όπου οι επιχειρήσεις με χαμηλή κερδοφορία, χρησιμοποιούν την φοροδιαφυγή σαν πλεονέκτημα, προκειμένου να μειώσουν το κόστος τους, πράγμα που απέχει πολύ απ' τον τέλειο ανταγωνισμό. Αυτό έχει ως επακόλουθο την αποθάρρυνση των επιχειρήσεων να στραφούν σε νέες επενδύσεις και σε ανάληψη ρίσκων για την αύξηση της κερδοφορίας τους, αφού μπορούν να το επιτύχουν με την φοροδιαφυγή.

- Οι επιπτώσεις επηρεάζουν και την κυβέρνηση, όπου η αύξηση της φοροδιαφυγής σημαίνει υψηλά κόστη συναλλαγών και διοικήσεως, αφού πρέπει να δημιουργήσει και να καταστήσει αποτελεσματικό και λειτουργικό ελεγκτικό μηχανισμό, που είναι απαραίτητος για να κάνει την φοροδιαφυγή δυσκολότερη. Επίσης, θα πρέπει να θεσπίσει νόμους κατά της φοροδιαφυγής, όσο το δυνατόν πιο αποτελεσματικούς και αυτό σημαίνει επιπλέον κόστος φοροδιαφυγής.
- Μια ακόμα σημαντική συνέπεια της φοροδιαφυγής, είναι πως τα ιδιωτικά εισοδήματα συνήθως δεν συμπεριλαμβάνονται στις επίσημες έρευνες και στατιστικές, όπως για παράδειγμα του ΑΕΠ, που δείχνουν την πραγματική κατάσταση της εγχώριας οικονομίας. Αυτό με τη σειρά του σημαίνει, την ανικανότητα της κυβέρνησης να εκτιμήσει την πραγματική κατάσταση και είναι πολύ πιθανό, να προβεί σε λανθασμένες ενέργειες σε σχέση με την οικονομία. Ταυτόχρονα υπάρχει κίνδυνος να επιφέρει αντίθετα αποτελέσματα από αυτά που επιδιώκει, δημιουργώντας περισσότερα προβλήματα από αυτά που προσπαθεί να επιλύσει.
- Τέλος, δεδομένου ότι οι δραστηριότητες των φοροφυγάδων πληρώνονται πάντοτε τοις μετρητοίς, μειώνεται η ελαστικότητα της ζήτησης ρευστού στις αλλαγές των κρατικών επιτοκίων. Αυτό σημαίνει μεγαλύτερη δυσκολία στην εφαρμογή νομισματικής πολιτικής.

5.2 ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

5.2.1. ΘΕΤΙΚΕΣ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΠΑΡΑΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Όπως εξετάσαμε παραπάνω η φοροδιαφυγή έτσι και η παραοικονομία έχει κάποιες επιπτώσεις προς το ευρύ οικονομικό περιβάλλον. Στην παραοικονομία παρατηρούνται κάποιες θετικές επιδράσεις, κυρίως στην συνολική οικονομική δραστηριότητα.

Συνεπώς:

- Η δημιουργία της παραοικονομίας, οδηγεί σε αύξηση του ανταγωνισμού- στον επίσημο τομέα- και σε εξαναγκασμό της δημόσιας διοικήσεως να προβεί σε πρακτικές που ενθαρρύνουν την επιχειρηματική δραστηριότητα.
- Το μεγαλύτερο τμήμα των εισοδημάτων που δημιουργούνται με την παραοικονομία, δαπανώνται σε αγαθά και υπηρεσίες που παράγονται στην επίσημη οικονομία, συμβάλλοντας με αυτόν τον τρόπο στην ανάπτυξή της.
- Σε οικονομίες που βρίσκονται σε μεταβατικό στάδιο, όπου η επιχειρηματικότητα βρίσκεται σε πολύ χαμηλό επίπεδο, εκτιμάται ότι, η παραοικονομία μπορεί να αποτελέσει παράγοντα αναδείξεως επιχειρηματικών ταλέντων, μέσω της εμπειρίας που αποκτάται, σχετικά με τον τρόπο λειτουργίας της ελεύθερης αγοράς και αναζήτησης του κέρδους.
- Μπορεί να αναδείξει ένα δυναμικό επιχειρηματικό πνεύμα, το οποίο είναι ικανό να φέρει θετικά αποτελέσματα στην ανταγωνιστικότητα και αποτελεσματικότητα των επιχειρήσεων, να βοηθήσει στην βελτίωση των εξαγωγών, αλλά και να συμβάλλει στον περιορισμό της δραστηριότητας, από την πλευρά του κράτους.
- Οι δραστηριότητες στην παραοικονομία, δημιουργούν νέες θέσεις, στον τομέα της μερικής απασχόλησης, με αποτέλεσμα να απασχολούνται άτομα, που διαφορετικά θα ήταν άνεργοι.

5.2.2 ΑΡΝΗΤΙΚΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΠΑΡΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Στα παρακάτω θα αποκαλύψουμε πώς επιδρά αρνητικά τόσο στο σχεδιασμό όσο και στην αποτελεσματικότητα του οικονομικού πολιτικού συστήματος καθώς και στον καθορισμό των στόχων και των μέσων του ίδιου του συστήματος.

Συγκεκριμένα :

- Η σκιώδης οικονομία αυξάνεται και αυτό είναι συνέπεια της φορολογίας και του συνδυασμού με ένα συνεχώς αυξανόμενο φορολογικό σύστημα είναι αναμενόμενο να μειώνονται και τα κρατικά έσοδα από φόρους το οποίο ερμηνεύεται και ως έλλειμμα των κρατικών προϋπολογισμών.
- Η αύξηση της αδήλωτης εργασίας αποτελεί μια αντίδραση από τους πολίτες λόγω της έντονης πίεσης που τους ασκείται από τις κρατικές δραστηριότητες όπως για παράδειγμα, αύξηση της φορολογίας, πολυνομία κ.α.
- Οι δείκτες μέτρησης όπως για παράδειγμα της ανεργίας στους οποίους δείκτες βασίζεται η οικονομική πολιτική της χώρας μπορεί να δίνουν λανθασμένο μέγεθος λόγω παραοικονομίας και έτσι τα μέτρα καταπολέμησής στρέφονται προς άλλη κατεύθυνση λόγω εσφαλμένων στοιχείων.
- Όσον αφορά την οικονομική διάρθρωση, στην διανομή του εισοδήματος, στην δημοσιονομική κατάσταση, στην παραγωγικότητα και την διεθνή ανταγωνιστικότητα της χώρας δημιουργούνται ασαφής καταγραφές. Σύμφωνα με τον Παυλόπουλο (2002) μάλιστα, όσον αφορά το τελευταίο δημιουργείται εσφαλμένη εικόνα κάποιων πολύ σημαντικών μεγεθών όπως ο πληθωρισμός, ο ρυθμός οικονομικής ανάπτυξης, και το ποσοστό της ανεργίας.
- Επιπλέον επηρεάζει σημαντικά την αξιοπιστία των επίσημων στατιστικών στοιχείων οι οποίες αφορούν το ύψος των διάφορων μακροοικονομικών μεγεθών. Τέτοια είναι το Ακαθάριστο Εγχώριο προϊόν, οι αποταμιεύσεις, η απασχόληση, το επίπεδο των τιμών κ.α. τα οποία δεν είναι αξιόπιστα διότι δεν αποτυπώνουν επακριβώς ολόκληρη την οικονομική δραστηριότητα λόγω της απόκρυψής της. Η αναξιπιστία αυτή είναι λογικό να υπάρχει λόγω της παραοικονομίας όπως και επίσης να επηρεάζεται και η επιλογή των μέσων καθώς και η αποτελεσματικότητα της οικονομικής πολιτικής της οποίας εφαρμόζεται (Τάτσο Ν. 2001).

- Με την συνεχή παραοικονομία η δημιουργία ενός φαύλου κύκλου μπορεί να είναι αναπόφευκτη εφόσον δημιουργούνται λάθος συμπεράσματα για την μέτρηση όλων των οικονομικών μεγεθών και συνεπώς η λανθασμένη λήψη αποφάσεων καταπολέμησης τους θα οδηγήσουν αντί στην εξάλειψή της στην ακόμη μεγαλύτερη αύξηση της παραοικονομίας.
- Ένα από τα βασικότερα εγχειρήματα είναι ότι, καθώς η οικονομική δραστηριότητα μετακινείται από την από την επίσημη (μετρούμενη) στην μη επίσημη (μη μετρούμενη) παραοικονομία τα συνολικά επίσημα στατιστικά μεγέθη γίνονται ολοένα και πιο αναξιόπιστα ως τους δείκτες της οικονομικής δραστηριότητας. Η καταγραφόμενη δηλαδή αύξηση της ανεργίας δεν θα είναι πραγματική αφού μετατοπίζεται όπως προαναφέραμε. Το ίδιο μπορεί να συμβεί και με τον πληθωρισμό ότι δηλαδή στην πραγματικότητα είναι μικρότερος αφού δεν λαμβάνει υπόψιν τις πιο χαμηλές τιμές των παραοικονομικών δραστηριοτήτων.
- Επίσης σύμφωνα με τον Edgar Feige, υποστηρίζεται ότι η αδυναμία των μακροοικονομικών θεωριών να εξηγήσουν τις οικονομικές εξελίξεις στην δεκαετία του 1970 και στις αρχές του 1980 μπορεί να οφείλεται τουλάχιστον εν μέρει στην παρατηρηθήσα αύξηση της παραοικονομίας στις περισσότερες χώρες πράγμα που δεν αντανακλάται στα στοιχεία της επίσημης οικονομίας.

Κατά τους Βαβούρα Ι. Μανωλά Γ. 2004 μια μεταβολή στο μέγεθος της παραοικονομίας αποτυπώνεται σε μεταβολές, σε τρεις δείκτες:

- Στους νομισματικούς δείκτες, αφού οι συναλλαγές στη σκιώδη οικονομία πραγματοποιούνται συνήθως με μετρητά. Ως εκ τούτου επηρεάζεται θετικά η αρνητικά η ζήτηση του χρήματος για συναλλαγματικούς σκοπούς.
- Στους δείκτες απασχόλησης γιατί το ποσοστό των απασχολούμενων στην επίσημη οικονομία ως προς τον πληθυσμό μειώνεται όσο αυξάνεται ο αριθμός των απασχολούμενων στην παραοικονομία.
- Στους δείκτες παραγωγής και δαπάνης αφού μειώνεται ο συντελεστής εργασίας στην επίσημη οικονομία, όταν αυξάνεται η παραοικονομία, εξαιτίας του γεγονότος ότι κάποιο μέρος του εργατικού δυναμικού στρέφεται προς αυτήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΜΕΤΡΑ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΙΣΗΣ ΤΩΝ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ

6.1 ΜΕΤΡΑ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΙΣΗΣ ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ

6.1.1 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΙΣΗ ΤΗΣ

Ο βαθμός οργάνωσης των φοροτεχνικών υπηρεσιών και η ποιότητα των φοροτεχνικών αρχών, η διάρθρωση του φορολογικού συστήματος, το σύστημα που χρησιμοποιείται για τη βεβαίωση και είσπραξη φόρων και ο βαθμός λογιστικής οργάνωσης των οικονομικών οργάνων, φανερώσουν την ικανότητα της φορολογούσας αρχής να αντιμετωπίσει την τάση των φορολογουμένων για φοροδιαφυγή. Προφανώς και η γνώση των φορολογουμένων ότι το κράτος είναι σε θέση να εντοπίσει την φοροδιαφυγή, η τάση τους για τέτοιου είδους ενέργειες θα περιοριζόταν, καθώς και το αντίστροφο.

Όπως και σε πολλές χώρες, η φοροδιαφυγή είναι βαθιά ριζωμένη στην ελληνική οικονομία και είναι αδύνατο να εξαλειφθεί εντελώς. Το μόνο που μπορούμε να κάνουμε, είναι να προτείνουμε κάποια μέτρα αντιμετώπισης και περιορισμού της, όπως είναι τα παρακάτω:

- **ΜΕΤΑΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΠΑΙΔΕΙΑ**

Εφ' όσον το νοητικό επίπεδο των ανθρώπων καθορίζεται από την εκπαίδευση που παρέχεται από μικρή ηλικία, ο χώρος της παιδείας θα έπρεπε να αναδιαμορφωθεί από το Δημοτικό, μέχρι το Πανεπιστήμιο. Οι μαθητές οφείλουν να διδάσκονται, από την αρχή της μαθησιακής τους δραστηριότητας, τη σωστή φορολογική συμπεριφορά, ως μελλοντικοί μισθωτοί ή επιχειρηματίες, για να αποκτήσουν σωστή φορολογική συνείδηση σε όλους τους τομείς της οικονομίας.

- **ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑΣ**

Απαιτείται η σωστή, αποτελεσματική και δίκαια κατανομή των καταβληθέντων απ' τους πολίτες φόρων και στοχευμένη δημοσιονομική πολιτική στη μείωση των κρατικών δαπανών. Αυτό θα περιορίσει αισθητά τη φοροδιαφυγή, με αποτέλεσμα να ενισχυθεί η εμπιστοσύνη των πολιτών προς το κράτος. Οι πολίτες, βλέποντας πως τα χρήματα τα οποία καταβάλουν σε φόρους, αξιοποιούνται σωστά από το κράτος, καλύπτοντας βασικές ανάγκες (όπως νοσηλεία, παιδεία κ.τ.λ.), τότε είναι και αναμενόμενο οι φορολογούμενοι να εμπιστευτούν περισσότερο το κράτος, βλέποντας ανάπτυξη στην κοινωνία της καθημερινότητας τους.

- **ΑΠΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ**

Μια απλούστερη μορφή των φορολογικών διατάξεων, θα βοηθούσε καλύτερα στο να είναι κατανοητή από όλους τους πολίτες, ανεξαρτήτως ηλικίας ή νοητικού επιπέδου. Επίσης η ενίσχυση των πληροφοριακών συστημάτων (όπως το TAXIS), θα βοηθούσε στην πραγματοποίηση συχνότερων ελέγχων και διασταυρώσεων φορολογικών στοιχείων.

- **ΑΝΑΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ**

Απαιτείται η δημιουργία εξειδικευμένης υπηρεσίας, η οποία θα έχει σκοπό τον έλεγχο ιδιωτών με μεγάλα εισοδήματα, αξιοποιώντας στοιχεία και πληροφορίες, που συλλέγονται από διάφορους τομείς, όπως και την μεθοδολογία, τον έλεγχο και τον εντοπισμό της φοροδιαφυγής σε τομείς παραεμπορίου, καθώς και την αντιμετώπισή του σε συνεργασία με άλλους φορείς.

- **ΤΑΚΤΙΚΟΙ ΕΛΕΓΧΟΙ ΣΕ ΠΡΟΣΩΠΑ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ**

Έλεγχοι, οι οποίοι θα πρέπει να διεξάγονται είτε με τυχαία επιλογή, είτε με βάση το προφίλ των φοροφυγάδων. Ο έλεγχος με βάση το προφίλ, θα επικεντρώνεται περισσότερο σε επιχειρήσεις, καθώς και σε πρόσωπα που έχουν μεγαλύτερη πιθανότητα φοροδιαφυγής. Η τυχαία επιλογή, σε πρόσωπα τα οποία δεν ταιριάζουν με το προφίλ φοροφυγάδων. Αυτό σκοπεύει στην διαπίστωση του επιπέδου της φοροδιαφυγής, καθώς και στην λήψη των κατάλληλων μέτρων αντιμετώπισής της.

- **ΑΥΤΟΜΑΤΗ ΔΙΑΣΤΑΥΡΩΣΗ ΤΩΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΠΑΡΑΣΤΑΤΙΚΩΝ**

Για να ενισχυθεί ο ρόλος των αποδείξεων και των παραστατικών στην βελτίωση των φορολογικών εσόδων, κρίνεται κατάλληλο να αυξηθεί η έκπτωση του φόρου για συγκεκριμένες δαπάνες, ακόμα και αν αυτό επιβαρύνει κάποια άλλα φορολογικά έσοδα. Αυτό, θα οδηγήσει τους φορολογουμένους να αλλάξουν την νοοτροπία τους, ώστε να τους συμφέρει να εκδίδουν αποδείξεις για οποιαδήποτε υπηρεσία παρέχουν και έτσι να δηλώνουν τους φόρους τους.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, για να αντιμετωπίσει αυτό το φαινόμενο και να εξασφαλίσει την προστασία των κρατών-μελών της, έχει καθιερώσει από το 1993, το σύστημα ελέγχου αριθμού ΦΠΑ (VIES). Το VIES, παρακολουθεί τις επιχειρήσεις που πραγματοποιούν ενδοκοινοτικές συναλλαγές, για την ορθή απόδοση του Φ.Π.Α. Σε κάθε ενδοκοινοτική συναλλαγή, ελέγχεται ο τρόπος εξόφλησης καθενός τιμολογίου, αν υπάρχει δηλαδή παραστατικό τράπεζας για την οικονομική συναλλαγή του σχετικού ποσού. Η έλλειψη των σχετικών παραστατικών, και ο ισχυρισμός της επιχείρησης ότι η συναλλαγή έγινε με μετρητά και όχι με την μεσολάβηση κάποιας τράπεζας, καθιστά ύποπτη την επιχείρηση και οδηγείται σε διεξαγωγή ελέγχου.

- **ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΚΑΙ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΤΙΜΟΛΟΓΗΣΗ ΚΑΙ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΥΠΟΓΡΑΦΗΣ**

Από 1/1/2011 και έπειτα, έχει αποφασιστεί, πως κάθε συναλλαγή μεταξύ των επιχειρήσεων κάθε κατηγορίας, καθώς και οι μισθοδοσίες, πρέπει να γίνονται υποχρεωτικά μέσω επαγγελματικών τραπεζικών λογαριασμών. Το μέτρο αυτό, δεν τηρείται βέβαια ακόμα απ' όλες τις επιχειρήσεις, αλλά γίνεται προσπάθεια ολικής επίτευξής του.

Σε συνδυασμό με τον επαγγελματικό λογαριασμό, η τιμολόγηση και πιστοποίηση ηλεκτρονικής υπογραφής, πρέπει να εφαρμοστεί στις συναλλαγές μεταξύ επιχειρήσεων, αλλά και μεταξύ επιχειρήσεων-δημοσίου, ένα μέτρο το οποίο ήδη ισχύει από 1/1/2011, για συναλλαγές επιχειρήσεων άνω των 3000€.

6.1.2 ΔΡΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ

Οι κυβερνήσεις της χώρας μας έως σήμερα, έχει πολεμήσει την εξάπλωση της φοροδιαφυγής με ποικίλους τρόπους. Παρακάτω, αναφέρονται οι ενέργειές τους:

1) ΑΛΛΑΓΕΣ ΣΤΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Ο Νόμος 3842/2010 αποτέλεσε θεμελιώδη αλλαγή στο ισχύον φορολογικό σύστημα. Με τη συμπλήρωσή του με τους Νόμους 3845/2010, 3888/2010 και 3900/2010 δημιουργήθηκε ένα νέο πλαίσιο φορολογικής πολιτικής που σε μεγάλο βαθμό καλύπτει τις ανάγκες σε νομοθετικό επίπεδο. Υπάρχει όμως ακόμα σημαντικό περιθώριο απλούστευσης του συστήματος και δεν έχει ολοκληρωθεί η έκδοση όλων των κανονιστικών πράξεων για την πλήρη εφαρμογή των νέων διατάξεων.

2) ΆΡΣΗ ΑΔΙΚΙΩΝ ΚΑΙ ΑΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΤΩΝ ΕΞΑΙΡΕΣΕΩΝ

Στο πεδίο της άρσης αδικιών, αδικαιολόγητων εξαιρέσεων και ευκαιριών Φοροαποφυγής, φαινόμενα που εμποδίζουν τη βελτίωση της φορολογικής συνείδησης και την οικειοθελή συμμόρφωση, το νέο νομοθετικό πλαίσιο εισάγει μεταξύ άλλων:

- Μια προοδευτική φορολογική κλίμακα, χωρίς διακρίσεις ως προς την πηγή προέλευσης των εισοδημάτων, κοινή για μισθωτούς, συνταξιούχους και ελεύθερους επαγγελματίες με περισσότερα κλιμάκια για την δικαιότερη κατανομή του φορολογικού βάρους. Με την νέα κλίμακα υπάρχει μετατόπιση του φορολογικού βάρους από τα χαμηλά και μεσαία εισοδήματα στα υψηλά. Συγκεκριμένα υπάρχει φορ ελάφρυνση σε εισοδήματα μέχρι 40.000 (άρθρο 1 ν.3842/2010).
- Την ισότιμη μεταχείριση φορολογούμενων με την κατάργηση απαλλαγών, εξαιρέσεων και του ειδικού τρόπου φορολόγησης μιας σειράς εισοδημάτων όπως των βουλευτών, των δικαστών, των εφοριακών, των αιρετών οργάνων της τοπικής αυτοδιοίκησης. Οι περιπτώσεις αυτές εντάσσονται στην κλίμακα φορολογίας εισοδήματος. (άρθρο 5 ν. 3842/2010).
- Την εισαγωγή κινήτρων για την συλλογή αποδείξεων, καθώς μέρος του αφορολόγητου ορίου εξασφαλίζεται με την συλλογή αποδείξεων από την αγορά αγαθών και υπηρεσιών ενώ παρέχεται επιπλέον έκπτωση για την προσκόμιση αποδείξεων πέραν του απαιτούμενου ορίου. (άρθρο 1 ν. 3842/2010).

- Τη φορολόγηση των παροχών σε είδος προς τα εταιρικά στελέχη, όπως το κόστος κυκλοφορίας, συντήρησης, μισθώματα κ.λπ. Οι παροχές αυτές αποτελούν εισόδημα του χρήστη από μισθωτές υπηρεσίες. (άρθρο 8 ν.3842/2010).
- Τον λογιστικό προσδιορισμό βάσει βιβλίων εσόδων - εξόδων και αποδείξεων πώλησης ή παροχής υπηρεσιών για όλους τους ελεύθερους επαγγελματίες. Κατάργηση κάθε ειδικού τρόπου φορολόγησης συγκεκριμένων επαγγελματιών όπως ταξί, ΦΔΧ, ενοικιαζόμενων δωματίων, μηχανικών, αρχιτεκτόνων, περιπτέρων, λιανοπωλητών, πρακτορείων ΠΡΟΠΟ κ.λπ. (άρθρο 6 ν.3842/2010).
- Την επέκταση του ΦΠΑ σε όλες τις δραστηριότητες εκτός από αυτές που προβλέπεται εξαίρεση από την Οδηγία της ΕΕ για τον ΦΠΑ. (άρθρο 62 ν.3842/2010).
- Την αντικατάσταση του ενιαίου συντελεστή φόρου από προοδευτικό φόρο μεγάλης ακίνητης περιουσίας με συντελεστή 0,1% μέχρι 1%. Το αφορολόγητο όριο ορίζεται σε ατομικό επίπεδο στις 400.000 € (άρθρο 36 ν.3842/2010).
- Την αύξηση του συντελεστή φόρου για την ακίνητη περιουσία offshore εταιρειών από 3% σε 15% (άρθρο 57 ν.3842).
- Την επαναφορά του φόρου κληρονομιάς, έτσι ώστε να μην απαλλάσσονται τον φόρο κληρονόμοι μεγάλης ακίνητης περιουσίας (ν.3815/2010).
- Την κατάργηση απαλλαγών από το φόρο εισοδήματος όλων των νομικών προσώπων κερδοσκοπικού ή μη χαρακτήρα εκτός αυτών που προβλέπονται από αναπτυξιακούς νόμους για την πραγματοποίηση επενδύσεων ή από διμερείς συμφωνίες για την αποφυγή διπλής φορολογίας κ.λπ.
- Τη φορολόγηση εκκλησιαστικής περιουσίας (0,3%) και φορολόγηση του εισοδήματος από εκμίσθωση οικοδομών και γαιών που αποκτούν οι ιεροί ναοί, μονές, μητροπόλεις, νομικά πρόσωπα που επιδιώκουν κοινωφελείς σκοπούς και κοινωφελή ιδρύματα με συντελεστή 20% (άρθρο 12 ν. 3842/2010).
- Την κατάργηση της απαλλαγής από τον φόρο μεταβίβασης πρώτης κατοικίας μέχρι 200 τ.μ., ανεξαρτήτως αξίας και θέσπιση απαλλαγής στη βάση αντικειμενικής αξίας μέχρι 200.000€ για τον άγαμο, 250.000€ για τον έγγαμο. Πάνω από την αξία αυτή εφαρμόζεται προοδευτική φορολογική κλίμακα (άρθρο 29 ν. 3842/2010).
- Τη θέσπιση κριτηρίων αυτοελέγχου με καθορισμό αυστηρότερων δεικτών, όρων και κριτηρίων υπαγωγής (άρθρο 79 ν. 3842).

3) ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΩΝ ΕΛΕΓΚΤΙΚΩΝ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΩΝ

Στο πεδίο της βελτίωσης των ελεγκτικών δυνατοτήτων και γενικότερα της σύλληψης της διαφεύγουσας φορολογητέας ύλης με το νέο νομοθετικό πλαίσιο προβλέπεται:

- Η εισαγωγή νέου συστήματος έμμεσου προσδιορισμού του φορολογητέου εισοδήματος με βάση υπηρεσίες και περιουσιακά στοιχεία που έχει στην κυριότητά του ο φορολογούμενος, όπως κατοικίες, αυτοκίνητα, σκάφη αναψυχής, πισίνες, δαπάνες σε οικιακούς βοηθούς κ.λπ. (άρθρο 3 ν.3842/2010).
- Ο έλεγχος και φορολόγηση των συναλλαγών με αλλοδαπές επιχειρήσεις. Μη αναγνώριση των δαπανών από συναλλαγές που διεξάγονται μέσω offshore από και προς χώρες που δεν έχουν υπογράψει Συμβάσεις Αποφυγής Διπλής Φορολογίας. Οι

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΡΗΤΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

δαπάνες αυτές δεν αναγνωρίζονται ακόμη κι αν διενεργούνται μέσω αντιπροσώπου ή υπεργολάβου με έδρα σε κράτος με προνομιακό φορολογικό καθεστώς (άρθρο 11 ν.3842/2010).

- Η καθιέρωση επαγγελματικών λογαριασμών για την διεξαγωγή συναλλαγών μεταξύ επιτηδευματιών αξίας άνω των 3.000 €. Οι κινήσεις των επαγγελματικών λογαριασμών διαβιβάζονται σε ηλεκτρονική βάση δεδομένων της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων χωρίς να ισχύει ως προς τούτο το τραπεζικό απόρρητο (άρθρο 20 ν.3842/2010).
- Η πρόβλεψη για ηλεκτρονική τιμολόγηση και αυτοματοποιημένη διαβίβαση φορολογικών στοιχείων στη ΓΓΠΣ (άρθρο 20 ν. 3842/2010).
- Η επέκταση της χρήσης των ταμειακών μηχανών σε επιτηδευματίες που έως τώρα εξαιρούνταν από αυτή την υποχρέωση (άρθρο 19 ν. 3842/2010).
- Η ηλεκτρονική διασύνδεση του Υπουργείου Οικονομικών με όλα τα Υπουργεία και λοιπούς φορείς για υποβολή στοιχείων φορολογικού ενδιαφέροντος και ενίσχυση των δυνατοτήτων διασταυρώσεων (άρθρο 17 ν. 3842/2010).
- Η καθιέρωση εξόφλησης φορολογικών στοιχείων αξίας άνω των 1.500 € που εκδίδονται για πώληση αγαθών ή παροχή υπηρεσιών σε ιδιώτες μέσω τράπεζας με χρεωστικές ή πιστωτικές κάρτες ή μέσω τραπεζικού λογαριασμού και με επιταγές. Δεν επιτρέπεται εξόφληση των στοιχείων αυτών με μετρητά (άρθρο 20 ν.3842/2010).
- Η εισαγωγή φορολογικού πιστοποιητικού από ορκωτούς ελεγκτές και για μικρότερες επιχειρήσεις από λογιστές - φοροτεχνικούς. Προβλέπεται παράλληλα η πιστοποίηση λογιστών - φοροτεχνικών. Ο λογιστής φοροτεχνικός υποχρεούται στην απόκτηση πιστοποιητικού από το Ο.Ε.Ε. (άρθρο 17 ν. 3842/2010).
- Η κατάρτιση περιουσιολογίου για όλα τα φυσικά πρόσωπα κατόχων ΑΦΜ. Το περιουσιολόγιο αυτό, θα αποτελέσει τη βάση για την διεξαγωγή διασταυρώσεων προς επαλήθευση των εισοδημάτων που δηλώνονται από τους φορολογούμενους (άρθρο 83 ν.3842/2010).
- Η παροχή κινήτρων για την αποκάλυψη παράνομης συμπεριφοράς σε φορολογικές και τελωνειακές υποθέσεις. Προβλέπεται αμοιβή σε όσους βοηθούν στην αποκάλυψη διεφθαρμένων δημοσίων λειτουργιών (άρθρο 77 ν.3842/2010).
- Η επανασύσταση του ΣΔΟΕ και η ενδυνάμωση της επιχειρησιακής του ικανότητας. Ειδικότερα, συστήνεται Τμήμα ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες (άρθρο 88 ν.3842/2010).
- Η καθιέρωση ελέγχων με βάση τις αρχές ανάλυσης κινδύνου, που βασίζεται σε ποιοτικά χαρακτηριστικά, όπως την νομική μορφή, την κατηγορία των τηρουμένων βιβλίων και στοιχείων, τον κλάδο ή τομέα δραστηριότητας, την ύπαρξη παραβάσεων κ.λπ., σε οικονομικά δεδομένα όπως τα ακαθάριστα έσοδα, δαπάνες, καθαρά κέρδη ή ζημιές, συντελεστές μεικτού και καθαρού κέρδους, σε χωροταξικά και χρονικά δεδομένα όπως τόπος παραγωγής κ.λπ. (άρθρο 80 ν.3842/2010).
- Η ενίσχυση του ελέγχου των πρακτικών δανειοδότησης μεταξύ μητρικών και θυγατρικών εταιρειών και άλλων πρακτικών υποκεφαλαιοδότησης (thin capitalization) (άρθρο 11 ν. 3842/2010).
- Η ενίσχυση και συμπλήρωση των διατάξεων περί ελέγχου πρακτικών πώλησης με υποτιμολόγηση (transfer pricing) με στόχο την απόκρυψη φορολογητέας ύλης (άρθρο 11, ν. 38/42).

Είναι γνωστό, πως ένα ποσοστό του Φόρου Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ) αποτελεί βασικό πόρο εσόδων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επομένως, η ορθή και ασφαλής καταγραφή των ποσών των συναλλαγών με βάση τα οποία γίνεται ο υπολογισμός του ΦΠΑ (αλλά και ο υπολογισμός του φόρου εισοδήματος), αποτελεί θέμα μείζονος εθνικής σημασίας.

Ιδιαίτερη βαρύτητα επίσης, αποδίδεται στις λιανικές πωλήσεις, στις συναλλαγές των οποίων γίνεται χρήση ταμειακών μηχανών και συστημάτων. Στη χώρα μας είναι θεσμοθετημένη η υποχρεωτική έκδοση αποδείξεων λιανικής πώλησης ή παροχής υπηρεσιών μέσω φορολογικών ταμειακών μηχανών, με ορισμένες εξαιρέσεις.

Έτσι, λειτουργούν περίπου 350.000 φορολογικές ταμειακές μηχανές, για την καταγραφή των συναλλαγών στις λιανικές πωλήσεις. Επιπλέον λειτουργούν περίπου 100.000 μηχανισμοί σήμανσης παραστατικών. Η εγκατεστημένη βάση ανανεώνεται σε ρυθμό 40.000 έως 50.000 κάθε χρόνο.

Οι τεχνικές προδιαγραφές των φορολογικών ταμειακών μηχανισμών έχουν θεσπιστεί πριν από περισσότερα από 5 χρόνια. Είναι προφανές ότι η εξέλιξη της τεχνολογίας αποτελεί από μόνη της ένα ισχυρό κίνητρο για τον εκσυγχρονισμό των τεχνικών προδιαγραφών. Οι νέες προδιαγραφές θα λαμβάνουν υπ' όψη όλες τις τεχνολογικές εξελίξεις που έχουν πραγματοποιηθεί το διάστημα που έχει περάσει, και αντίστοιχα θα βασίζονται πιθανά σε νέες τεχνολογικές επιλογές.

Τέλος, ένα σημαντικό σημείο βελτίωσης της λειτουργικότητας των ηλεκτρονικών φορολογικών μηχανισμών είναι η ενσωμάτωση δυνατότητας απευθείας υποβολής των φορολογικών στοιχείων στη Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων.

4) ΕΠΙΒΟΛΗ ΠΟΙΝΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗΣ ΕΙΣΠΡΑΞΗΣ ΤΩΝ ΟΦΕΙΛΟΜΕΝΩΝ ΦΟΡΩΝ

Όσο αναφορά το θέμα της επιβολής ποινών στους παραβάτες και της αναγκαστικής είσπραξης των οφειλόμενων φόρων, το νέο νομοθετικό πλαίσιο προβλέπει:

- Τη συντόμευση των διαδικασιών καταβολής προστίμων στις περιπτώσεις φοροδιαφυγής. Προβλέπεται η δυνατότητα επιβολής άμεσα καταβλητέου προστίμου, η αναστολή λειτουργίας επαγγελματικών εγκαταστάσεων επιτηδευματιών, απώλεια αφορολόγητου ορίου της κλίμακας φορολογίας εισοδήματος για επιτηδευματίες (άρθρο 75 ν.3842/2010).
- Να ορίζεται ως ποινικό αδίκημα που οδηγεί σε ποινή φυλάκισης η μη έκδοση φορολογικών στοιχείων και η απόκρυψη συναλλαγών (άρθρο 16, ν. 3888/2010).
- Την υιοθέτηση δραστικών μεθόδων συλλογής ανείσπρακτων οφειλών, όπως κατάσχεση περιουσιών για όσους έχουν δυνατότητα αποπληρωμής (άρθρο 66 ν. 3842/2010).

- Την εφαρμογή αναγκαστικών μέτρων για την είσπραξη δημοσίων εσόδων με τη δυνατότητα κατάσχεσης εις χείρας τρίτων όσον αφορά τραπεζικούς λογαριασμούς (άρθρο 15 ν.3888/2010).
- Ότι η προσωρινή διαταγή που χορηγείται από τον δικαστή στις φορολογικές δίκες περιορίζεται σε ισχύ σε 30 ημέρες. Η απόφαση επί αιτήσεως αναστολής περιορίζεται επίσης στις 30 ημέρες.
- Την οριοθέτηση του βάρους απόδειξης και της εξουσίας του δικαστηρίου, όταν δικάζει αναστολή με αντικείμενο φορολογική υπόθεση. Παύει έτσι η γενική και αόριστη αναστολή εκτέλεσης ολόκληρης της πράξης της φορολογικής αρχής με την οποία αδρανοποιούνται οι εισπρακτικοί μηχανισμοί (άρθρο 34, ν. 3900/2010).
- Το περιορισμό των βαθμών εκδίκασης φορολογικών υποθέσεων. Διαφορές έως 150.000 ευρώ θα δικάζονται από το Τριμελές Διοικητικό Πρωτοδικείο και θα επιτρέπεται μόνο αναίρεση. Από 150.000 ευρώ και άνω θα δικάζονται σε πρώτο και τελευταίο βαθμό από το Διοικητικό Εφετείο και θα επιτρέπεται μόνο αναίρεση. Με τις ρυθμίσεις αυτές θα συμπυκνωθεί ο χρόνος εκκρεμοδικίας κατά τα 2/3 του (άρθρο 13, ν. 3900/2010).
- Ότι δεν μπορεί να γίνεται δικαστική ακύρωση των πράξεων των φορολογικών αρχών για τυπικές πλημμέλειες. Στις περιπτώσεις αυτές θα εξετάζεται αν υπήρξε βλάβη του φορολογούμενου από την παράλειψη. Αν όχι το δικαστήριο θα προχωράει στην επί της ουσίας εκδίκαση της υπόθεσης (άρθρο 20, ν. 3900/2010).
- Δημιουργία εξειδικευμένων τμημάτων για φορολογικές υποθέσεις στα διοικητικά δικαστήρια.

5) ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ

Παράλληλα με τις οργανωτικές βελτιώσεις που περιλαμβάνονται στο προαναφερόμενο νέο νομοθετικό πλαίσιο, μια πολύ σημαντική πρωτοβουλία ήταν η έναρξη ενός μεσοπρόθεσμου προγράμματος παροχής τεχνικής βοήθειας από το ΔΝΤ για την αναμόρφωση της λειτουργίας και οργάνωσης των φορολογικών αρχών. Σημαντικές ήταν επίσης οι πρωτοβουλίες για την επιτάχυνση της εφαρμογής και την επέκταση των πληροφοριακών συστημάτων του Υπουργείου Οικονομικών.

6) ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΔΟΜΗ

Συγκροτήθηκε έκτακτη διοικητική δομή αποτελούμενη από Κατευθυντήρια Επιτροπή ως διευθυντικό όργανο και έξι ομάδες έργου. Στην Κατευθυντήρια Επιτροπή συμμετέχουν οι συναρμόδιοι Γενικοί / Ειδικοί Γραμματείς και Γενικοί Διευθυντές. Οι ομάδες έργου στελεχώθηκαν με ανοιχτή διαδικασία επιλογής στελεχών της φορολογικής διοίκησης και ενεργοποιούνται στους εξής τομείς:

- Εφαρμογή Φορολογικής Μεταρρύθμισης
- Είσπραξη ληξιπρόθεσμων φορολογικών οφειλών
- Φορολογική συμμόρφωση των μεγάλων επιχειρήσεων (1000 μεγαλύτερες επιχειρήσεις)
- Έλεγχος φορολογούμενων που διαθέτουν μεγάλη περιουσία
- Έγκαιρη υποβολή δηλώσεων και απόδοση παρακρατούμενων φόρων

- Οριζόντια υποστήριξη των ομάδων έργου και υποστήριξη της Κατευθυντήριας Επιτροπής.

Ο ορίζοντας λειτουργίας της έκτακτης δομής είναι 18 μήνες με σκοπό στη συνέχεια τη διαμόρφωση μόνιμων ικανοτήτων και δομών στη φορολογική διοίκηση για την αντιμετώπιση και διαχείριση των πιο πάνω τομέων.

Επίσης, αναδιοργανώθηκε ο τομέας της ΣΔΟΕ με:

- α) Σύσταση Τμήματος ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων και κεφαλαίων που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες
- β) Αναδιοργάνωση και επέκταση αρμοδιοτήτων των επιχειρησιακών διευθύνσεων ειδικών υποθέσεων Αθηνών και Θεσσαλονίκης.

7) ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΣΕ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ

Διεξήχθη αναγνωριστική μελέτη για τις λειτουργικές αδυναμίες των ΔΟΥ και την επιλογή τομέων προτεραιότητας για άμεσες επεμβάσεις, με αποτέλεσμα της μελέτης να ενεργοποιηθεί η τακτική συνάντηση της πολιτικής ηγεσίας με τους προϊσταμένους των 30 μεγαλύτερων ΔΟΥ και η παρακολούθηση της στοχοθέτησης τους.

Από τότε, τέθηκε σε πιλοτική εφαρμογή το Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα των Ελεγκτικών Υπηρεσιών ELENXIS και επεκτείνεται η εκπαίδευση των χρηστών. Με αυτό το πληροφοριακό σύστημα υποστηρίζεται η αντικειμενική, αυτοματοποιημένη

και αξιόπιστη ανάλυση κινδύνου φοροδιαφυγής, η στοχευμένη επιλογή υποθέσεων προς έλεγχο σε κεντρικό επίπεδο και παρέχεται πλήρης μηχανογραφική υποστήριξη όλων των ελεγκτικών διαδικασιών.

Μέχρι την πλήρη ανάπτυξη του ELENXIS προωθείται η προτεραιότητα των ελέγχων με τη διεξαγωγή ηλεκτρονικών διασταυρώσεων, τις οποίες παραγγέλλει ειδική ομάδα διασταυρώσεων που συγκαλείται τακτικά στη ΓΓΠΣ. Οι διασταυρώσεις βασίζονται σε περιουσιακά στοιχεία, τον τομέα δραστηριοποίησης και άλλα χαρακτηριστικά της οικονομικής συμπεριφοράς των φορολογούμενων. Επίσης, έγινε επαναπροσανατολισμός των ελεγκτών των ΔΟΥ προς προσωρινούς ελέγχους που έχουν πιο άμεσο αποτέλεσμα στη βεβαίωση και συλλογή εσόδων από τον ΦΠΑ. Για τη δράση αυτή τέθηκαν συγκεκριμένοι στόχοι ανά ΔΟΥ και ονομαστικοί έλεγχοι ανά ελεγκτή. Η δράση υποστηρίζεται και παρακολουθείται μηχανογραφικά από τη ΓΓΠΣ. Κάθε ομάδα έργου της προαναφερόμενης έκτακτης δομής συντάξε και εφαρμόζει αναλυτικό επιχειρησιακό σχέδιο, με συγκεκριμένους στόχους και χρονοδιάγραμμα που έχει εγκριθεί και καθοδηγείται από την Κατευθυντήρια Επιτροπή. Τέλος, ανακλήθηκε μεγάλος αριθμός αποσπασμένων υπαλλήλων του Υπουργείου Οικονομικών, ώστε να ενισχυθεί το στελεχιακό δυναμικό των ΔΟΥ και της κεντρικής υπηρεσίας.

8) ΣΤΟΧΕΥΟΜΕΝΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ

Έχοντας υπ' όψη τους λειτουργικούς και οργανωτικούς περιορισμούς που εξακολουθούσαν να ισχύουν κατά το προηγούμενο δωδεκάμηνο, το Υπουργείο Οικονομικών προέκρινε δράσεις που αφορούν χώρους ιδιαίτερα προκλητικής φοροδιαφυγής, εντός των οποίων επέλεξε την στόχευση σε συγκεκριμένες, και

σχετικά ολιγάριθμες ομάδες φορολογούμενων, με σκοπό όχι τόσο τις θεαματικές εισπράξεις, αλλά τον παραδειγματισμό, την αλλαγή κλίματος και νοοτροπίας και την ώθηση προς ένα υψηλότερο επίπεδο οικειοθελούς συμμόρφωσης. Γι' αυτό δόθηκε έμφαση και στην ευρύτερη δυνατή δημοσιοποίηση αυτών των δράσεων.

Η στόχευση αυτή από τον Σεπτέμβριο 2010 γίνεται στη Γ.Γ.Π.Σ. από την επιτροπή διασταυρώσεων στην οποία συμμετέχουν ανώτερα στελέχη του Υπουργείου Οικονομικών και της Γ.Γ.Π.Σ. με στόχο τον καθορισμό κριτηρίων επιλογής υποθέσεων. Στο πλαίσιο αυτής της διαδικασίας, γίνεται στοχευμένη προσπάθεια επιλογής υποθέσεων μη φορολογικής συμμόρφωσης και υποθέσεων με χαμηλό δείκτη φορολογικής συμμόρφωσης και συνεπώς υψηλού κινδύνου για φοροδιαφυγή.

Παρακάτω, αναφέρονται μερικά χαρακτηριστικά παραδείγματα για τα οποία έγινε στοχευμένη επιλογή για να ελεγχθούν από τις Δ.Ο.Υ. μέσα από την αυτοματοποιημένη διαδικασία και εγκατάλειψη της παλαιάς αδιαφανούς διαδικασίας της επιλογής από τον Προϊστάμενο της ελεγκτικής μονάδας, υποθέσεων για έλεγχο κατά το δοκούν:

- Έλεγχος επιχειρήσεων με σημαντικές διαφορές οικονομικών στοιχείων μεταξύ 2008 και 2009.
- Εντοπισμός ιδιοκτητών οχημάτων που δεν κατέβαλαν τέλη κυκλοφορίας το 2008 ή/και 2009.
- Έλεγχοι επιτηδευματιών που είναι κάτοχοι περιουσιακών στοιχείων μεγάλης αξίας (αυτοκίνητα μεγάλου κυβισμού, κατοικίες με πισίνες κ.α.)

9) ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗ ΕΙΣΠΡΑΞΗ ΟΦΕΙΛΩΝ

Έγιναν μέσα από τη δράση της δεύτερης Ομάδας για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής στοχευμένες επιλογές περιπτώσεων με στόχο την αύξηση των εισπράξεων των οφειλών. Οι περιπτώσεις αυτές ενδεικτικά αναφέρονται:

- Είσπραξη ληξιπρόθεσμων οφειλών από ιδιοκτήτες πρακτορείων ΟΠΑΠ.
- Είσπραξη ληξιπρόθεσμων οφειλών από ιδιοκτήτες ακίνητης περιουσίας στη Μύκονο και Σαντορίνη.
- Είσπραξη ληξιπρόθεσμων οφειλών από προμηθευτές νοσοκομείων του ΕΣΥ.
- Είσπραξη ληξιπρόθεσμων οφειλών από ιδιοκτήτες μεγάλης ακίνητης περιουσίας.
- Είσπραξη ληξιπρόθεσμων οφειλών από τραγουδιστές / ηθοποιούς.
- Είσπραξη ληξιπρόθεσμων οφειλών από διακινητές πετρελαίου θέρμανσης.
- Είσπραξη ληξιπρόθεσμων οφειλών από κληρονόμους μεγάλης ακίνητης περιουσίας.

- Είσπραξη ληξιπρόθεσμων οφειλών από συμβολαιογράφους.
- Είσπραξη ληξιπρόθεσμων οφειλών από εργολάβους του ΟΣΚ.
- Είσπραξη ληξιπρόθεσμων οφειλών από προμηθευτές μεγάλων επιχειρήσεων.
- Είσπραξη ληξιπρόθεσμων οφειλών από φαρμακοποιούς.

10) ΠΡΟΣΩΡΙΝΟΙ ΕΛΕΓΧΟΙ ΦΠΑ

Δόθηκαν οδηγίες για τον επαναπροσανατολισμό των ελεγκτικών κλιμακίων των ΔΟΥ και των ΠΕΚ προκειμένου να πυκνώσουν οι προσωρινοί έλεγχοι ΦΠΑ. Τέθηκαν συγκεκριμένοι ποσοτικοί στόχοι ελέγχων ανά ημέρα, εβδομάδα και μήνα και δημιουργήθηκε ειδική εφαρμογή της ΓΓΠΣ για την παρακολούθηση του εγχειρήματος.

Για πρώτη φορά η παρακολούθηση των αποτελεσμάτων μπορεί να γίνει σε καθημερινή βάση από την Γενική Διεύθυνση Φορολογικών Ελέγχων αφού υπάρχει η OnLine σύνδεση της Γ.Γ.Π.Σ. και της Διεύθυνσης Ελέγχων. Η απόδοση των οικονομικών μονάδων παρακολουθείται και αξιολογείται κεντρικά σε καθημερινή βάση.

11) ΝΕΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ

Η πιο σημαντική πρόοδος της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων, ως προς τα πληροφοριακά της συστήματα, είναι η έναρξη της παραγωγικής λειτουργίας του Νέου TAXISnet και του Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος Ηλεκτρονικών Υπηρεσιών ELENXIS. Με το νέο TAXISnet αναβαθμίζονται σημαντικά οι ηλεκτρονικές υπηρεσίες του Υπουργείου Οικονομικών, ενώ υλοποιούνται και πολλές νέες.

Βασικές καινοτομίες του νέου περιβάλλοντος που θα είναι διαθέσιμες με την ολοκλήρωση της μετάβασης είναι οι ακόλουθες:

- Ενιαίο περιβάλλον σύνδεσης χρηστών και λειτουργίας των εφαρμογών. Πλέον με τη σύνδεση ο χρήστης έχει στη διάθεσή του όλες τις εφαρμογές που έχει δικαίωμα να χρησιμοποιήσει.
- Περιβάλλον εξουσιοδότησης λογιστών για διεκπεραίωση υποθέσεων.
- Νέες δυνατότητες υποβολής δηλώσεων.
- Υποστήριξη υποβολής εκπρόθεσμων και τροποποιητικών δηλώσεων για την πλειοψηφία των δηλώσεων.
- Εξατομικευμένο φορολογικό ημερολόγιο.

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΡΗΤΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

- Ηλεκτρονικές πληρωμές.
- Πρόσβαση του χρήστη σε φορολογικά στοιχεία και δηλώσεις που τηρούνται για αυτόν.

Το νέο TAXISnet ξεκίνησε τον Δεκέμβριο του 2010 με την ανανεωμένη υπηρεσία ηλεκτρονικής υποβολής περιοδικών δηλώσεων ΦΠΑ. Στη συνέχεια ενεργοποιήθηκε η υπηρεσία ηλεκτρονικής υποβολής αρχικών εμπρόθεσμων και αρχικών εκπρόθεσμων Δηλώσεων Απόδοσης Φόρου Μισθωτών Υπηρεσιών (16/2/2011) και η υπηρεσία ηλεκτρονικής υποβολής Εκκαθαριστικών Δηλώσεων ΦΠΑ Οικονομικού Έτους 2011.

Μέσα στο 2011 ενεργοποιήθηκαν οι υπηρεσίες ηλεκτρονικής υποβολής: Δηλώσεων Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων (1/4/2011).

- Δηλώσεων Εισοδήματος Νομικών Προσώπων Φ01012 (4/4/2011).
- Οριστικών Δηλώσεων Φόρου Μισθωτών Υπηρεσιών Ε7 (14/4/2011).
- Δηλώσεων Εισοδήματος Νομικών Προσώπων Ε5 (18/4/2011).

Μέσα στο επόμενο δίμηνο ενεργοποιήθηκαν οι υπηρεσίες ηλεκτρονικής υποβολής:

- Δηλώσεων Εισοδήματος Νομικών Προσώπων (Φ01010, Φ01011, Φ01013, Φ01014).
- Δηλώσεων Στοιχείων Ακινήτων (Ε9).
- Καταστάσεων Φορολογικής Αναμόρφωσης, Αυτοκινήτων Εταιρείας, Κινητής Τηλεφωνίας και Αποδοθέντων και Οφειλόμενων Φόρων Εισοδήματος και Εμμέσων Φόρων.
- Προσωρινής Δήλωσης Παρακρατούμενων Φόρων πλην Μισθωτών Υπηρεσιών.

Στο δεύτερο εξάμηνο του 2011 ακολούθησαν και άλλες ηλεκτρονικές υπηρεσίες, όπως:

- Η υποβολή Οριστικών Δηλώσεων Παρακρατούμενων Φόρων Εμπόρων και Ελευθέρων Επαγγελματιών.
- Η υποβολή Συγκεντρωτικών Καταστάσεων Τιμολογίων Πελατών/Προμηθευτών και Πιστωτικών Υπολοίπων.
- Πληθώρα άλλων εξειδικευμένων και προσωποποιημένων υπηρεσιών προς τους χρήστες του TAXISnet.

Η ΓΓΠΣ έχει θέσει από 14/1/2011 σε παραγωγική λειτουργία το Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα Ελεγκτικών Υπηρεσιών ELENXIS. Το συγκεκριμένο αυτό έργο, αφορά την ανάπτυξη συστήματος για τις Φορολογικές και Τελωνειακές Ελεγκτικές Υπηρεσίες, την Υπηρεσία Ειδικών Ελέγχων και την Οικονομική Επιθεώρηση με το οποίο θα υποστηρίζεται ο πλήρης κύκλος των ελεγκτικών διαδικασιών δηλαδή η στόχευση, η διενέργεια και η διαχείριση των ελέγχων.

Θα πρέπει να σημειωθεί βέβαια, ότι εξ' ορισμού τα πληροφοριακά συστήματα αναπτύσσονται διαρκώς και δεν είναι ποτέ "πλήρως λειτουργικά", λόγω

της ρευστότητας του περιβάλλοντος και την διαρκή ύπαρξη πρόσθετων απαιτήσεων.

12) ΔΡΑΣΕΙΣ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΓΓΠΣ

Για την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής, η ΓΓΠΣ δραστηριοποιείται σε μια πληθώρα δράσεων:

Στην εξαγωγή καταστάσεων προς έλεγχο και διασταυρώσεις. Η ΓΓΠΣ υποστηρίζει το ελεγκτικό έργο των υπηρεσιών του υπουργείου εξάγοντας πλήθος καταστάσεων προς έλεγχο βάσει κριτηρίων, καθώς και διασταυρώσεων. Οι σημαντικότερες σχετικές δράσεις του τελευταίου έτους είναι:

- i. Καταστάσεις μη υποβολής περιοδικής δήλωσης ΦΠΑ για τα έτη 2010 και 2011.
- ii. Διάφορες διασταυρώσεις οφειλετών με Περιουσιολόγιο. ο Αποστολές σχετικών ατομικών προσκλήσεων.
- iii. Επιχειρήσεις με σημαντικές διαφορές οικονομικών στοιχείων μεταξύ χρήσεων 2008 και 2009.
- iv. Διασταύρωση Οριστικών Δηλώσεων Φόρου Μισθωτών Υπηρεσιών (έντυπο Ε7) και του Β' αντιτύπου των Βεβαιώσεων Αποδοχών για Υπηρεσίες Δημοσίου, με εισοδήματα από μισθωτές υπηρεσίες και συντάξεις Οικονομικών ετών 2008-2010.
- v. Διασταυρωτικοί έλεγχοι των δηλωθέντων παραδόσεων από Ελληνικές επιχειρήσεις, προς αντίστοιχες του εξωτερικού.
- vi. Διάφορες καταστάσεις με στοιχεία μητρώου και δηλώσεων συγκεκριμένων κατηγοριών επιτηδευματιών και περιοχών για ΣΔΟΕ.
- vii. Διασταύρωση Επιχειρηματικής Αμοιβής ετών 2008 και 2009. ο Εντοπισμός μη πληρωμής τελών κυκλοφορίας ετών 2008 και 2009. ο Πλήθος άλλων διασταυρώσεων, ελέγχων και καταστάσεων που ζητούνται από τις φορολογικές και ελεγκτικές υπηρεσίες του Υπουργείου

Για το επόμενο χρονικό διάστημα σχεδιάζονται επιπλέον διασταυρώσεις, όπως:

- Διασταύρωση επιχειρήσεων που περαιώσαν και δεν έχουν υποβάλει ΦΠΑ για οποιαδήποτε που περαιώθηκε περίοδο.
- Διασταύρωση μη υποβολής ΦΠΑ ή/και Εισοδήματος με Δηλώσεις ΚΒΣ.
- Διασταύρωση επιχειρήσεων που περαιώσαν και δεν έχουν υποβάλει ΦΠΑ για οποιαδήποτε περίοδο που περαιώθηκε.
- Καταστάσεις επιτηδευματιών που δεν αποδέχτηκαν την περαίωση βάσει διαφόρων κριτηρίων.
- Διασταύρωση στοιχείων διπλοτύπων απόδοσης ΦΜΥ που δηλώνονται στο Ε7 με το σύστημα εσόδων.
- Εντοπισμός Φυσικών προσώπων με σημαντική ακίνητη περιουσία, που δηλώνονται ότι εισπράττουν ενοίκια, αλλά δεν τα δηλώνουν ή δηλώνουν λιγότερα.
- Υλοποίηση βάσης δεδομένων ελεγκτικής αρμοδιότητας επιχειρήσεων.
- Εντοπισμός μη πληρωμής τελών κυκλοφορίας για το 2009.
- Αξιοποίηση δεδομένων του ΟΟΣΑ για εισοδήματα Ελλήνων στο εξωτερικό.

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΡΗΤΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

- Εκσυγχρόνιση της διασταύρωσης όσων δεν έχουν υποβάλλει δήλωση Φ.Ε. οικ. έτους 2009 και τους δηλώνουν άλλοι ως εκμισθωτές. Εκτέλεση και για το 2010.
- Καταστάσεις επιχειρήσεων με επιστροφές ΦΠΑ ή που έχουν υποβάλει αίτημα, λόγω ενδοκοινοτικών παραδόσεων 2009 και 2010.
- Διαδικασία αξιολόγησης ορθής χρήσης του κωδικού ανάλωσης κεφαλαίου παλαιότερων ετών στις ηλεκτρονικές δηλώσεις εισοδήματος.
- Διασταύρωση στοιχείων εισαγωγών (τελωνεία) και ενδοκοινοτικών αποκτήσεων (VIES) για περιπτώσεις ασυμφωνιών. Απαιτείται συνεργασία των αρμοδίων διευθύνσεων για να προσδιοριστεί ο μηχανισμός.
- Στην υποστήριξη με δεδομένα και εφαρμογές των ομάδων αντιμετώπισης της φοροδιαφυγής που έχει δημιουργήσει το Υπουργείο.
- Στην πραγματοποίηση τακτικών συνεδριάσεων της επιτελικής ομάδας ηλεκτρονικών διασταυρώσεων για το σχεδιασμό τους και την παρακολούθηση των αποτελεσμάτων.
- Στην αποστολή ηλεκτρονικών ή έγγραφων ειδοποιήσεων για επερχόμενες φορολογικές υποχρεώσεις ή υποχρεώσεις που δεν υλοποιήθηκαν.
- Στην αποστολή προσωποποιημένης αναφοράς στους προϊστάμενους των ΔΟΥ για τα αποτελέσματα της ημέρας. Θα ενεργοποιηθεί εντός της εβδομάδας.
- Στη δημιουργία σχέσεων διαλειτουργικότητας με ποικίλους φορείς για τη συλλογή δεδομένων οικονομικού ενδιαφέροντος (τράπεζες, ταμεία ασφάλισης, δικηγορικοί σύλλογοι, ΤΕΕ κ.α.).
- Στη δημιουργία και αξιοποίηση συστήματος καταγραφής και παρακολούθησης των αποτελεσμάτων των διασταυρώσεων, μέσω της οποίας είναι εφικτό ανά πάσα στιγμή να γνωρίζει το Υπουργείο την πρόοδο της αξιοποίησης των αποτελεσμάτων των διασταυρώσεων.

Άλλο μέτρο της ΓΓΠΣ, είναι η καθιέρωση της υποχρεωτικής συλλογής αποδείξεων λιανικής και παροχής υπηρεσιών για την εξασφάλιση του αφορολόγητου ορίου κατά την εκκαθάριση της δήλωσης εισοδήματος φυσικών προσώπων. Για τη διευκόλυνση των πολιτών προωθείται η υιοθέτηση της κάρτας αποδείξεων. Η κάρτα αυτή, αποτελεί ένα εναλλακτικό μέσο συλλογής στοιχείων αποδείξεων που έχουν εκδοθεί για έναν πολίτη. Στόχος είναι η κεντρική καταγραφή των βασικών στοιχείων μιας απόδειξης (ΑΦΜ επιχείρησης, ημερομηνία και ποσό) σε μια προσωπική μερίδα αποδείξεων πολίτη, έτσι ώστε ο πολίτης να απαλλαγεί σε σημαντικό βαθμό από τη φροντίδα καταχώρησης και διατήρησης των αποδείξεων αυτών.

Η βασική λειτουργικότητα της καταγραφής των αποδείξεων βασίζεται στην εκμετάλλευση των υποδομών των τραπεζών για την εξυπηρέτηση των συναλλαγών με χρεωστικές ή πιστωτικές κάρτες, δηλαδή τα Point Of Sales (POS) τερματικά τα οποία είναι εγκατεστημένα στις επιχειρήσεις λιανικής ή υπηρεσιών και στις αντίστοιχες υποδομές (που διαθέτουν οι τράπεζες) για τη συλλογή των συναλλαγών αυτών.

13) ΠΡΟΣΩΡΙΝΟΙ ΕΛΕΓΧΟΙ ΦΠΑ ΚΑΙ ΛΟΙΠΩΝ ΠΑΡΑΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ ΦΟΡΩΝ

Βάσει στοιχείων της Γ.Γ.Π.Σ., ελέγχθηκαν από τη ΣΔΟΕ επιχειρήσεις που δεν έχουν υποβάλει δηλώσεις ΦΠΑ και λοιπών παρακρατούμενων φόρων καθώς και επιχειρήσεις που έτυχαν επιστροφής ΦΠΑ λόγω ενδοκοινοτικών παραδόσεων προκειμένου να διακριβωθεί η τυχόν εικονικότητα αυτών.

Η πάταξη της φοροδιαφυγής σε βάρος του Φ.Π.Α αποτελεί μείζονος σημασίας διακύβευμα για την Ε.Ε. και για τους εθνικούς προϋπολογισμούς. Για τα κράτη μέλη το κόστος της απάτης του τύπου αυτού ανέρχεται κάθε χρόνο σε δισεκατομμύρια ευρώ.

Το αποτέλεσμα των ελέγχων αυτών σε σύγκριση με το 2012 έχει ως ακολούθως:

	ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2012	ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2013	ΜΕΤΑΒΟΛΗ
Φ.Π.Α -Φ.Μ.Υ. ΚΑΙ ΛΟΙΠΟΙ ΠΑΡΑΚΡΑΤΟΥΜΕΝΟΙ ΦΟΡΟΙ ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ ΑΠΟΔΟΘΕΙ	23.343.441,71 €	35.309.766,22 €	51%
ΠΑΡΑΒΑΣΕΙΣ ΠΛΑΣΤΩΝ - ΕΙΚΟΝΙΚΩΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ	5.332	2.999	
ΕΚΤΙΜΩΜΕΝΟ ΥΨΟΣ ΠΡΟΣΤΙΜΩΝ	172.421.227,45 €	193.784.530,87 €	12%
ΛΟΙΠΕΣ ΑΠΟΣΤΑΛΕΙΣΕΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΣΕ Δ.Ο.Υ.	1.384	1.464	
ΕΚΤΙΜΩΜΕΝΟ ΥΨΟΣ ΠΡΟΣΤΙΜΩΝ	9.542.875,68 €	25.879.095,89 €	171%
ΑΠΟΣΤΑΛΕΙΣΕΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΣΕ ΤΕΛΩΝΕΙΑ	76	95	
ΕΚΤΙΜΩΜΕΝΟ ΥΨΟΣ ΠΡΟΣΤΙΜΩΝ	12.124.897,21 €	3.093.686,40 €	-74%
ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΕΚΤΙΜΩΜΕΝΟ ΥΨΟΣ ΠΡΟΣΤΙΜΩΝ ΚΑΙ Φ.Π.Α.	217.432.442,05 €	258.067.079,38 €	19%

ΔΤ-ΣΔΟΕ: Συγκριτικά Οικονομικά Στοιχεία ολοκληρωθέντων ελέγχων Ιανουαρίου 2012-2013 (2013, Φεβρουάριος 2)
Ανακτήθηκε από <https://www.forin.gr/articles/article/7884/dt-sdoe-sugkritika-oikonomika-stoixeia-oloklhrwthentwn-elegxwn-ianouariou-2012-2013>

14) ΕΛΕΓΧΟΣ ΠΡΟΜΗΘΕΙΩΝ ΣΤΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΕΞΟΠΛΙΣΜΩΝ

Ελέγχθηκαν επιχειρήσεις που προμηθεύουν Δημόσια Νοσοκομεία με ιατρικό υλικό, προκειμένου να διακριβωθεί τυχόν υπερτιμολόγηση, καθώς και συμβάσεις προμηθειών εξοπλιστικών προγραμμάτων. Από τους συγκεκριμένους ελέγχους διαπιστώθηκαν τα εξής:

- Υπερτιμολόγηση μέσω τριγωνικής συναλλαγής ιατρικών προϊόντων (βηματοδοτών) που πωλούνται από συγκεκριμένη εταιρεία σε Δημόσια Νοσοκομεία. Σε βάρος των υπευθύνων έχει επιβληθεί πρόστιμο ποσού 8.357.675 ευρώ.

- Έκδοση πλαστών παραπεμπτικών από υπευθύνους διαγνωστικών κέντρων για δήθεν εξετάσεις ασθενών ασφαλισμένων Δημοσίου, οι οποίες ουδέποτε πραγματοποιήθηκαν και εν συνεχεία είσπραξη της αξίας αυτών βάσει εικονικών Αποδείξεων Παροχής Υπηρεσιών και Τιμολογίων, που έχουν εκδοθεί για τους συνεργάτες με το διαγνωστικό κέντρο ιατρών και έχουν προσκομισθεί στον Οργανισμό Περίθαλψης Ασθενών Δημοσίου (Ο.Π.Α.Δ.). Σε βάρος των υπευθύνων έχουν επιβληθεί πρόστιμα συνολικού ποσού 8.607.270 ευρώ.

- Έκδοση και αποδοχή εικονικών φορολογικών στοιχείων από εταιρείες εμπορίας ιατρικού υλικού προκειμένου να δικαιολογηθούν τα χρηματικά ποσά που ελάμβαναν ιατροί, κυρίως ορθοπεδικοί, για την προώθηση συγκεκριμένων προϊόντων των εταιρειών αυτών. Σε βάρος των εκπροσώπων των εταιρειών έχουν επιβληθεί πρόστιμα συνολικού ποσού 8.357.675 ευρώ, ενώ από τον έλεγχο της κίνησης των τραπεζικών λογαριασμών έντεκα ορθοπεδικών ιατρών διαπιστώθηκαν αποκλίσεις από τα δηλωθέντα για να φορολογηθούν εισοδήματά τους, συνολικού ποσού 5.812.178 ευρώ.

Μη τήρηση της Σύμβασης Κατασκευής, Βελτίωσης και Επισκευής Υποβρυχίων από Ελληνικά Ναυπηγεία ως προς τον όρο των αντισταθμιστικών ωφελημάτων. Σε βάρος των υπευθύνων έχουν επιβληθεί πρόστιμα ποσού 37.500.000 ευρώ.

Υποβολή στοιχείων προκαταρκτικής εξετάσεως ενώπιον του Εισαγγελέως προς ποινική αξιολόγηση. Η προκαταρκτική εξέταση αφορούσε σε διενέργεια ανακριτικών προς διακρίβωση τέλεσης αδικημάτων απιστίας κατά του Δημοσίου, παθητικής δωροδοκίας και νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα κατά τις προμήθειες υποβρυχίων εκτιμώμενου ύψους 350.000.000 ευρώ.

15) ΕΙΔΙΚΟΣ ΦΟΡΟΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗΣ (ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ, ΚΑΠΝΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ, ΑΛΚΟΟΛΟΥΧΑ) - ΤΕΛΟΣ ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗΣ ΟΧΗΜΑΤΩΝ

Ελέγχθηκαν πρατήρια υγρών καυσίμων και εταιρείες εμπορίας πετρελαιοειδών. Ειδικότερα ελέγχθηκαν οι διακινηθείσες ποσότητες υγρών καυσίμων με τη μέθοδο κλειστής αποθήκης, προκειμένου να διακριβωθεί τυχόν τέλεση αδικημάτων λαθρεμπορίας ή φοροδιαφυγής. Παράλληλα ελέγχθηκε και η ποιότητα του προς εμπορία υγρού καυσίμου δια χημικής αναλύσεως αντιπροσωπευτικού δείγματος.

Σε όσες περιπτώσεις διαπιστώθηκε ότι το σύνολο των πωλήσεων ξεπερνούσε το σύνολο των αγορών ή ότι απαγορευόταν η διάθεση στην κατανάλωση του ελεγχόμενου καυσίμου, καθόσον επρόκειτο περί αγνώστου προϊόντος, μη κανονικού ή νοθευμένου, εφαρμόστηκαν οι διατάξεις του Ν. 2960/01 περί λαθρεμπορίας, ήτοι κατάσχεση της παράνομης ποσότητας υγρού καυσίμου, ανακοίνωση της αξιόποινης πράξης της λαθρεμπορίας ενώπιον του εισαγγελέως και επιβολή σε βάρος των υπευθύνων πολλαπλού τέλους από το τριπλάσιο έως το πενταπλάσιο των δασμών και φόρων που αναλογούν στην κατασχεθείσα ποσότητα υγρού καυσίμου.

Ελέγχθηκαν οι μεταφερόμενες με βυτιοφόρα οχήματα ποσότητες υγρών καυσίμων, προκειμένου να διακριβωθεί βάσει εγγράφων στοιχείων, η νόμιμη προέλευση, κατοχή και κυρίως η προηγούμενη καταβολή των δασμών και φόρων που αναλογούσαν στις μεταφερόμενες ποσότητες υγρών καυσίμων.

Επίσης ενεργήθηκαν έλεγχοι σε φορτηγά οχήματα προκειμένου να διακριβωθεί το είδος των υγρών καυσίμων που χρησιμοποιούνταν για την κίνηση αυτών, κατόπιν χημικής αναλύσεως δειγμάτων, που ελήφθησαν από τη δεξαμενή (ρεζερβουάρ) υγρών καυσίμων του οχήματος.

Έχουν ελεγχθεί εταιρείες εμπορίας οινοπνευματωδών ποτών και εμφιαλωτές οινοπνεύματος. Εντοπίστηκαν σε εμπορευματοκιβώτια και αποθηκευτικούς χώρους μεγάλες ποσότητες καπνικών προϊόντων για τις οποίες δεν είχαν καταβληθεί οι αναλογούσες επιβαρύνσεις. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση εντοπισμού παράνομου εργοστασίου παραγωγής τσιγάρων.

Ελέγχθηκαν οι συνθήκες εισαγωγής στη χώρα αυτοκινήτων που κυκλοφορούν με ξένες πινακίδες κυκλοφορίας και συνεπώς ατελώνιστων, προκειμένου να διακριβωθεί εάν συντρέχει περίπτωση τέλεσης εκ μέρους των κατόχων αυτών απλής τελωνειακής παράβασης ή λαθρεμπορίας. Εντοπίστηκαν πρόσωπα που εμπορεύονταν διάφορα προϊόντα τρίτων χωρών, που εισήχθησαν στην Ελλάδα χωρίς την άδεια της αρμόδιας Τελωνειακής Αρχής και την προηγούμενη καταβολή των φόρων.

16) ΠΛΟΙΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΑ - ΠΛΟΙΑ ΑΝΑΨΥΧΗΣ

Έχουν δεσμευθεί σύμφωνα με τις διατάξεις του Τελωνειακού Κώδικα 555 πλοία τα περισσότερα επαγγελματικά, που ανήκουν σε εταιρείες ή σε Ναυτιλιακές Εταιρείες Πλοίων Αναψυχής, προκειμένου να διακριβωθεί εάν χρησιμοποιούνται πραγματικά ως επαγγελματικά, ώστε σε αντίθετη περίπτωση να εφαρμοσθούν οι διατάξεις περί λαθρεμπορίας, καθόσον κατά την εισαγωγή και διαδικασία τελωνισμού των συγκεκριμένων πλοίων εφόσον επιδειχθούν έγγραφα στοιχεία από τα οποία προκύπτει ότι προορίζονται για επαγγελματική χρήση, δεν καταβάλλονται στην αρμόδια τελωνειακή αρχή ο αναλογών Φ.Π.Α.

Τα υπόλοιπα είναι ιδιωτικά πλοία μικτά επαγγελματικά και αναψυχής με ελληνική ή ξένη σημαία, ιδιωτικά πλοία με ξένη σημαία ιδιοκτησίας offshore εταιρίας και ιδιωτικά πλοία με ελληνική σημαία, τα οποία ελέγχονται προκειμένου να διακριβωθεί το ιδιοκτησιακό καθεστώς και εάν εμφανίζονται στη δήλωση φορολογίας εισοδήματος. Πολλοί από τους ιδιοκτήτες των επαγγελματικών πλοίων έσπευσαν να τα αποχαρακτηρίσουν καταβάλλοντας τις προβλεπόμενες επιβαρύνσεις, χωρίς βέβαια η ενέργεια αυτή να αποκλείει περαιτέρω έρευνα προς διακρίβωση τέλεσης του αδικήματος της λαθρεμπορίας.

17) ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ ΠΑΡΑΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

Εντοπίσθηκαν αποθήκες που περιείχαν μεγάλες ποσότητες εμπορευμάτων που αποτελούσαν παράνομη απομίμηση προϊόντων τα οποία κυκλοφορούν νόμιμα στην αγορά. Τα ως άνω εμπορεύματα έχουν κατασχεθεί και οι κάτοχοι αυτών συνελήφθησαν και οδηγήθηκαν ενώπιον του εισαγγελέα.

18) ΔΙΑΚΙΝΗΣΗ

Σε καθημερινή βάση διενεργήθηκαν έλεγχοι πάσης φύσεως εμπορικών συναλλαγών, προκειμένου να διαπιστωθεί η εφαρμογή του φορολογικού νόμου. Διενεργήθηκαν έλεγχοι σε συγκεκριμένες επιχειρήσεις που επιλέχθηκαν ως εξής:

- Βάσει των ακαθάριστων εσόδων.
- Βάσει του Μικτού Κέρδους.
- Βάσει των δηλωθέντων καθαρών κερδών ή ζημιών.
- Βάσει του μη δικαιολογημένου πιστωτικού υπολοίπου Φ.Π.Α.
- Βάσει του υψηλού ποσού δαπανών.

- Βάσει των πληροφοριών που τις φέρουν εκδότες ή αποδέκτες πλαστών ή εικονικών, με την έννοια του άρθρου 19 του Ν. 2523/97, φορολογικών στοιχείων.

Διενεργήθηκαν έλεγχοι στους φερόμενους ως εκδότες και ως λήπτες φορολογικών στοιχείων, που είχαν κατασχεθεί σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 36 παρ. 3 του Π.Δ. 186/92 (Κ.Β.Σ.), προκειμένου να διακριβωθεί, πέραν της γνησιότητάς τους, εάν αφορούσαν σε πραγματικές ή μη συναλλαγές.

Ελέγχθηκαν τα Βιβλία και Στοιχεία Κ.Β.Σ. επιχειρήσεων προκειμένου να διακριβωθεί εάν έχουν εκδοθεί και εάν έχουν καταχωρηθεί αντίστοιχα τα νόμιμα παραστατικά τα οποία αφορούν σε συναλλαγές που προέκυψαν από εγγραφές σε ανεπίσημα βιβλία, που είχαν κατασχεθεί σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 36 παρ. 3 του Π.Δ. 186/92 (Κ.Β.Σ.)

Ενεργήθηκαν έλεγχοι διακίνησης στους σταθμούς διοδίων και στις εισόδους και εξόδους της πόλεως, προκειμένου να διαπιστωθεί εάν τα διάφορα εμπορεύματα διακινούνταν βάσει νόμιμων εγγράφων στοιχείων.

Έλεγχοι στα πλαίσια διενέργειας προκαταρκτικής εξετάσεως σε εκτέλεση εισαγγελικών παραγγελιών, προς διακρίβωση τέλεσης αξιόποινων πράξεων και δη φοροδιαφυγής.

19) ΕΛΕΓΧΟΣ ΑΚΙΝΗΤΩΝ

Έχουν ελεγχθεί ακίνητα που ανήκουν σε offshore εταιρείες προκειμένου να διασταυρωθεί η καταβολή του προβλεπόμενου φόρου. Εντοπίστηκαν Κυπριακές εταιρείες που έχουν στην κυριότητά τους ακίνητα χωρίς να έχει αποδοθεί στο δημόσιο ο προβλεπόμενος φόρος. Έχουν επιβληθεί πρόστιμα συνολικού ποσού 8.500.000 ευρώ.

Επίσης ελέγχθηκαν τα συμβόλαια αγοραπωλησίας ακινήτων μεγάλης αξίας. Από τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν διαπιστώθηκε μεγάλης έκτασης φοροδιαφυγή που συνίσταται στη μη δήλωση του πραγματικού τιμήματος. Ήδη δεσμεύτηκε η κίνηση των τραπεζικών λογαριασμών του αγοραστή και απαγορεύτηκε η χορήγηση αποδεικτικού φορολογικής ενημερότητας, ώστε να αποφευχθεί η μεταβίβαση των ακινήτων σε τρίτο.

20) ΔΕΞΑΜΕΝΕΣ ΚΟΛΥΜΒΗΣΗΣ

Εντοπίστηκαν 1.208 δεξαμενές κολύμβησης (πισίνες) των οποίων οι ιδιοκτήτες απέφυγαν να τις αναφέρουν στη δήλωση φορολογίας εισοδήματος. Ενημερώθηκαν οι προϊστάμενοι των αρμοδίων Δ.Ο.Υ. ώστε να προβούν σε νέα εκκαθάριση των εισοδημάτων προκειμένου να καταβληθεί ο αναλογών φόρος με τις προσαυξήσεις.

Επίσης, από την Π.Δ. Αττικής διενεργήθηκαν έλεγχοι σε επιχειρήσεις που κατασκευάζουν δεξαμενές κολύμβησης και βάσει των στοιχείων που συλλέχθηκαν εντοπίστηκαν 1.200 κάτοχοι δεξαμενών κολύμβησης. Διενεργείται έλεγχος προκειμένου να εντοπισθούν οι μη δηλωθείσες σε συνεργασία με τις αρμόδιες Δ.Ο.Υ. και την υπηρεσία του Κτηματολογίου.

21) ΠΛΑΣΤΑ - ΕΙΚΟΝΙΚΑ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Τέλος, εντοπίστηκε πλήθος επιχειρήσεων που είτε εξέδωσαν είτε αποδέχθηκαν πλαστά - εικονικά φορολογικά στοιχεία με αποτέλεσμα τη μείωση της προς φορολόγηση ύλης και την μη απόδοση στο Δημόσιο του Φ.Π.Α.

6.2 ΜΕΤΡΑ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΙΣΗΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Από την ελληνική βουλή, έχουν δημοσιευτεί κατά καιρούς, σχέδια νόμου με σκοπό την εύρεση κατάλληλων τρόπων, για την αποτελεσματική αντιμετώπιση της παραοικονομίας. Οι περισσότεροι απ' αυτούς τους νόμους έχουν εφαρμοστεί, ακόμα περισσότεροι όμως έχουν 'παγώσει', χωρίς να έχουν τεθεί σε εφαρμογή. Μερικοί απ' τους προαναφερθέντες νόμους είναι οι ακόλουθοι:

- **ΑΠΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ**

Είναι προφανές, πως η απλοποίηση της φορολογικής νομοθεσίας, έχει ρόλο προτεραιότητας, καθώς οι φορολογικές υποχρεώσεις του επιχειρηματία ή του φορολογούμενου, είναι πιο ξεκάθαρες και κατανοητές, αποφεύγοντας έτσι φαινόμενα 'κακής συνεννόησης' με την εφορία.

- **ΟΡΘΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΗ**

Μία δίκαια κατανομή του φορολογικού βάρους μεταξύ των φορολογουμένων, βασισμένη στα πραγματικά δεδομένα της οικονομίας, είναι σημαντική, διότι οι φορολογούμενοι θα συμμορφωθούν στους νόμους πιο σύμφωνα και πιο αποτελεσματικά.

- **ΕΚΠΤΩΣΕΙΣ ΔΑΠΑΝΩΝ ΤΟΥ
ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΩΝ**

Οι νόμιμες εκπτώσεις ή απαλλαγές, που προβλέπει ο νόμος για τους φορολογούμενους, δεν πρέπει να αποκρύπτονται και να καταργούνται, αλλά να παραχωρούνται. Αυτό, θα οδηγήσει στην δημιουργία εμπιστοσύνης του φορολογούμενου, απέναντι στις φορολογικές αρχές, καθώς και την ευκολότερη συμμόρφωσή του στους κανόνες της.

- **ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΕΤΑΞΥ ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΩΝ-ΚΡΑΤΟΥΣ**

Τα τελευταία χρόνια, με την εξέλιξη της ελληνικής οικονομίας, είναι προφανές πως, η εμπιστοσύνη των φορολογουμένων απέναντι στο κράτος, έχει κλονιστεί, με αποτέλεσμα την ενίσχυση της παραοικονομίας. Προφανώς, είναι ιδιαίτερα σημαντικό, αυτή η εμπιστοσύνη και συνεργασία να αποκατασταθεί, όσο το δυνατόν πιο πολύ, και να χτιστεί πάνω σε νέες βάσεις.

- **ΜΕΤΑΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΠΑΙΔΕΙΑ**

Όμοια με τη φοροδιαφυγή, έτσι και με την παραοικονομία, η παιδεία έχει ιδιαίτερη σημασία. Ωφέλιμη θα ήταν, η δημιουργία φορολογικών μαθημάτων, ακόμα και στα πιο πρώιμα στάδια της εκπαίδευσης, για την σωστή υπόδειξη διαχείρισης των οικονομιών των νέων στο μέλλον. Βέβαια, ο καθένας μπορεί να επεκτείνει τις φορολογικές γνώσεις του μέσω της παιδείας, παρακολουθώντας μεταπτυχιακά μαθήματα, σεμινάρια, τις εξελίξεις των φορολογικών νόμων στο ίντερνετ, στα Μ.Μ.Ε., σε ενημερωτικές εφημερίδες κ.α.

- **ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΝΕΟΥΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΕΣ**

Η φορολογούσες αρχές, οφείλουν να δώσουν ιδιαίτερη σημασία στους φορολογούμενους επιχειρηματίες, ειδικά σ' αυτούς που είναι νέοι στην αγορά εργασίας, δημιουργώντας ένα κλίμα εμπιστοσύνης μεταξύ τους. Όπως προαναφέρθηκε, η σωστή εκπαίδευση και καθοδήγηση των καινούργιων επιτηδευματιών, είναι ευεργετική, καθώς μαθαίνουν να σέβονται από την αρχή της σταδιοδρομίας τους να συμμορφώνονται στους κανόνες των φορολογικών αρχών.

- **ΣΥΧΝΟΙ ΕΛΕΓΧΟΙ**

Η πραγματοποίηση συχνότερων ελέγχων από τα αρμόδια τμήματα του κράτους, όπως η Σ.Δ.Ο.Ε., είναι ένα μέτρο αρκετά αποδοτικό, για την καλύτερη αντιμετώπιση του φαινομένου.

- **ΕΛΕΓΚΤΙΚΟΙ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ**

Οι ελεγκτικοί μηχανισμοί του κράτους πρέπει να ενισχυθούν, με την πρόσληψη περισσότερων αντιπροσώπων, ώστε να εποπτεύεται η τήρηση του φορολογικού νόμου σωστά και συχνότερα.

- **ΣΥΓΧΡΩΝΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ**

Τα μέσα της σύγχρονης τεχνολογίας, είναι σημαντικό να χρησιμοποιηθούν, για την δημιουργία συστήματος παρακολούθησης των περιουσιακών στοιχείων των φορολογουμένων. Αυτό θα βοηθήσει στην αυτοματοποίηση και το μικρότερο κόστος των ελέγχων.

- **ΚΙΝΗΤΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΚΑΛΥΨΗ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ ΠΑΡΑΒΑΤΙΚΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ ΕΠΙ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ**

Η παροχή κινήτρων στους φορολογουμένους, όπως οι απαλλαγές από πρόστιμα, κυρώσεις κ.α., είναι αρκετό ώστε να αποκαλύψουν περιπτώσεις παράβασης του νόμου που έχουν υπόψιν τους, αφού βέβαια υπάρχουν αποδεικτικά στοιχεία για τον παραβάτη.

- **ΚΙΝΗΤΡΑ ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΗΣ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ**

Τα τελευταία χρόνια, οι σύγχρονες φορολογικές αρχές, πραγματοποιούν διάφορες στρατηγικές, με σκοπό την εμπέδωση των φόρων και την συμμόρφωση των φορολογουμένων σε αυτούς. Αυτό το μέτρο, θα επιτυγχάνει σταδιακά τη μείωση του κόστους του φορολογικού ελέγχου, καθώς και την αποκάλυψη από τους ίδιους τους φορολογούμενους, για τυχόν παρασπονδίες και παρατυπίες που θα έχουν διαπράξει.

- **ΑΥΞΗΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑΣ**

Προφανώς και η αύξηση της παραγωγικότητας, είναι αναγκαία στην Ελλάδα, καθώς περισσότερο ρευστό στην οικονομία της χώρας, θα επιφέρει και περισσότερες εισροές στο κράτος, ενισχύοντας έτσι τα χρηματικά του αποθεματικά. Για το λόγο αυτό, πρέπει να μεταβληθούν οι φορολογικοί κανόνες ώστε να ευνοηθεί η παραγωγικότητα και να πληρωθούν οι φόροι που πρέπει.

- **ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ-ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ**

Στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια, και ιδιαίτερα αυτό το χρονικό διάστημα, υπάρχει τεράστια εισροή προσφύγων και μεταναστών. Πρέπει να υπάρξει αυστηρή καταγραφή τους, καθώς είναι γνωστό πως το μεγαλύτερο ποσοστό ανασφάλιστων εργαζομένων είναι αυτοί. Το πρόβλημα αυτό, το έχουν προξενήσει κυρίως οι εργοδότες, καθώς προσφέρουν αρκετά χαμηλό μισθό, που δεν ανταποκρίνεται στη δουλειά που μπορεί να αποδίδουν οι εργαζόμενοι, είτε στις ώρες που μπορεί να εργάζονται στην επιχείρησή τους. Από την άλλη πλευρά, επωφελούνται και οι αλλοδαποί μετανάστες, διότι μπορούν να εργαστούν χωρίς άδεια παραμονής, έχοντας εξασφαλίσει ένα μικρό εισόδημα για να μπορέσουν να καλύψουν τις πρώτους είδους ανάγκες τους.

Γι' αυτούς τους λόγους, θα πρέπει οι επιχειρηματίες να ευαισθητοποιηθούν, ώστε να σταματήσουν να καταφεύγουν στην παράνομη απασχόληση αλλοδαπών, αλλά να είναι αντίθετοι, προλαμβάνοντας έτσι ένα μεγάλο κομμάτι της παραοικονομίας. Η παροχή κινήτρων και ενίσχυση από το κράτος θα βοηθήσει σ' αυτή την κατεύθυνση.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Δυστυχώς, στις μέρες μας όλο και περισσότεροι πολίτες στρέφονται στην φοροδιαφυγή και στην παραοικονομία, προκειμένου να ανταπεξέλθουν στις υποχρεώσεις τους. Αναμφισβήτητα, το κύριο αίτιο για τη δημιουργία αυτού του φαινομένου, είναι η έλλειψη εμπιστοσύνης των φορολογουμένων προς το κράτος και ότι τα χρήματά τους δεν αξιοποιούνται σωστά.

Δεδομένου της σοβαρότητας των προβλημάτων αυτών, η πάταξή τους αποτελεί πρωταρχικό ρόλο όλων των κυβερνήσεων. Η αντιμετώπιση τους, έχει ιδιαίτερη σημασία, διότι θα μπορέσουν όχι μόνο οι πολίτες της χώρας μας, αλλά και σε παγκόσμιο επίπεδο να ανακουφιστούν, για να μπορέσει να επιτευχθεί η ανάπτυξη, η ευημερία και η άνθηση σε αρκετούς τομείς.

Για να επιτευχθεί όμως η εξάλειψη των φαινομένων αυτών, απαιτούνται δραστικές μεταρρυθμίσεις και αλλαγές, ώστε να μπορέσουν να ανατρέψουν όλη την κατάσταση. Επιτυγχάνοντας σωστές μεταρρυθμίσεις, θα επιτευχθούν σημαντικά φορολογικά έσοδα, τα οποία θα συμβάλλουν σημαντικά στην μείωση των δημοσιονομικών ελλειμμάτων.

Σκοπός των μέτρων αυτών, θα είναι επίσης να «διδάξει» τους πολίτες το μέγεθος σπουδαιότητας που έχει η καταβολή των φόρων και η τήρηση του νόμου, είτε είναι αρεστή είτε όχι, χτίζοντας έτσι σχέσεις εμπιστοσύνης μεταξύ τους. Για να επιτευχθεί αυτό, ο μόνος τρόπος είναι να ευαισθητοποιηθούν όλοι οι πολίτες και να αποδίδουν τους φόρους που τους αντιστοιχούν, χωρίς να επιβαρύνουν τους συμπολίτες τους με την μη καταβολή τους. Η καλή συνεργασία και υπομονή πολιτών-κράτους, θα φέρει τα μακροχρόνια επιθυμητά αποτελέσματα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΣΥΓΡΑΜΜΑΤΑ

Ίδρυμα Μεσογειακών Μελετών, (1993), ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ, ΠΑΡΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΖΗΣΗ.

Κανελλόπουλος, Κ., Κουσουλάκος, Ι., Ράπανος, Β. & Κωτσή, Κ., Μακροπούλου, Α., (1995). Παραοικονομία και Φοροδιαφυγή: Μετρήσεις και οικονομικές επιπτώσεις. Αθήνα: ΚΕΝΤΡΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ.

Σγουρινάκης, Ν., Μιχελινάκης, Β., (2011), ΦΟΡΟΣ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗΣ ΑΞΙΑΣ-ΦΠΑ, ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ.

Χριστοπούλου, Δ., Τραγάκη, Α., Μανίκα, Β. & Γκάνου, Ι. (2001). ΠΑΡΑΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ. Αθήνα: ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΖΗΣΗ.

ΒΑΒΟΥΡΑΣ, Ι., ΚΟΥΤΡΗΣ, Α., ΠΑΡΑΟΙΚΟΝΟΜΙΑ: Η ΕΚΤΑΣΗ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ: ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΖΗΣΗ.

Παναπακίδου, Α., Σουσμάνιδης, Γ., ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ: ΠΟΙΟΙ ΦΟΡΟΔΙΑΦΕΥΓΟΥΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, ΕΡΓΑΣΙΑ-ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ.

Θεοδώρου, Α., Γεωργακόπουλου, Π. (2003). ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ-Β' ΕΚΔΟΣΗ. ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΜΠΕΤΣΟΥ.

Επαμεινώνδα Δ. Παπαδόπουλου (1997), «Φοροδιαφυγή - φορολογική λογιστική ελεγκτική» Εκδόσεις Πάμισος, Αθήνα

Καδίτη, Ε. και Ε.Ι. Νίτση (2011), Αξιολόγηση της φορολογικής μεταρρύθμισης του 2010, Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών, Αθήνα.

Ποϊριάζη, Ε., (2010), ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ: ΠΛΑΣΤΑ-ΕΙΚΟΝΙΚΑ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ, ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΙ ΕΛΕΓΧΟΙ, ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΣΤΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ.

Παπαγγέλου, Α., (2011), ΝΟΜΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ, Μεταπτυχιακό στη Διοίκηση Επιχειρήσεων.

Καραντώνης Η. (2006), Θεωρία της Οικονομικής Πολιτικής (επιστημολογική και διεπιστημονική θεμελίωση), Αθήνα, Εκδόσεις Τυπωθήτω - Γιώργος Δάρδανος.

Παυλόπουλος, Π., (2002), Η ΠΑΡΑΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ: ΕΠΑΝΕΞΕΤΑΣΗ, ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΕΨΕΩΝ-ΑΘΗΝΑ.

Γέροντας Α. (2005), Δημοσιονομικό Δίκαιο, Αθήνα-Κομοτηνή, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα.

Βαβούρας, Ι.Σ., Ν. Καραβίτης και Α. Τσούχλου (1990), “Μια έμμεση μέθοδος εκτίμησης του μεγέθους της παραοικονομίας και εφαρμογή της στην περίπτωση της Ελλάδας”, στο: Ι.Σ. Βαβούρας (επιμ.), Παραοικονομία, Εκδόσεις Κριτική, 367-379, Αθήνα.

Βελέντζας Γ. (2004), Οικονομικό Φορολογικό Δίκαιο, Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Ius.

Κοτσίρης Λ. (2007), «Οικονομική Ανάλυση του Δικαίου - Γενική Προσέγγιση», διάλεξη στις 07/02/2007 στα πλαίσια εκδηλώσεων του Ομίλου Νομικού Προβληματισμού «Έρεισμα ΔΡΑσης», Θεσσαλονίκη.

Καλυβιανάκης, Κ., Μ. Ξανθάκης, Α. Λεβέντης, Β. Μανεισιώτης, Σ. Θεοδωρόπουλος, Κ. Τραχανάς και Κ. Φλεσιοπούλου (1993), Φορολογικό καθεστώς, παραοικονομία και φοροδιαφυγή στην Ελλάδα, Ίδρυμα Μεσογειακών Μελετών, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα.

Καραντώνης Η. (2006), Θεωρία της Οικονομικής Πολιτικής (επιστημολογική και διεπιστημονική θεμελίωση), Αθήνα, Εκδόσεις Τυπωθήτω - Γιώργος Δάρδανος.

Κοτσίρης Λ. (2007), «Οικονομική Ανάλυση του Δικαίου - Γενική Προσέγγιση», διάλεξη στις 07/02/2007 στα πλαίσια εκδηλώσεων του Ομίλου Νομικού Προβληματισμού «Έρεισμα ΔΡΑσης», Θεσσαλονίκη.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

- [3] [4] [5] <https://el.wikipedia.org/wiki/Φορολογία>
- <https://www.e-forologia.gr/>
- <http://www.forologikanea.gr/pages/display/oroi-xrisis/>
- http://blog.virvilis.gr/?page_id=143
- <https://norfid.wordpress.com/2011/12/15/%CE%B5%CF%80%CE%B9%CF%83%CF%84%CF%81%CE%AD%CF%86%CE%BF%CF%85%CE%BD-%CE%BF%CE%B9-%CE%BC%CE%B1%CF%85%CF%81%CE%B1%CE%B3%CE%BF%CF%81%CE%AF%CF%84%CE%B5%CF%82-%CF%80%CE%B1%CF%81%CE%AC%CE%BD%CE%BF%CE%BC/>
- http://citypress-gr.blogspot.com/2010_09_01_archive.html
- http://freeforumstocks.blogspot.gr/2013/10/blog-post_5.html%23more
- <http://www.inewsgr.com/0/i-ee-chanei-disekatommyria-apo-ti-forodiafygi.htm>
- <http://www.penna.gr/top-10/7687-oi-protathlites-evropis-stin-forodiafygi>
- <https://www.euretirio.com/foroapofygi/>
- <http://foroline.gr/archives/13621>
- <https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A6%CE%BF%CF%81%CE%BF%CE%B1%CF%80%CE%BF%CF%86%CF%85%CE%B3%CE%AE>
- <http://www.newsbomb.gr/oikonomia/news?newscode>
- <https://www.euretirio.com/paraoikonomia/>

- <https://data.oecd.org/greece.htm>
- <https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A6%CE%BF%CF%81%CE%BF%CE%B1%CF%80%CE%BF%CF%86%CF%85%CE%B3%CE%AE>
- <http://foroline.gr/archives/13621>
- <http://www.econ.jku.at/members/Schneider/files/publications/2015/ShadEcEurope31.pdf>
- <https://www.wsj.com/news/articles/SB10001424052970204789304578089082754150940>
- [6] [7] <http://www.newsbomb.gr/oikonomia/news/story/59994/ekthesh-oosa-basileyei-h-forodiafygh-sthn-ellada>
- <http://www.newsnowgr.com/article/514818/i-ee-xanei-disekatommyria-apo-ti-forodiafygi.html>
- <http://www.arcadiaportal.gr/news/i-paraoikonomia-stin-ellada-kai-stin-ee>
- <http://www.elliniki-gnomi.eu/se-6-9-tou-aep-fthani-forodiafigi-stin-ellada-etisios/>
- <http://indeepanalysis.gr/analyseis/arthra/h-paraoikonomia-sthn-ellada>
- <http://www.bankofgreece.gr/BogEkdoseis/oikodelt201106.pdf>
- http://www.dianeosis.org/wp-content/uploads/2017/03/Tax_Evasion_diaNEOsis_Upd_17_03_2017.pdf
- [1] <https://www.euretirio.com/forodiafygi/>
- <https://www.forin.gr/articles/article/7884/dt-sdoe-sugkritika-oikonomika-stoixeia-oloklhrwthentwn-elegxwn-ianouariou-2012-2013>
- http://elg-v.blogspot.gr/2011/05/blog-post_07.html

- http://www.dianeosis.org/2016/06/tax_evasion_in_greece/
- <http://foroline.gr/archives/13621>
- <http://www.et.gr/index.php/2010-01-21-13-05-53/71-feks>
- [3] <http://www.grhotels.gr/GR/xee/ITEP/DocLib2>